SPAȚIUL ISTORIC ȘI ETNIC ROMÂNESC

3

III

SPAȚIUL ETNIC ROMÂNESC

SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC ROMÂNESC

III

SPAŢIUL ETNIC ROMÂNESC

Au existat, şi pentru unii mai există încă, anumite cărţi care, deşi importante pentru cultura, istoriografia sau educaţia publicului românesc, le-au părut unora a conţine pasaje sau teme incomode. Şi pentru ca tot ceea ce incomodează să nu mai poată incomoda s-a făcut ordine : fie s-a eliminat ce părea că dezavantajează, fie „s-a explicat" ce nu avea de ce să fie explicat.

Noi vrem să vă oferim textele aşa cum le-au gândit, şi chiar cum le-au scris autorii lor, lăsându-i să „greşească", căci ei au crezut că nu greşesc, lăsându-i să admire, deşi nouă acum s-ar putea să ne pară că nu e nimic de admirat, lasându-i să verse o lacrimă, acolo unde noi credem că n-ar fi fost cazul. Într-un cuvânt, vom lăsa omul şi cărţile sale să ne spună astăzi *tot ce au avut de spus la vremea lor.*

Această lucrare a fost verificată de institutele de cercetări româneşti

Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului
Imprimeria Naţională
Bucureşti - 1942

© 1993, EDITURA MILITARĂ
Str. General Constantin Cristescu, nr. 5, sector 1, Bucureşti, 70 764

ISBN 973-32-0367-X

SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC ROMÂNESC

III

SPAŢIUL ETNIC ROMÂNESC

Ediţia a doua, îngrijită şi adăugită de MIRCEA COCIU

„Ne-am născut aici, suntem cei dintâi
aşezaţi aici şi vom pleca cei din urmă".

(Mareşal Ion Antonescu)

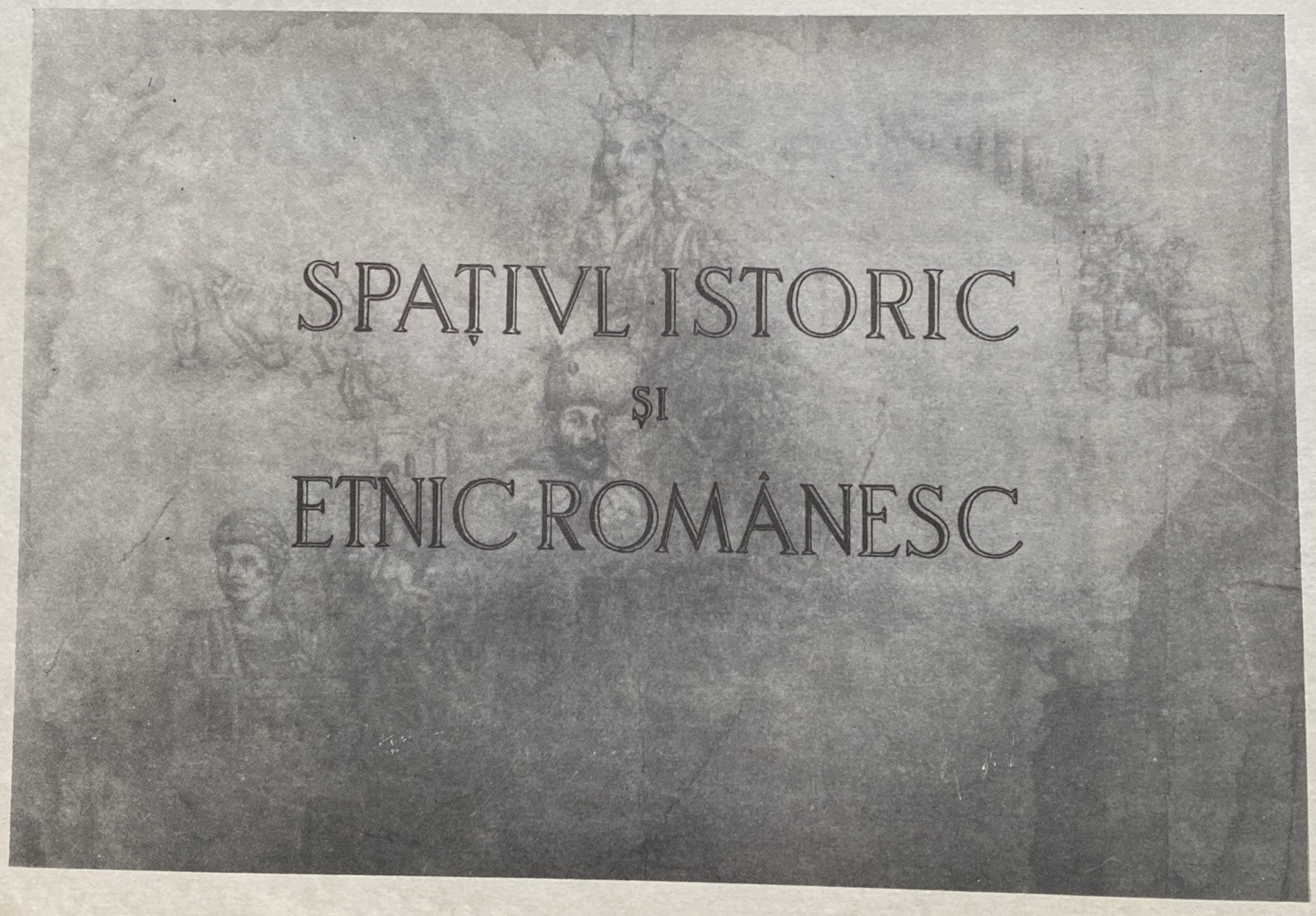

Facsimil al copertei I a ediţiei princeps, din anul 1942.

SPAŢIUL ETNIC ROMÂNESC

Neamul *românesc s'a manifestat ca un popor ale cărui destine au fost permanent legate de Dunăre şi Carpaţi.* Statul *românesc, indiferent întinderea teritorială avută în cursul veacurilor — ca expresiune a acestui popor — a apărut totdeauna ca un stat dunărean şi carpatic.*

Orice popor are o vatră de formare, iar de-a-lungul vieţii sale, momente de expansiune şi regres. Întocmai aşa se înfăţişează şi viaţa poporului românesc. Născut pe ambele maluri ale Dunării, din Carpaţi până în centrul Peninsulei Balcanice, Românii au populat din cele mai vechi timpuri întreg teritoriul Daciei. Turburat de invazia Slavilor, a reacţionat potrivit împrejurărilor. Acolo unde Slavii s'au aşezat mai numeroşi, ca în triunghiul Niş-Sofia-Scopia, Românii au cedat asimilându-se. Acolo unde, dimpotrivă, Românii erau mai mulţi, ca în Banat şi sudvestul Transilvaniei, Slavii au fost absorbiţi.

Din punct de vedere rasial, Românii provin din romanizarea — în primele secole ale erei creştine — a populaţiei băştinaşe daco-geto-tracice. Desăvârşirea poporului român nu s'a produs decât abia după sosirea Slavilor, începând din sec. al VI-lea.

Spre deosebire de toate celelalte popoare neolatine cari sunt de coloratură germanică, singur poporul românesc este de coloratură slavă. Dacă însă unele popoare neolatine au luat numele poporului germanic suprapus, ca spre pildă Francezii — purtătorii numelui vechilor Franci — Românii au împrumutat numele poporului căruia îi datoresc fiinţa lor etnică: Romanii.

Imensa majoritate a suflării româneşti o formează Românii dintre Tisa, Nistru şi Dunăre, din Carpaţi până la Marea Neagră. Pe toată această întindere care depăşeşte 300.000 km², nu există dialecte ale graiului românesc, iar poporul e mai unitar ca puţine altele. Toate celelalte neamuri surori, Francezii, Italienii, Spaniolii, au dialecte în limbă. Singurele dialecte ale limbei româneşti le întâlnim la două fracţiuni ale trunchiului românesc: la Macedoneni, în dialectul macedo-român şi la Românii din Istria, în dialectul cu acelaş nume.

Datorită Slavilor, blocul românesc balcanic a fost spart, Românii de aci migrând în trei direcţii, spre sud, spre vest şi spre nord; cei din urmă au îngroşat numai rândurile Românilor nord-dunăreni preexistenţi. Ceilalţi, evoluând separat de grosul populaţiunii româneşti, graiul lor s'a diferenţiat în dialecte. Românii rămaşi locului s'au topit în massa slavă, dar tot ei, până la asimilarea totală, au reuşit să diferenţieze graiul slav al Bulgarilor de cel al Sârbilor, între cari se intercalaseră. Astfel s'au născut cele trei ramuri ale poporului românesc, una principală: Daco-Ro-

mânii *şi două de margine:* Macedo-Românii *şi* Istro-Românii.

Din vatra străromână şi prin înaintări succesive, până prin sec. al XII-lea, Românii au ocupat un teritoriu mult mai vast. Până la intrarea lor în istorie, cu ocazia primelor înjghebări de viaţă politică — de stat, Românii ocupau Dacia întreagă; tot nordul Peninsulei Balcanice, dela Dunăre până în Balcani, era locuit de ei; prin migraţiuni pastorale, Românii au reuşit să acopere cele două povârnişuri ale Carpaţilor până în Moravia, iarăşi la Dunăre. Prin istmul dintre Niş şi Scopia, Românii dunăreni se legau cu cei din Macedonia, cu mult mai numeroşi odinioară.

Ca cel mai mare popor al sudestului european, Românii erau chemaţi să joace un rol politic de seamă. Singura dificultate întâmpinată neîntrerupt a fost faptul că etniceşte erau deosebiţi de toate popoarele înconjurătoare: o insulă neolatină în mijlocul unui ocean slav, stropit cu pete turanice.

*

Dela prima vedere pe o hartă, România, prin aşezarea ei pe continent, ni se înfăţişează ca o ţară de răscruce. Cel puţin trei lumi cu tendinţe divergente se disting în Europa: lumea atlantică şi septentrională în nord şi nordvest, lumea mediteraneană în sud şi lumea continentală în răsărit. România împrumută câte ceva dela fiecare din ele. Din îmbinarea lor iese specificul românesc.

Lumea atlantică *se caracterizează prin câmpii nisipoase acoperite cu pineturi. Aceste câmpii, continuate peste tot nordul Germaniei şi al Franţei până la Pirinei, se prelungesc în miazănoapte spre nişte mări puţin adânci şi în general bogate în furtuni. La miazăzi, câmpiile acestea sunt mărginite de nişte munţi vechi, tociţi, îmbucătăţiţi şi împăduriţi cu nesfârşite făgete. Vânturile frecvente de apus aduc din spre ocean multă umezeală, făcând din clima acestor ţinuturi o climă umedă, cu veri răcoroase şi ierni blânde.*

România împrumută dela lumea atlantică întinsele ei păduri de fag şi vântul Austru, care-i aduce atâtea ploi, mai ales în Maramureş.

Lumea atlantică este domeniul rasei germanice.

Lumea mediteraneană *apare cu caractere deosebite. Aci întâlnim munţi chipeşi, cu gheţari şi piscuri semeţe acoperite de zăpezi eterne, munţi înlănţuiţi în şiruri neîntrerupte din Pirinei şi Alpi, până în Carpaţi. La adăpostul lor, vânturile reci coborîte din septentrion sunt oprite, permiţând ca un climat blând, cu ierni primăvăratece dar veri fierbinţi şi secetoase, să ia fiinţă. Climatul dulce al Mediteranei înlesneşte creşterea măslinilor şi portocalilor, iar pe stâncile arse de soarele de vară se aciuiază acacii şi cactuşi. Sudvestul României, Banatul şi Oltenia de sub munte se bucură de aspecte asemănătoare unui colţ de Mediterană, iar Coasta de Argint a Mării Negre din preajma Balciculuі are puncte comune cu Coasta de Azur ori Coasta Dalmată.*

Acesta este domeniul rasei romanice.

Lumea continentală, *care stăpâneşte tot răsăritul continentului nostru, apare cu şesuri imense, de o monotonie fără seamăn. Pe ele aleargă vânturi nebune, fierbinţi sau îngheţate — după anotimp, cari iscă furtuni de praf sau aduc nămeţi mari de zăpadă. Sunt renumite gerurile năprasnice şi verile de cuptor din Rusia, cari adesea se simt până pe plaiurile româneşti. Crivăţul e vântul puternic ce ni-l trimite anual Rusia.*

Prin contrast cu pădurile Europei oceanice sunt stepele fără margini, cari dela Marea Caspică se urmăresc necontenit până în România, unde Bărăganul are toate caracterele stepelor ruseşti.

Lumea continentală este domeniul rasei slave cu infiltraţiunile ei turano-mongolice.

Din cele arătate până aci se poate remarca uşor că România, nu numai prin aşezarea sa geografică, ci şi prin relief, climă şi vegetaţie este o ţară de răspântie între cele trei Europe: Europa atlantică, Europa mediteraneană şi Europa continentală (asemănătoare mai mult peisagiului asiatic decât celui european).

Munţii Carpaţi formează o cunună care ocupă chiar mijlocul ţării, înconjurând Transilvania şi făcând din ea bastionul pământului românesc. Acest fapt, greşit interpretat, a fost folosit ca armă de adversarii unităţii româneşti. S'a spus anume că din cauza Carpaţilor Transilvania e despărţită de restul regatului român şi în consecinţă gravitează mai mult spre pusta panonică. Au fost citate chiar exemple de munţi cari despart naţiuni, căutându-se analogii cu Carpaţii. Astfel, Pirineii despart într'adevăr lumea franceză de cea spaniolă, Alpii constitue un zăgaz între lumea germană şi cea italiană. Nu tot acelaş lucru se poate spune însă despre Carpaţi. În primul rând ei, prin înălţimile lor mai mici (cel mult 2500 m), sunt mult mai uşor accesibili omului. Sunt apoi brăzdaţi de nenumărate pasuri prin care se poate trece cu uşurinţă dintr'o parte într'alta a lor. În sfârşit tăpşanele, cari în foarte multe locuri ocupă culmile lor, au îmbiat pe om a le vizita, cu atât mai mult cu cât păşunile lor grase constituiau o hrană foarte abundentă pentru creşterea vitelor. Această accesibilitate pentru om a Carpaţilor explică de ce permanent şi pretutindeni legăturile între cele două versante ale lor au fost atât de strânse.

Poziţia de răscruce a României în spaţiul sudestic, aşa de bogată în consecinţe pentru as-

pectele fizice ale ei, reiese tot atât de evident şi în ceea ce priveşte populaţia şi populareа ei. Cele trei peisagii principale ale Europei se trădează ca atare şi sub aspectul etnic şi rasial, căci ce represintă lumea germanică, cea romanică şi cea slavă decât întreita faţă a Europei din punct de vedere demografic?

Prin aspectele ei fizice, România este mai legată de lumea mediteraneană decât de celelalte două. De aceea nu trebue să mire că poporul românesc este un popor romanic. Prin poziţia geografică de întreită răspântie a ţării lor, Românii fatal trebuiau să fie latini, nu însă fără puternice influenţe germano-slave.

*

După aproape 1500 ani dela naşterea sa, poporul român are astăzi *următoarea răspândire teritorială: Românii ocupă spaţiul vechei Dacii, dela Nistru şi Marea Neagră în răsărit, până aproape de Tisa spre apus; dela Dunăre în sud, până în Carpaţii Păduroşi, cari la nord despart isvoarele Tisei de cursul superior al Nistrului. În direcţia celor patru puncte cardinale, Românii au depăşit prin expansiune naturală cadrele vechei Dacii.*

În răsărit, Românii transnistrieni *au depăşit Nistrul şi în insule din ce în ce mai mici şi mai răslețe s'au resfirat până la Nipru, în Crimeea şi Caucaz.*

În sud *şi* sudvest, *Românii au ocupat tot malul drept al Dunării, mai ales între Morava, Timoc şi Vidin, ca* Români dunăreni, *sau mai departe risipiţi în tot cuprinsul Peninsulei Balcanice* — Românii macedoneni. *Aceştia din urmă trăind în mijlocul unor neamuri atât de deosebite ca rasă şi tot mai importante ca număr, s'au asimilat în mare măsură, pierzând caracterul de Români.*

În trecut, *Românii ocupau un spaţiu şi mai vast.*

În nordul *blocului românesc, Românii coboriţi din Carpaţi ocupau într'o parte Pocuţia şi Galiţia până la Nistru; iar în alta, Maramureşul întreg şi câmpia Tisei, din regiunea Crişurilor, peste Dobriţin până la Muncaciu. În Carpaţii nordici, sub presiunea ruteană, Românii au cedat, asimilându-se. În această parte se mai menţin doar vestigii toponimice româneşti.*

Tot numai toponimic constatăm prezenţa Românilor şi în sudul *blocului românesc. Astfel în Peninsula Balcanică, peste tot între Dunăre şi Balcani, este amintită existenţa Românilor în trecut: în împrejurimile golfului Burgas, pe v. Iantrei până la Sofia, iar de aci spre vest, către Niş şi până în valea Drinei; apoi Istria întreagă era românească.*

Faţă de această mare arie de răspândire în trecut şi prezent, este nu numai greu, dar imposibil de admis pentru Români numai o origine suddunăreană. Ei s'au născut simultan pe ambele maluri ale Dunării, acolo unde Carpaţii se reazimă pe Dunăre. Că Românii n'au putut fi deslipiţi de Carpaţi şi nici smulşi dela Dunăre, aceasta nu e o întâmplare, deoarece însăşi poziţia geopolitică a României, identică cu a vechei Dacii, a determinat-o.

Ca oameni legaţi de glie din cele mai vechi timpuri şi până astăzi, Românii au deprins dela început două îndeletniciri de căpetenie: agricultura şi păstoritul. Prin agricultură au rămas înţeleniţi locului, iar prin păstorit au lărgit continuu aria de repartiţie a neamului. Ca iubitori de pădure şi în vremuri de restrişte locuitori ai poenilor şi luminişurilor din păduri, Românii au fost singurii pe aceste meleaguri cari n'au părăsit pământul pe care s'au născut. Au putut fi asimilaţi, dar n'au plecat.

Prin păstorit, Românii au cutreerat transhumant Balcanii, Alpii Dinarici, Carpaţii. Cum s'ar explica prezenţa Românilor din Caucaz, a celor din Moravia şi a celor dela Marea Adriatică, dacă nu prin migraţiuni pastorale?

Cele două axe vitale ale neamului au fost permanent axa carpatică, *sprijinită pe elementul pastoral şi* axa Dunării, *sprijinită pe elementul agricol. În expansiune pastorală dealungul Carpaţilor şi agricolă pe cursul Dunării, în cele aproape 15 secole de existenţă ale neamului, Românii s'au putut întinde pe un spaţiu aşa de considerabil, dela Marea Adriatică până pe ţărmurile nordice ale Mării Negre, şi din Macedonia până în Galiţia şi Podolia.*

Cu venirea ulterioară a altor neamuri şi înmulţirea acestora, aria de răspândire a poporului românesc a putut fi strâmtorată — pe la periferie, Românii asimilându-se; infiltraţii străine s'au putut prelinge în interiorul massei româneşti; totuşi blocul românesc nicodată n'a putut fi spart, iar Românii niciodată nu s'au clintit de pe pământul strămoşesc.

Astăzi ne aflăm în faţa unui popor de 18 milioane locuitori, cel mai numeros din această parte a Europei şi singurul de rasă latină aci. Celelalte neamuri slave sau turanice, cari-l înconjoară, sunt sosite mult mai târziu, sunt popoare de origine orientală sau asiatică. În drumurile lor spre ţările apusului s'au isbit de blocul românesc, fără a-l putea disloca. Înaintarea lor a fost o vreme stânjenită. Dacă tendinţa de înaintare persista, atunci trebuiau să ocolească pe Români. Alte neamuri s'au întors din drum şi au dispărut.

Rolul de grănicer al Europei l-au jucat Românii vreme îndelungată. Mereu cu faţa la Răsărit, Românii s'au sprijinit neîncetat pe civilizaţia şi cultura Apusului.

Europa aparţine rasei germanice şi celei romanice, singurele rase autohtone. Prin sângele lor de Traci romanizaţi, Românii îşi revendică drepturile de băştinaşi şi de Europeni.

XXXVI

VATRA STRĂROMÂNĂ

În urma cuceririi, colonizării şi romanizării Peninsulei Balcanice şi a Daciei de către Romani s'a format, în sud-estul Europei, pe ambele maluri ale cursului inferior al Dunării, un teritoriu locuit de masse compacte de romanici, urmaşi ai coloniştilor şi veteranilor romani, precum şi ai Traco-dacilor băştinaşi romanizaţi.

Vatra aceasta romanică nu cuprindea toate provinciile romane din această parte a Europei. La nord de Dunăre, nu toată Dacia era împânzită cu o reţea deasă de colonii romane, ci numai partea ei apuseană, Transilvania de Vest, Banatul şi Oltenia, precum şi o fâşie îngustă de pământ dealungul Dunării până la gurile ei.

La sud de marele râu, teritoriul romanic nu cobora mult spre miazăzi. Pe baza inscripţiilor de pe vremea Romanilor s'a stabilit că la sud de o linie care pleca dela oraşul albanez de astăzi Lesh şi mergea spre răsărit până la gurile Dunării, populaţia autohtonă traco-iliro-macedoneană a fost grecizată. Aceeaşi soartă au avut-o şi coloniile romane din părţile acelea ale Peninsulei Balcanice.

Spre apus, teritoriul romanic care poate fi considerat ca vatră primitivă a Românilor se întindea până în apropierea Mării Adriatice. În Dalmaţia şi dealungul ţărmului adriatic a luat fiinţă un popor şi o limbă romanică aparte. Limita dintre romanitatea adriatică şi cea dunăreană o formau masivele muntoase din Bosnia, Herţegovina şi Albania, slab colonizate cu Romani.

Prin văile acestor masive muntoase şi prin munţii din centrul peninsulei până în regiunea oraşului Naissus, s'a păstrat semi-romanizată populaţia autohtonă traco-iliră, dând naştere poporului albanez de mai târziu. În Dardania şi Dacia mediterană o parte a strămoşilor Românilor au convieţuit pe acelaş teritoriu cu strămoşi de ai Albanezilor.

În secolul VII se aşează Slavii în Peninsula Balcanică: strămoşii Bulgarilor la răsărit, iar strămoşii Sârbilor şi Croaţilor la apus. De aici ei înaintează spre centrul peninsulei. Până în secolul XIV populaţia romanică, adică românească, din centrul peninsulei se slavizase complect. Au scăpat de slavizare numai aceia dintre Străromâni cari se deplasaseră spre nord ca să îngroaşe rândurile românismului nord-dunărean, şi spre sud şi vest, ca să dea naştere grupurilor de Români sud-dunăreni: Aromâni, Meglenoromâni şi Istroromâni.

XXXVI.

VATRA STRĂROMÂNĂ
Sec. IV–VII

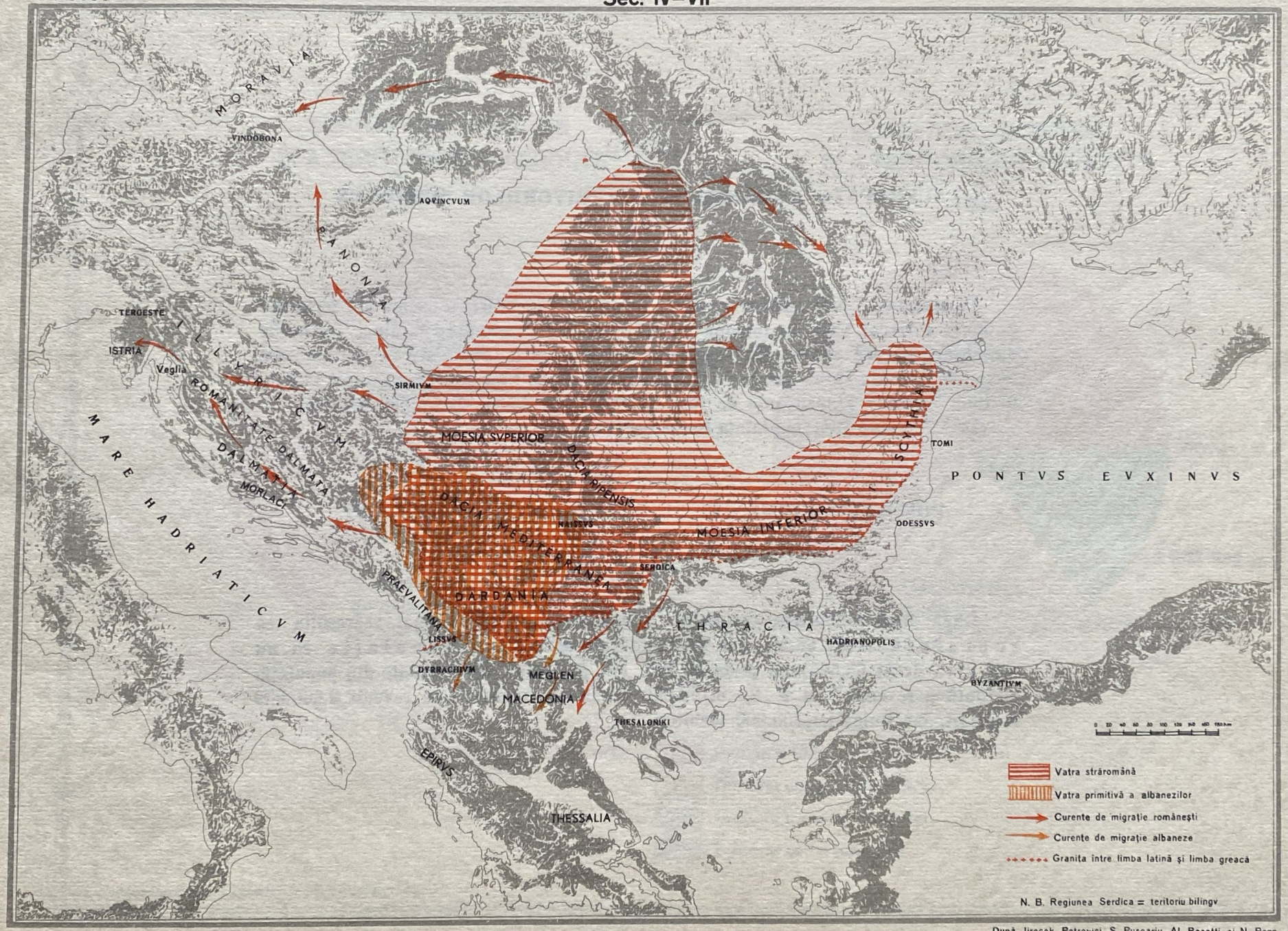

După Jirecek, Petrovici, S. Puşcariu, Al. Rosetti şi N. Popp

XXXVII

SUPRAFAŢA ROMÂNIEI ŞI A TERITORIILOR PIERDUTE

1940

Ca rezultat al prăbuşirii fruntariilor fireşti ale României, o treime din teritoriul naţional a trecut până în toamna anului 1940 sub suzeranităţi străine. Teritoriile pierdute grupează 33,8% din suprafaţa iniţială a ţării. Jumătate (17%) au luat Sovietele în Iunie 1940: Basarabia şi Bucovina de Nord. Ungurilor le-a revenit 14,3%, în luna August: Transilvania de Nord şi Bulgarilor 2,5%: Dobrogea de Sud.

La 1 Ianuarie 1941, suprafaţa României era de 195.259 km².

POPULAŢIA ROMÂNIEI ŞI A TERITORIILOR PIERDUTE

1940

Dacă după prăbuşirea graniţelor România din 1940 nu mai represinta ca s u p r a f a ţ ă decât 66,2% din România care a fost, c a p o p u l a ţ i e ea nu mai aveą decât 66,5% sau peste 13 mil. loc. Mai mult de jumătate din populaţia pierdută a revenit U. R. S . S.: 3.750.000 locuitori. Ungariei i-au revenit 2.600.000 locuitori, iar Bulgariei, 400.000 locuitori.

SUPRAFAȚA ROMÂNIEI ȘI A TERITORIILOR PIERDUTE 1940

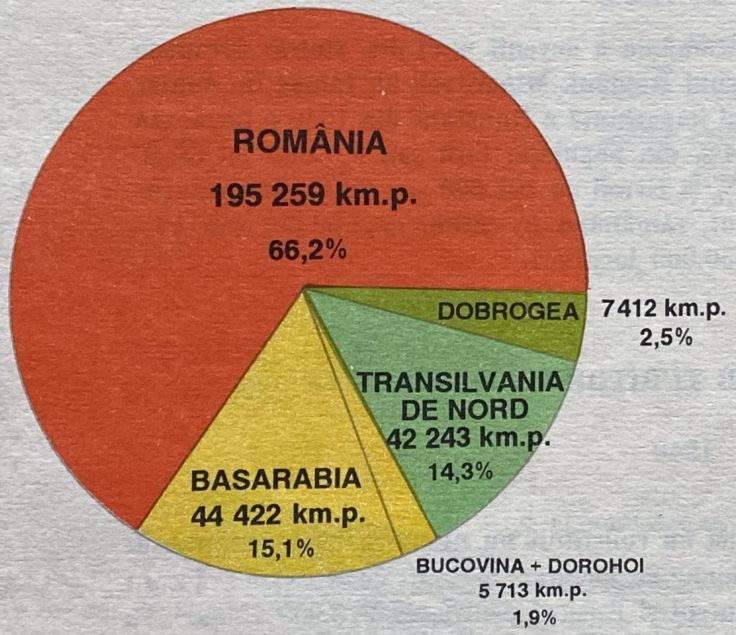

POPULAȚIA ROMÂNIEI ȘI A TERITORIILOR PIERDUTE 1940

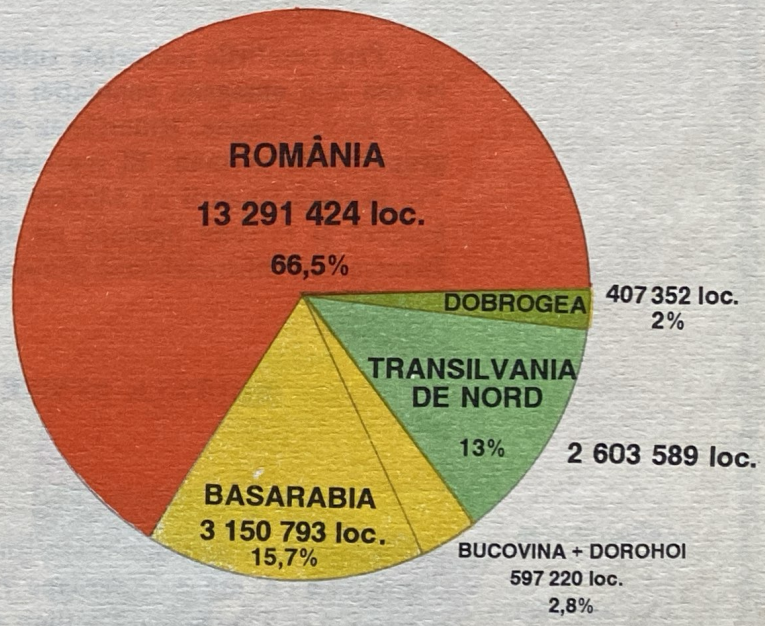

România 1940
Teritoriu ocupat de U.R.S.S.
Teritoriu transmis Ungariei
Teritoriu cedat Bulgariei

După datele Institutului Central de Statistică București

XXXVIII

GRUPELE ETNICE ALE ROMÂNIEI

1940

Prin ciuntirile teritoriale suferite, România a devenit unul din statele europene cu cea mai omogenă populaţie: 85% sunt Români. Minoritarii au rămas în număr total de 2 milioane. Minoritatea cea mai importantă a României din 1940 o formează grupul etnic german. El represintă 4,4% din populaţia ţării sau 587.000 locuitori. Vin la rând Ungurii cu 536.000 sau 4% şi Evreii cu 302.000 sau 2,1%. Minorităţile bulgară şi ruteană aproape au dispărut, rămânând în câtimi neglijabile: sub 1%. Diverse alte neamuri mai grupează 450.000 locuitori.

GRUPELE ETNICE ALE TERITORIILOR PIERDUTE

1940

Amputările teritoriale ale României au constituit nu numai o jertfă dureroasă. J u m ă t a t e din cele aproape 7 milioane de locuitori deslipiţi de România s u n t R o m â n i. Pentru ca 1 milion de Ruteni şi Ruşi şi pentru ca 970.000 Unguri să se alăture patriilor respective, au trebuit să fie sacrificaţi 3.400.000 Români.

Dreptatea pentru 15% Ruteni şi Ruşi, pentru 14,4% Unguri a dus la înstrăinarea a 49,9% Români.

XXXVIII.

GRUPELE ETNICE ALE ROMÂNIEI 1940

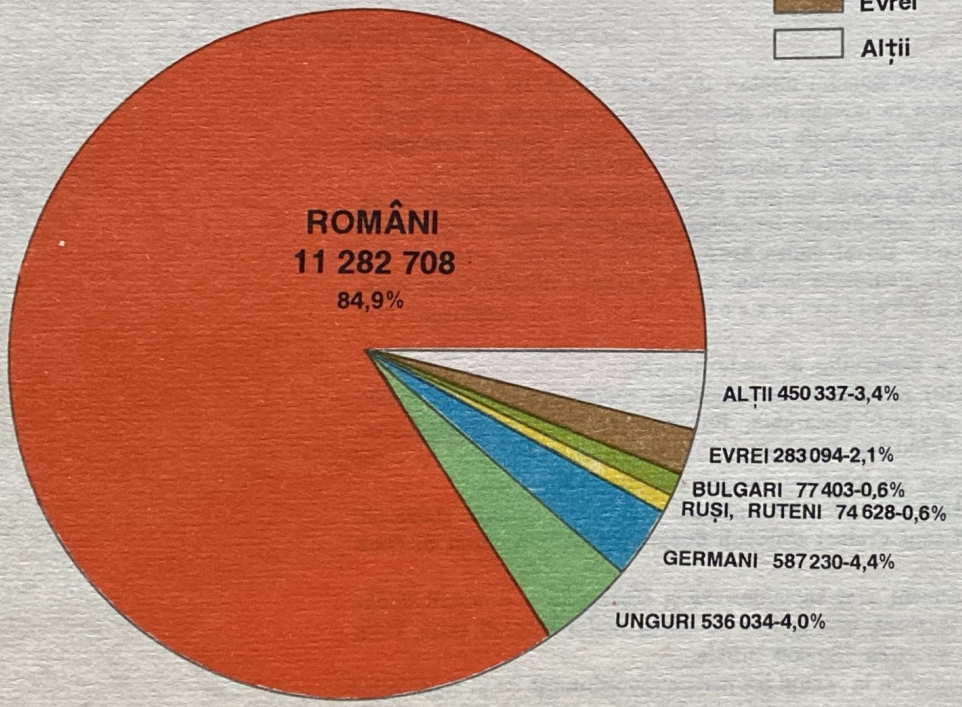

GRUPELE ETNICE ALE TERITORIILOR PIERDUTE 1940

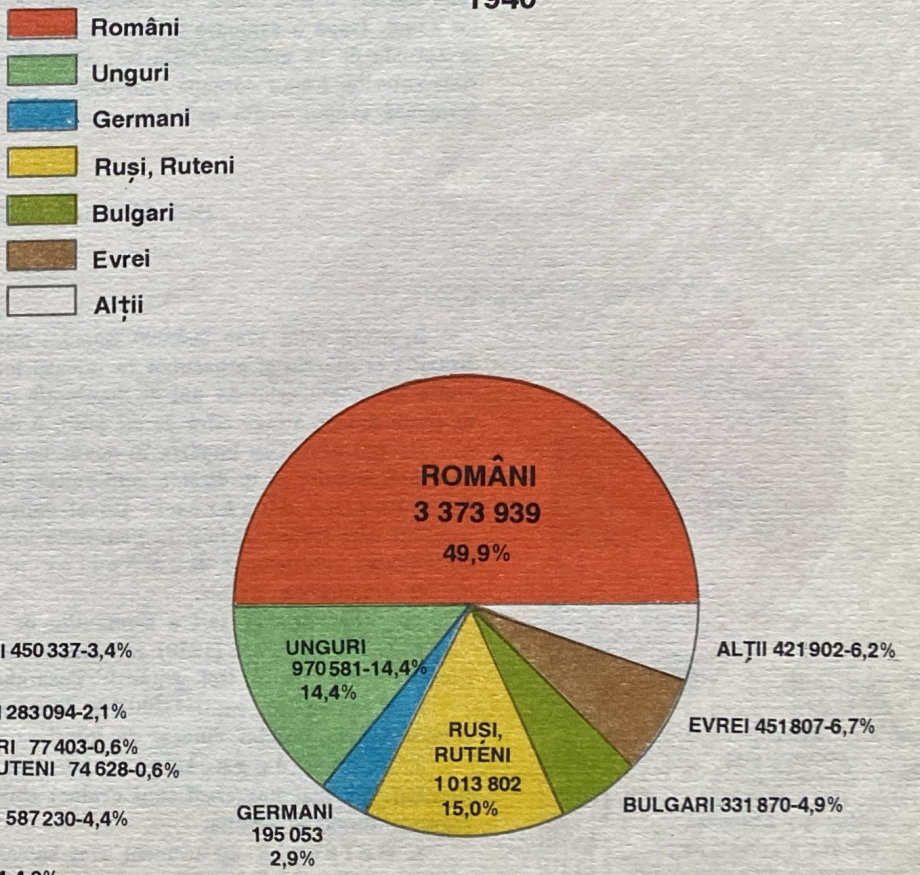

După datele Institutului Central de Statistică București

XXXIX

ROMÂNII DIN ROMÂNIA ŞI ROMÂNII DE PESTE HOTARE

1940

E greu de a arăta cu precizie numărul total al Românilor din lume, cu excepţia celor trăitori în ţara liberă. Nu toate statisticile străine arată pe Români cu numărul lor exact. După o evaluare făcută cu moderaţie, cifra globală a Românilor în 1940 se apropia de 18 milioane. Dintre aceştia, în România, după grelele pierderi teritoriale suferite, trăiau aproape 12.000.000 Români. Restul, adică peste 5½ milioane formează grupul — din nefericire sporit — al Românilor de peste hotare.

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

1940

În afara celor vreo 300.000 Români aflători în Statele Unite ale Americei, în Brazilia şi Siberia şi provenind în imensa lor majoritate prin emigrări din Transilvania în timpul celor 51 ani de dominaţie maghiară, în Europa grupul Românilor de peste hotare atinge cifra de cel puţin 5 milioane.

Grupul acesta se împarte în două: un grup foarte numeros se găseşte în ţările vecine României şi în directă continuitate teritorială cu patria mumă; este grupul Românilor dunăreni. Un al doilea grup cu mult mai mic e format din Români cari trăiesc risipiţi în Peninsula balcanică, în regiunea numită generalizat Macedonia; este grupul Românilor macedoneni; el nu însumează nici măcar o jumătate milion.

Iată repartiţia pe ţări a Românilor de peste hotare:

1. U. R. S. S. are (1940) cea mai mare minoritate românească: ca. 2.800.000 Români împărţiţi în trei grupuri: Basarabia, Bucovina de Nord şi Transnistria.

2. Ungaria: min. 1.400.000 Români, în Transilvania, Maramureş şi — în câteva puncte — chiar dincolo de frontiera româno-maghiară din 1918.

3. Fosta Jugoslavie: ca Stat balcanic cuprindea ambele grupe de Români. Cei mai numeroşi sunt evident Românii dunăreni: 435.000, aflaţi în două regiuni: Banat şi Craina.

4. Bulgaria de asemeni stat balcanic, are şi Macedoneni. Românii dunăreni din Bulgaria, ziși şi Timoceni, deşi trăiesc pe întreg malul Dunării între Vidin şi Silistra, sunt în număr de circa 120.000 suflete.

5. Cele patru ţări balcanice au la rândul lor fiecare represintanţi de ai Românilor macedoneni. Numărul lor este destul de aproximativ, nu numai din cauza nesinceritătii recensămintelor, dar şi pentrucă mulţi sunt astăzi bilingvi. Numărul total al lor ar fi de 465.000.

XXXIX.

ROMÂNII DIN ROMÂNIA ÎN COMPARAȚIE CU ROMÂNII DE PESTE HOTARE

1940

ROMÂNI 17 730 000

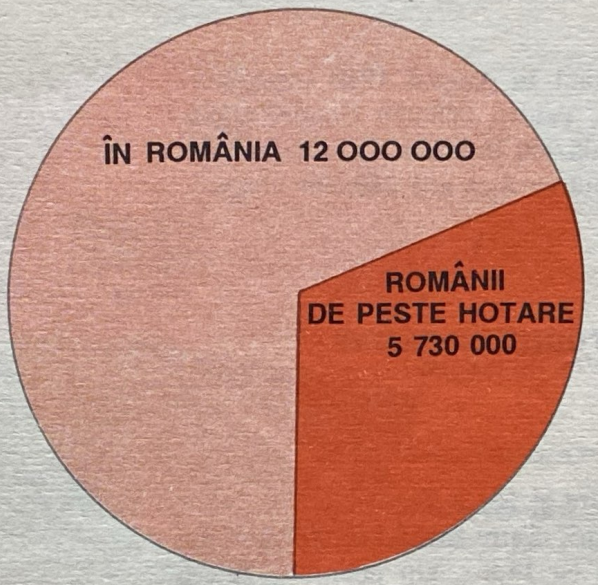

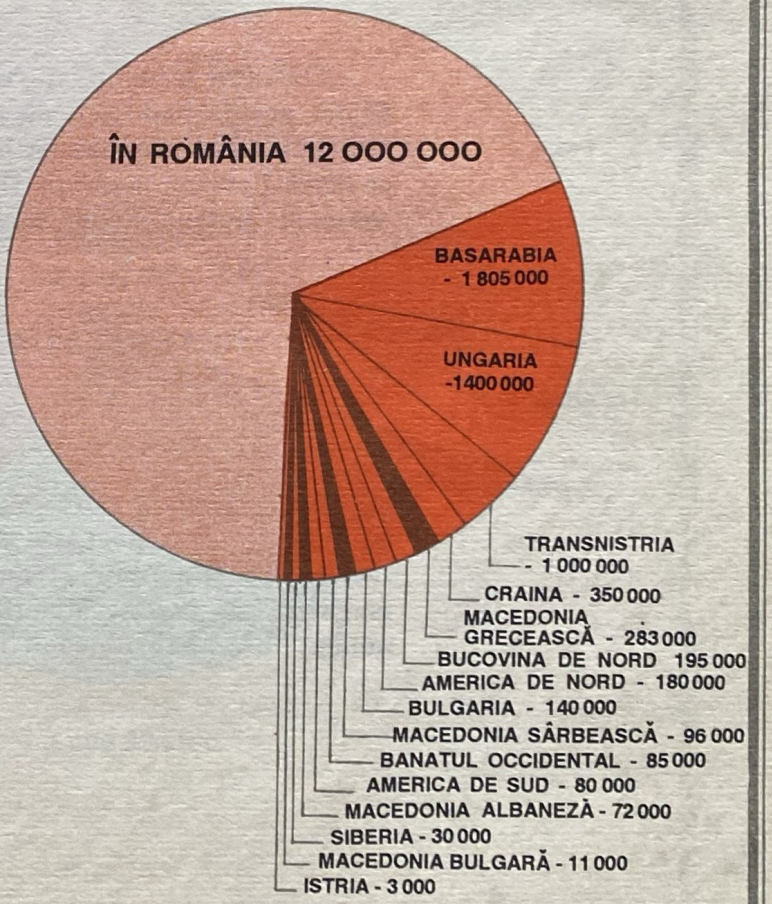

XL

TRANSILVANIA: POPULAȚIA TERITORIULUI PIERDUT

1940

2.604.000 locuitori ai Transilvaniei și-au schimbat în August 1940 supușenia. Dintre aceștia mai mult de jumătate sunt Români. Pentru 968.000 Unguri alipiți Ungariei a fost necesară jertfirea unui număr de 1.305.000 Români. Cu acea ocazie, pe lângă Români, populația Ungariei a mai fost sporită cu încă alți 330.000 alogeni: Germani, Ruteni, Evrei, Slovaci.

TRANSILVANIA: POPULAȚIA TERITORIULUI RĂMAS

1940

Prin atribuirea către Ungaria a jumătății de Nord și Est a Transilvaniei, Transilvania rămasă românească mai are 3.310.000 locuitori, dintre cari 2.145.000 Români sau 64,8%. Minoritățile rămase sunt: cea germană cu 14,8% din populație și cea maghiară cu 13,9%. Minoritatea ungară în România abia depășește o jumătate milion; în schimb Românii în Ungaria sunt cam de trei ori mai numeroși.

TRANSILVANIA

POPULAȚIA TERITORIULUI PIERDUT

1940

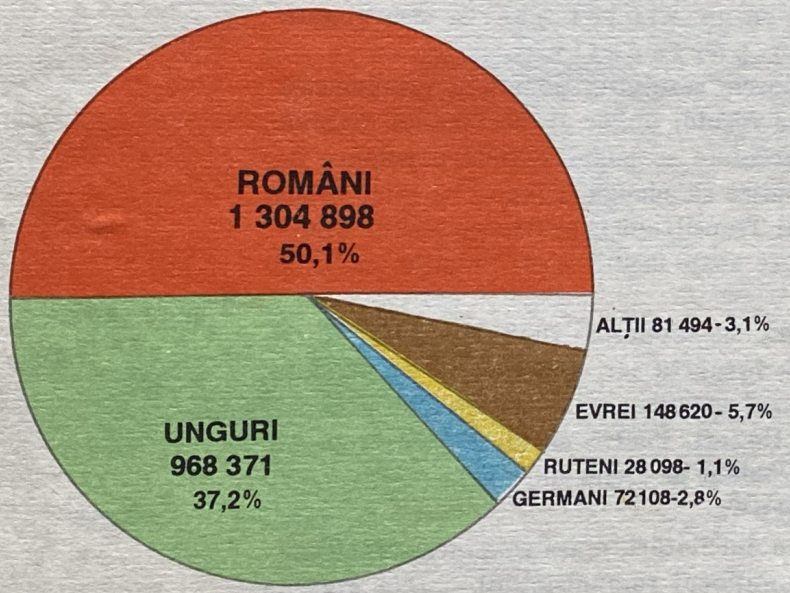

2 603 589 loc.

POPULAȚIA TERITORIULUI RĂMAS

1940

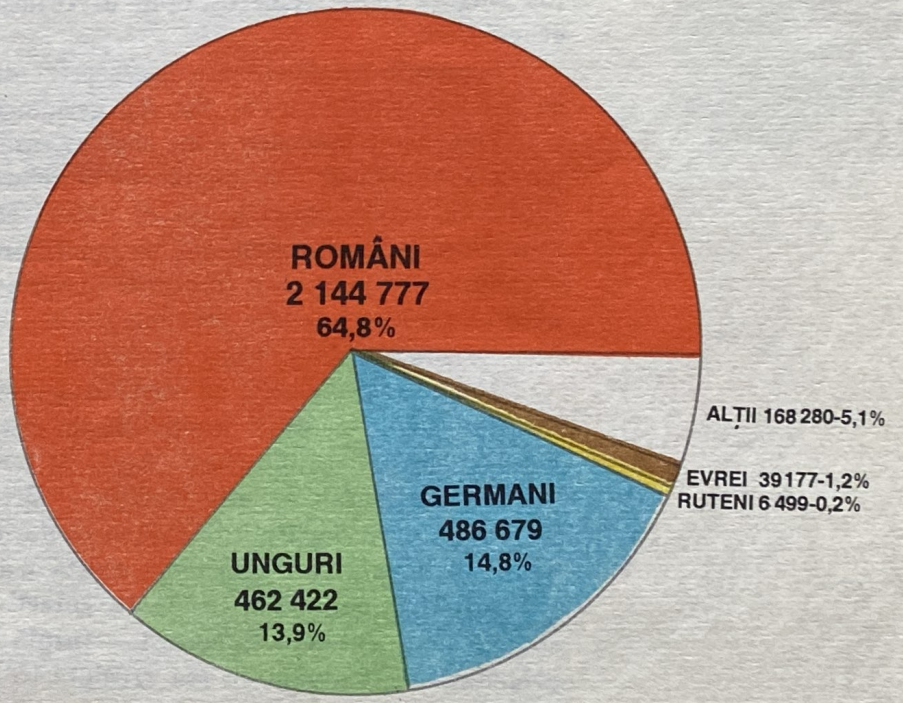

3 309 834 loc.

După datele Institutului Central de Statistică București

XLI-a

HARTA ETNICĂ A TRANSILVANIEI ŞI A UNGARIEI DE RĂSĂRIT

Guvernul maghiar s'a folosit de această hartă cu prilejul arbitrajului dela Viena (30 August 1940). Aspectul etnic al Transilvaniei a fost schimbat printr'un abil joc de culori.

Populaţia românească a fost reprezentată cu un violet şters, cea ungară cu roşu puternic, iar cea germană cu portocaliu.

Prin acest procedeu s'au obţinut următoarele rezultate: populaţia românească părea dominată de cea maghiară; asemănarea roşului ungar cu portocaliul german confundă aceste grupuri, aşa că numai cu greutate se poate deosebi o culoare de alta. Dacă la acest sistem abil de prezentare optică se adaugă şi faptul că intenţionat s'a omis a se înfăţişa şi ţinuturile dimprejurul Transilvaniei, pentru ca blocul românesc să nu impresioneze prin masivitatea lui, se poate deduce uşor intenţia vădită şi bine practicată de a truca realitatea.

Harta este lucrată cu metoda punctului, un punct = 1000 locuitori. Peste tot Ungurii au rotunjit fracţiunile de mie în favoarea lor, astfel că şi în privinţa aceasta harta îi avantajează. Apoi, în teritoriul maghiar (dinainte de 1940) Evreii au fost consideraţi — prin tradiţie — drept Unguri. Pentru ca lucrul acesta să nu frapeze, autorii hărţii au trecut, în teritoriul român, pe Evrei sub rubrica « diverşi ». Conform hărţii, în Ungaria nu există « diverşi ».

Şi totuşi, chiar aşa, cu oricâte corective şi ameliorări, masa românească a Transilvaniei, cu excepţia Secuimei — insulă în mijlocul românismului —, este atât de evidentă, încât numai cu rea credinţă se poate nega caracterul românesc al acestei provincii.

XLI.

HARTA ETNICĂ A TRANSILVANIEI ŞI UNGARIEI DE RĂSĂRIT

DUPĂ VERSIUNEA MAGHIARĂ

a.

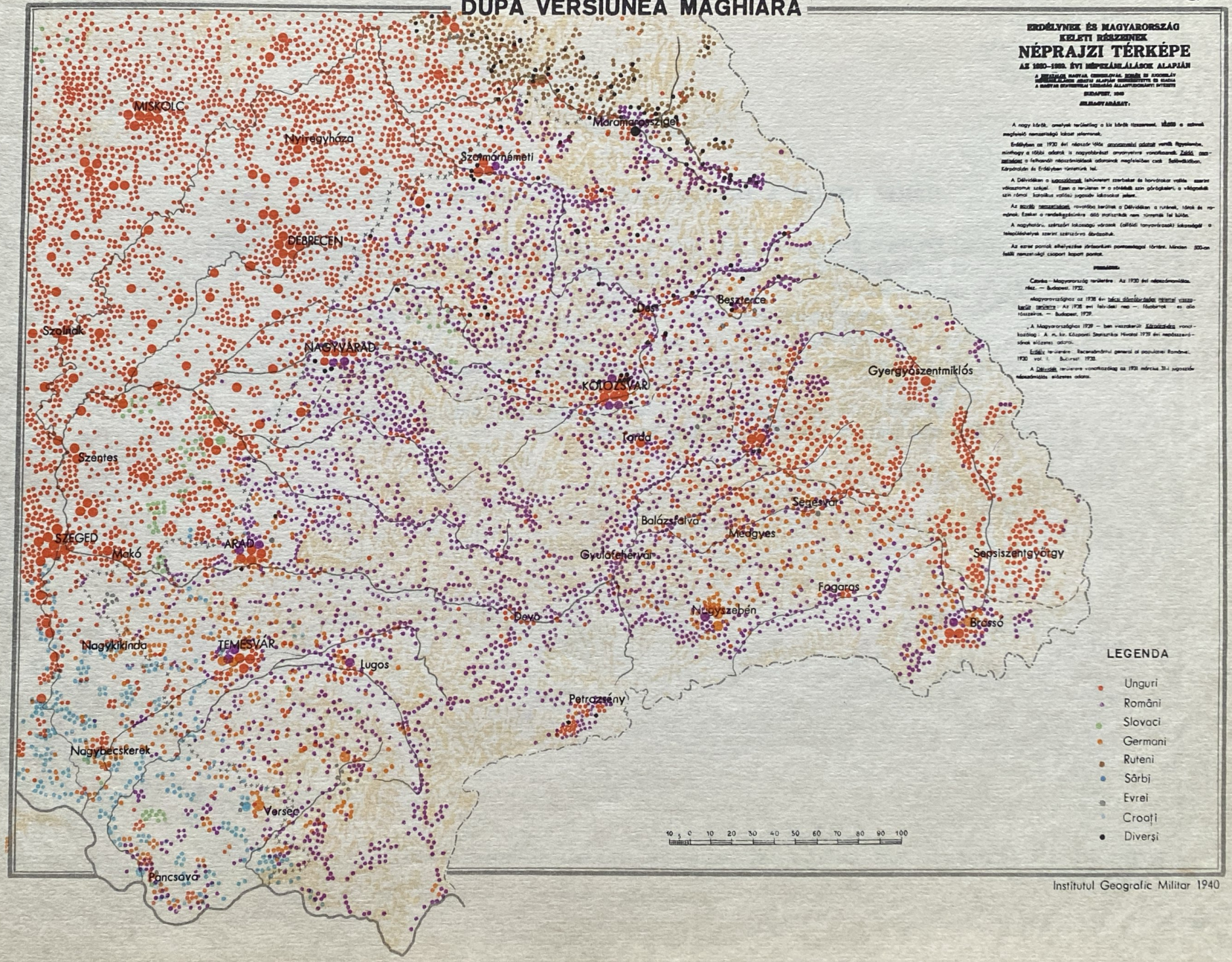

Institutul Geografic Militar 1940

XLI-b

HARTA ETNICĂ A TRANSILVANIEI ŞI A UNGARIEI DE RĂSĂRIT

Pentru a demonstra şi mai bine efectul optic pe care Ungurii l-au urmărit prin acel joc abil de culori prezentat în harta anterioară (XLI-a), noi lăsăm să urmeze o nouă hartă.

Prima era o reproducere fidelă a hărţii editate la Budapesta. A doua nu se deosebeşte de prima decât printr'o singură modificare adusă: răsturnarea culorilor şi anume: violetul şters a fost rezervat Ungurilor, iar roşul puternic, dat Românilor.

Şi iată cum aceeaş hartă, dar colorată diferit, poate duce la convingeri diferite, deşi adevărul nu poate fi decât unul singur.

XLI.

HARTA ETNICĂ A TRANSILVANIEI ŞI UNGARIEI DE RĂSĂRIT

DUPĂ VERSIUNEA MAGHIARĂ

b.

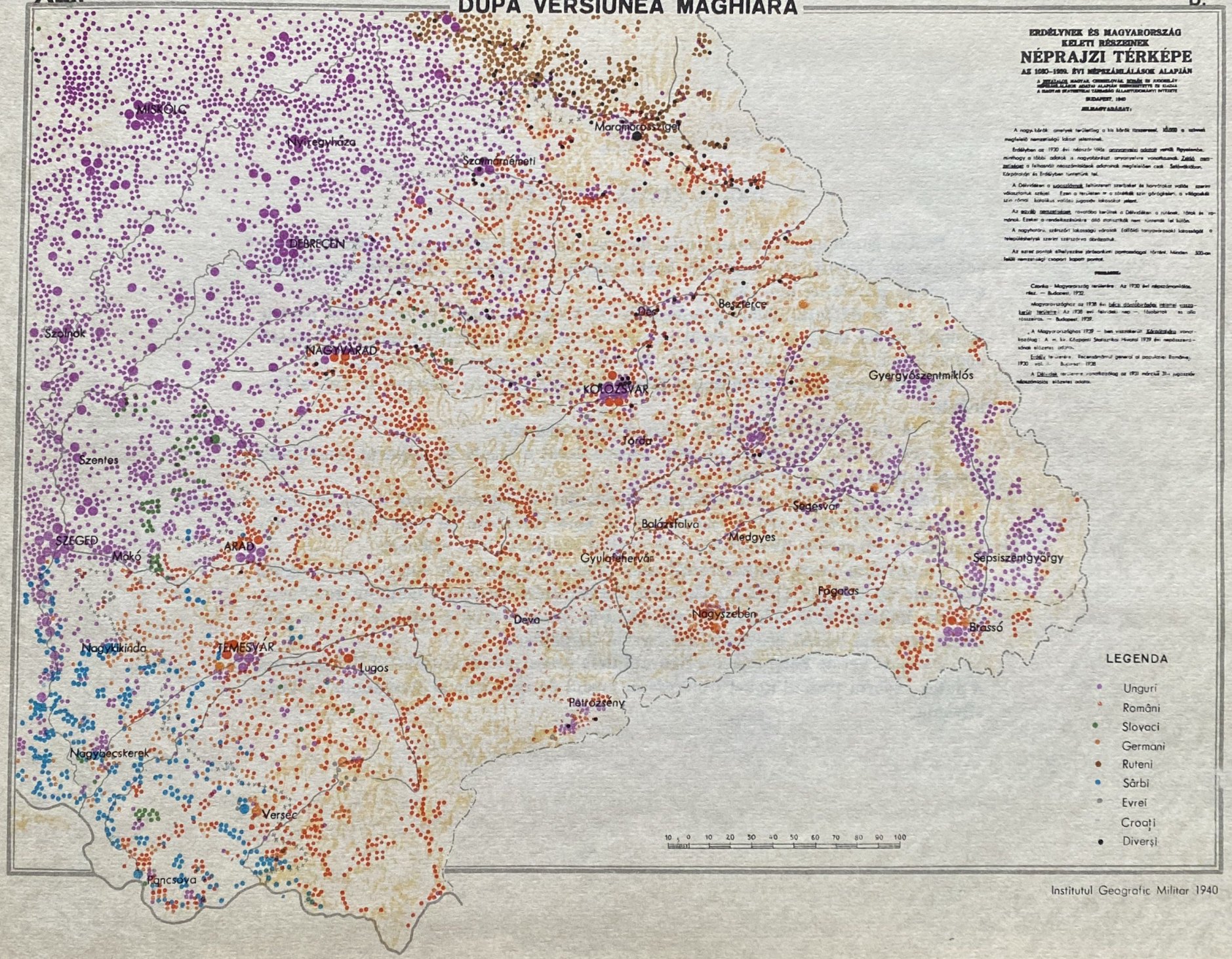

Institutul Geografic Militar 1940

XLI-c

HARTA ETNICĂ A ROMÂNIEI

Pentru continuarea demonstraţiei de mai sus, folosind metoda şi colorile întrebuinţate de Unguri, s'a construit harta etnică a României, după recensământul general al populaţiei din 1930.

În cazul de faţă, chiar colorile date de Unguri — adică violetul şters pentru Români — nu mai pot avea decât parţial efectul dorit, întru cât Transilvania apare acum încadrată de restul României. În felul acesta reiese cu prisosinţă:

1. că maghiarimea formează o fâşie întreruptă la fosta margine de vest a României,

2. că în restul Transilvaniei Ungurii apar sporadic,

3. că, în fine, Secuimea nu este altceva decât o insulă în mijlocul românimii, insulă despicată şi ea în fâşii.

Dacă pe deasupra mai adăogăm Românilor şi coloarea roşie — ca în harta următoare (XLI-d) — atunci caracterul de bloc românesc se vede neîndoios, iar încadrarea firească a Transilvaniei în spaţiul românesc este evidentă.

Comparând acum harta Transilvaniei lipită la Ungaria de est, pe care Ungurii sunt coloraţi în roşu (XLI-a), cu harta Transilvaniei încadrată spaţiului românesc, pe care Românii sunt coloraţi în roşu (XLI-d), nu este greu a înţelege de care etnicitate este mai legată provincia din apusul Carpaţilor.

Pe toate aceste hărţi etnice e figurată linia demarcaţională stabilită la Viena spre a putea raporta traseul nouei frontiere la modul de repartiţie al Românilor în Transilvania.

XLI-c.

HARTA ETNICĂ A ROMÂNIEI

DUPĂ RECENSĂMÂNTUL DIN 1930 COMPLETATĂ CU ROMÂNII DE PESTE HOTARE, DUPĂ P. LANGHANS

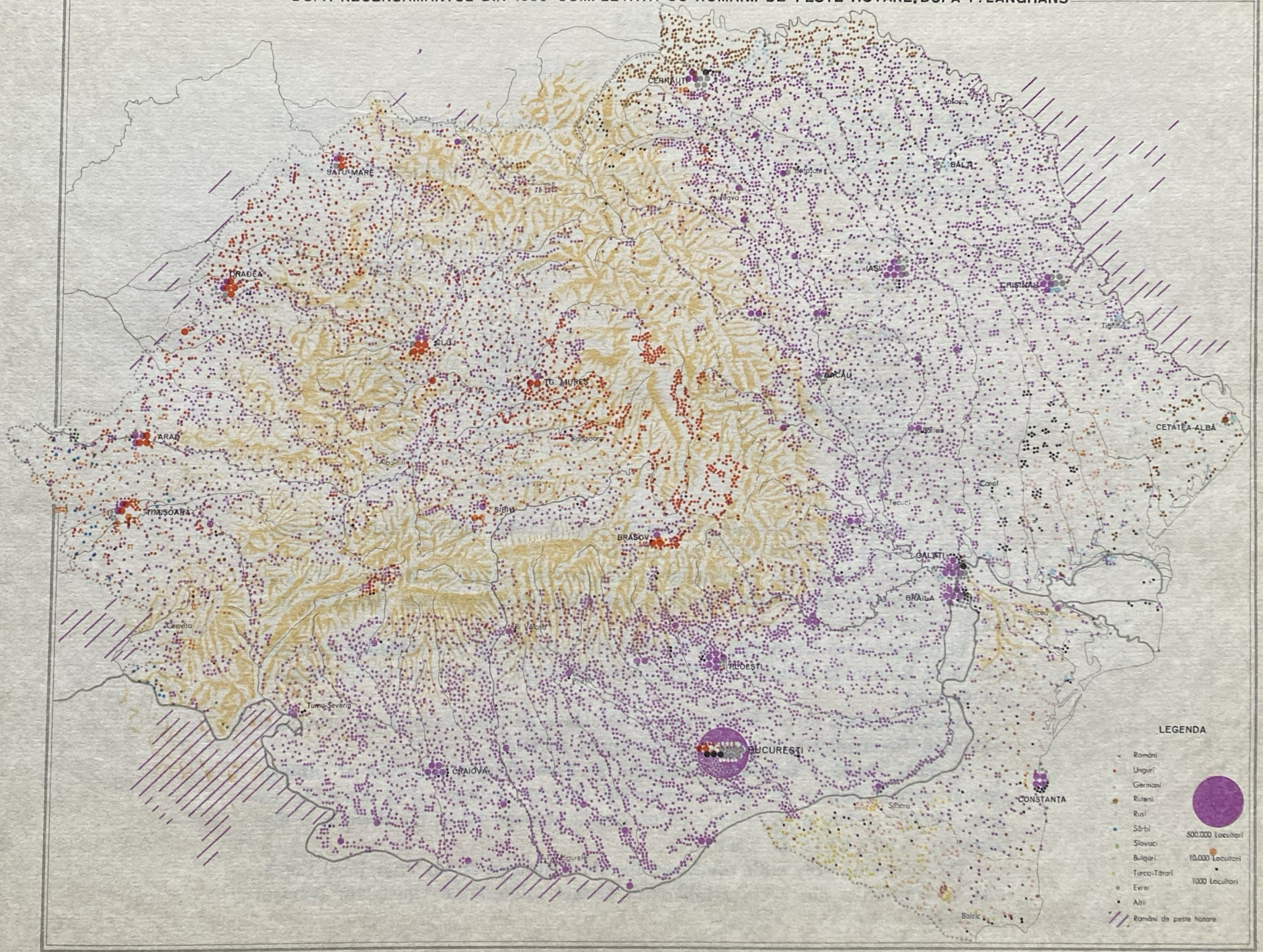

Întocmită de N. Popp

Institutul Geografic Militar

XLI-d

HARTA ETNICĂ A ROMÂNIEI

Harta de faţă este analoagă celei anterioare, cu singura deosebire a răsturnării colorilor pentru Unguri şi Români.

Populaţia României, la data recensământului din 1930, coprindea următoarele grupe etnice:

Români	12.981.324	sau	71,9%
Unguri	1.425.507	»	7,9%
Germani	745.421	»	4,1%
Evrei	728.115	»	4,0%
Ruteni	582.115	»	3,2%
Ruşi	409.150	»	2,3%
Bulgari	366.384	»	2,0%
Turco-Tătari	176.913	»	1,0%
Slovaci	51.842	»	0,3%
Sârbi	51.062	»	0,3%
Alţii	539.195	»	2,8%

Prin modificările teritoriale produse în 1940 şi 1941, aspectul etnic al provinciilor din răsărit a devenit mult mai unitar.

Astfel prin repatrierea Germanilor şi îndepărtarea majorităţii Evreilor, B a s a r a b i a (Moldova din stânga Prutului), are astăzi un procent mai ridicat de Români: peste 62%.

Prin repatrierea Germanilor şi Turcilor din Dobrogea şi prin schimbul de populaţie între Români şi Bulgari, D o b r o g e a este astăzi o provincie aproape unanim românească.

Aceeaşi situaţie şi în B u c o v i n a (Moldova de miazănoapte), ca urmare a repatrierii Germanilor şi a reducerii numărului Evreilor.

O hartă etnică a României construită pe baza situaţiei din 1941 ar înfăţişa tabloul naţionalităţilor cu câteva minorităţi simţitor reduse: G e r m a n i i, cu peste 150.000 suflete şi E v r e i i, cu un număr aproape dublu, iar altele ca şi inexistente: B u l g a r i i şi T u r c i i.

Prezenţa unui grup etnic românesc dincolo şi aproape de jur împrejurul României în fruntariile din 1930, echilibrează perfect minorităţile etnice din lăuntrul Românici.

XLI-d.

HARTA ETNICĂ A ROMÂNIEI

DUPĂ RECENSĂMÂNTUL DIN 1930 COMPLETATĂ CU ROMÂNII DE PESTE HOTARE, DUPĂ P. LANGHANS

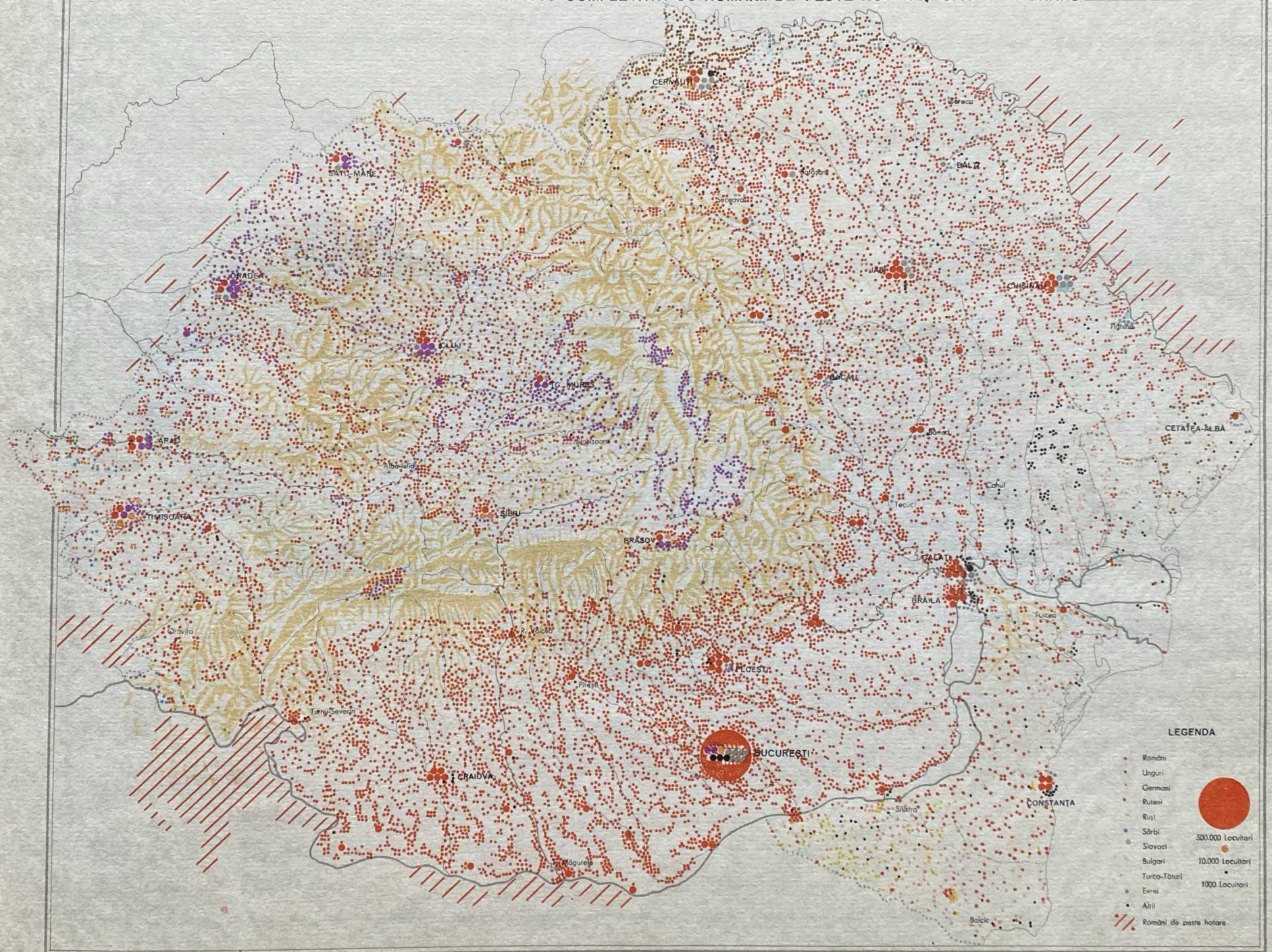

Întocmită de N. Popp

Institutul Geografic Militar

XIII-a

HARTA ETNICĂ A CEHOSLOVACIEI

Europa dinaintea anului 1940 cunoştea un stat: C e h o s l o v a c i a. De o formă alungită, având 900 km lungime şi circa 200 km în lăţime, Cehoslovacia se subţia în spre răsărit, despărţind, printr'o limbă îngustă de pământ, Ungaria de Polonia. Spre apus, deşi mai larg desvoltată, se afunda ca o pungă în trupul Germaniei.

Cehii şi Slovacii formau cele două ramuri ale poporului majoritar. Alături de ei, un mare număr de G e r m a n i ocoleau pe trei laturi podişul Boemiei până la frontiera germană. Părţi din câmpia Dunării şi a Tisei erau populate cu U n g u r i până la frontiera maghiară; munţii din răsăritul ţării, cu o întreagă provincie din această parte numită Rusia subcarpatică, erau locuiţi de R u t e n i.

Prezenţa atâtor minorităţi — şi chiar la marginile ţării —, precum şi forma ei geografică au contribuit în largă măsură la prăbuşirea acestui stat, redus în cele din urmă la realităţile sale etnice: C e h i a — sub formă de protectorat între frontierele Germaniei — şi R e p u b l i c a s l o v a c ă.

XLII-a

CEHOSLOVACIA
HARTA ETNICĂ GERMANĂ (LANGE)

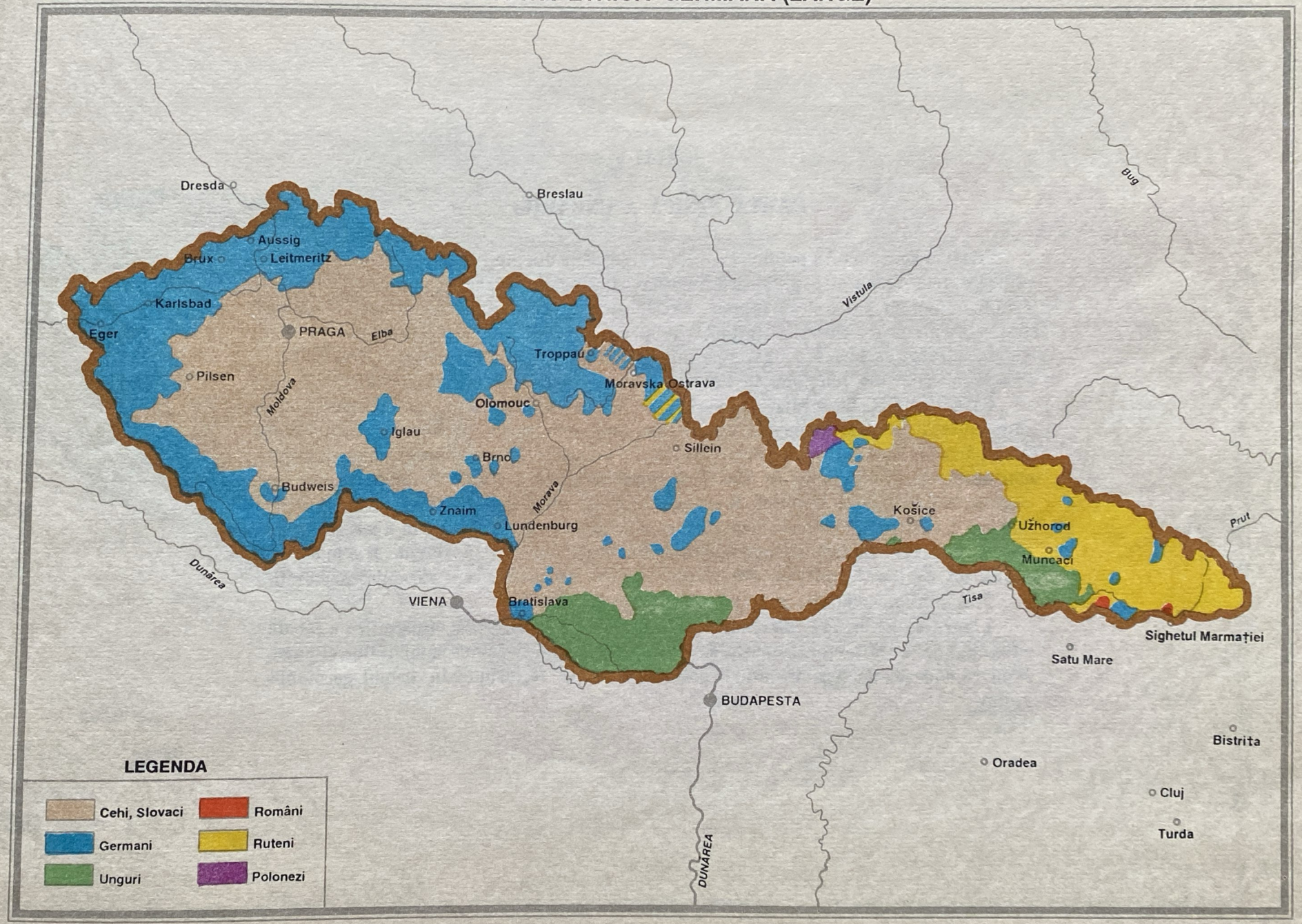

XLII-b

HARTA ETNICĂ A UNGARIEI

Printr'o conjunctură politică favorabilă, începând din anul 1938, în urma a două arbitraje dela Viena şi a prăbuşirii Jugoslaviei, Ungaria a anexat succesiv teritorii locuite numai în parte de Maghiari. Aceste anexiuni au dus-o la un stat ce tinde spre o asemănare — atât ca formă, cât şi ca etnografie — cu Cehoslovacia.

În adevăr, ca formă, Ungaria se întinde din Muria până în preajma Braşovului pe aproape 900 km lungime, în timp ce transversal abia depăşeşte 200 km.

Ca şi fosta Cehoslovacie, Ungaria actuală se înfăţişează ca un aglomerat de naţionalităţi. În bloc omogen, Ungurii apar numai în pustă, pe ambele maluri ale Tisei până la circa 80 km depărtare de ea. În tot restul Ungariei însă, alogenii sunt mai numeroşi şi distribuiţi în deosebi la periferiile ţării: S â r b i i trăesc masiv în unghiul dintre Tisa şi Dunăre, R u t e n i i ocupă singuri o provincie întreagă care integral a trecut dela Cehoslovacia la Ungaria; mari insule de G e r m a n i şi S l o v a c i petecesc verdele covor unguresc din vest şi nord. În sfârşit R o m â n i i ocupă tot spaţiul transilvan, deci noua Ungarie de răsărit, cu excepţia Secuimii.

Mai sunt de adăogat E v r e i i din oraşe şi târguri.

Figurarea pe hartă a blocului românesc alături de Ungaria etnografică e făcută cu scopul de a arăta cum Ungaria de azi se înfige până în inima pământului şi poporului românesc, tot aşa precum Cehoslovacia de eri se insinua în trupul germanismului.

XLII-b.

UNGARIA LA 1941.
HARTA ETNICĂ ITALIANĂ (AGOSTINI)

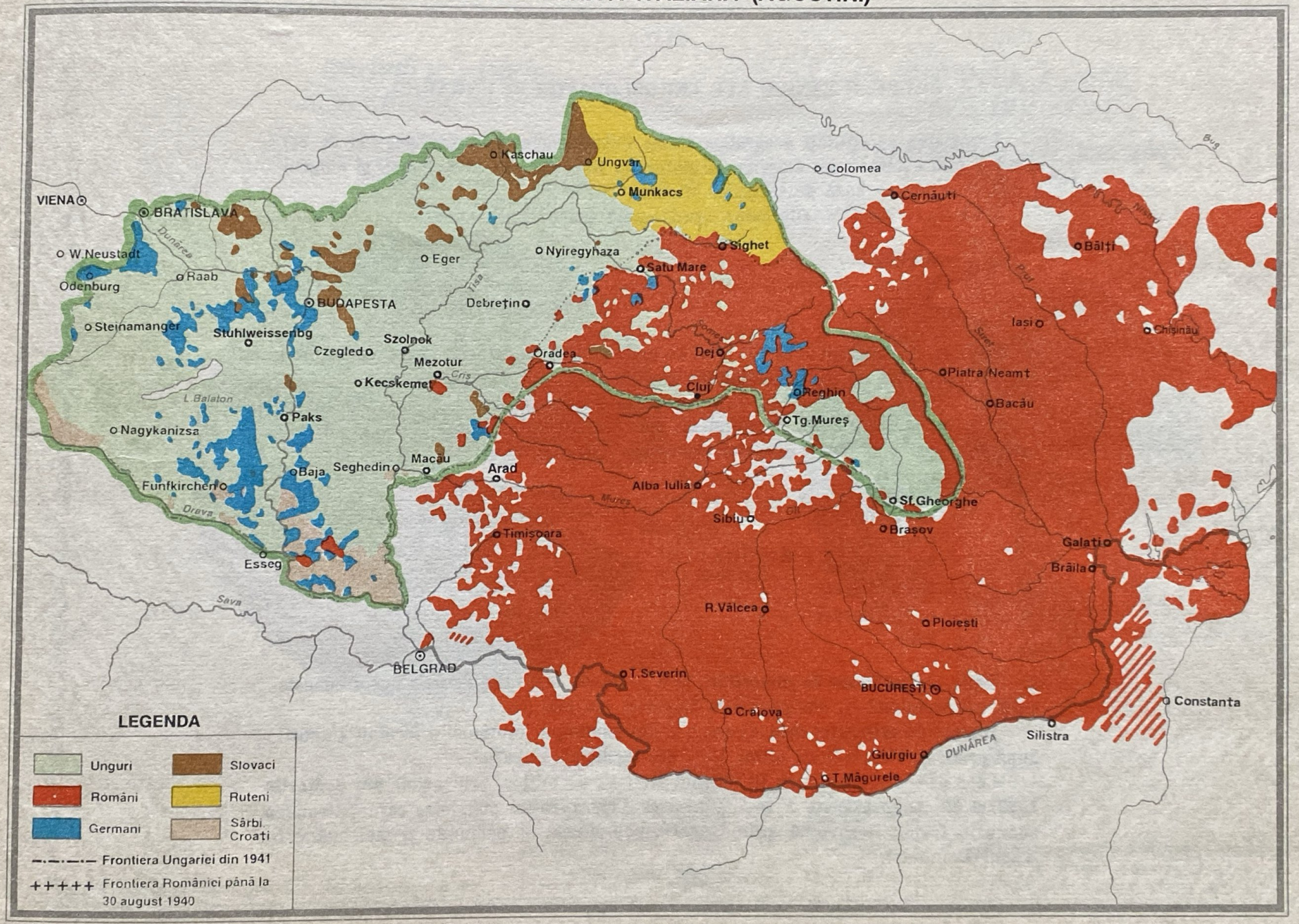

XLII-c

GRUPELE ETNICE ALE CEHOSLOVACIEI ŞI UNGARIEI

Apropierea ca entităţi geografice dintre Cehoslovacia de ieri şi Ungaria de azi apare şi mai evidentă din diagramele alăturate. Raportul dintre naţionali şi alogeni a fost întocmit pe bază de statistici oficiale.

C e h o s l o v a c i a cuprindea următoarele grupe etnice alogene:

Germani	3.320.000	sau	22,4%
Unguri	720.000	»	4,9%
Ruteni	570.000	»	3,8%

pe lângă Evrei, Polonezi ş. a. Un total de aproape 5 milioane minoritari sau 33,8%; aşa dar mai mult de $^1/_3$ din populaţia întregei ţări.

Cât priveşte U n g a r i a, prin repetatele anexiuni teritoriale, ea a încetat de a mai fi un stat naţional, devenind un stat de naţionalităţi, aşa cum reiese din enumerarea de mai jos a grupelor etnice ale Ungariei de azi:

Români	1.330.000	sau	9,6%
Germani	890.000	»	6,4%
Evrei	740.000	»	5,4%
Sârbi, Croaţi	515.000	»	3,7%
Ruteni, Ruşi	495.000	»	3,6%
Cehi, Slovaci	395.000	»	2,8%
Etc.			

Peste 4½ milioane de minoritari, la o populaţie mai mică decât a fostei Cehoslovacii, reprezentând $^1/_3$ din populaţia Ungariei sau mai precis 32,9%.

Înainte de arbitrajul dela Viena, 8% din populaţia României o formau Ungurii; după arbitraj, Românii au ajuns 10% din locuitorii Ungariei.

Ceea ce s'a realizat nou în basinul Dunării de mijloc, prin actele din 8 Martie 1939 şi 30 August 1940, a fost înlocuirea Cehoslovaciei poliglote, care pătrundea adânc în trupul Germaniei, prin Ungaria poli-etnică, ce pătrunde şi mai adânc în trupul României.

GRUPELE ETNICE ALE CEHOSLOVACIEI 1930

SUPRAFAŢA: 140 493 km²
POPULAŢIE: 14 729 536 loc.

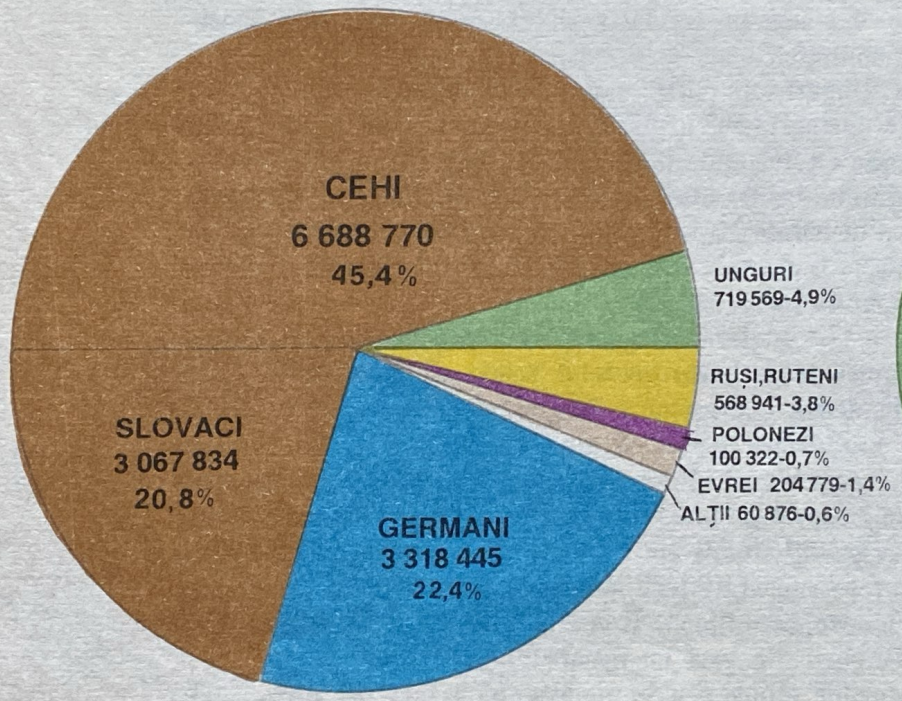

DUPĂ DATELE RECENSĂMÂNTULUI CEHOSLOVAC DIN 1930

GRUPELE ETNICE ALE UNGARIEI FRONTIERELE DIN MAI 1941

SUPRAFAŢA: 170 688 km²
POPULAŢIE: 13 897 504 loc.

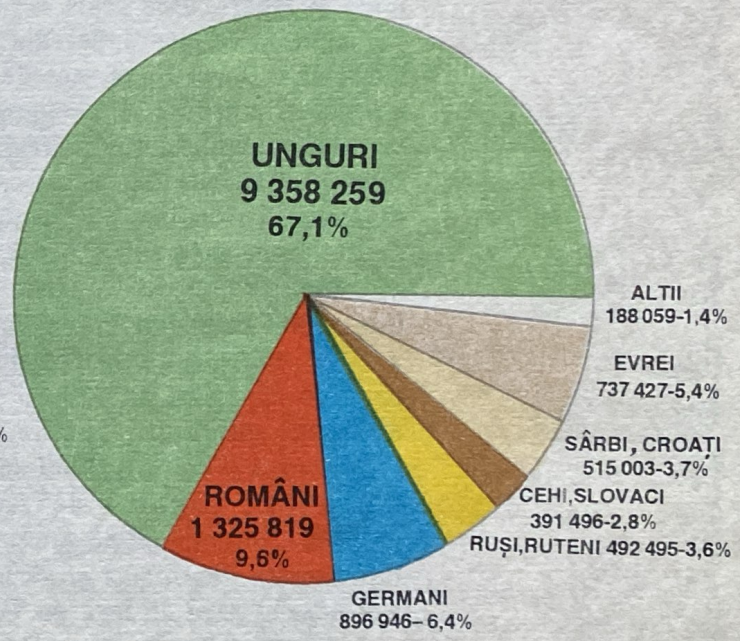

DUPĂ DATELE RECENSĂMINTELOR UNGAR (1930), CEHOSLOVAC (1930), ROMÂNESC (1930) ȘI IUGOSLAV (1931)

LEGENDA

Cehi, Slovaci	Polonezi	Unguri
Ruși, Ruteni	Români	Evrei
Sârbi,Croați	Germani	Alții

XLIII

CORECTURI PE HARTA CONTELUI PAUL TELEKI

Una dintre lucrările importante ale contelui Paul Teleki este « Harta etnografică a Ungariei pe baza densității de populație », alcătuită după recensământul din 1910. În harta alăturată sunt reproduse așa numitele « spații — pe care autorul le consideră — nepopulate sau aproximativ nepopulate ».

Pentru construcția acestei hărți autorul și-a ales o metodă nouă — neutilizată până în prezent în Geografie — dar care nu i-a dat posibilitatea să represinte densitatea și repartizarea reală a populației.

Densitatea populației din Ungaria în 1910 varia, după regiuni, între 5—150 locuitori la km². Noua metodă cartografică, utilizată pe harta contelui Paul Teleki, a deplasat populația din regiunile cu densitate mică (sub 20 locuitori la km², caracteristică la munte) și din regiunile cu densitate mai mare (caracteristică în orașe) în regiunile joase ale văilor, cu densitate mijlocie. Prin acest sistem, autorul a reușit să creeze o densitate de populație uniformă, dar imaginară, de 100 locuitori pentru fiecare km², ceea ce nu corespunde însă realității.

Rezultatul acestei metode a fost că terenurile muntoase și deluroase ale Carpaților și ale Podișului Transilvaniei de pe harta contelui Teleki au rămas albe, adică « viduri etnice », iar populația deasă a orașelor a fost risipită pe teritoriul satelor până în depărtări de 30—40 km. După o analiză amănunțită a hărții se constată că scopul autorului a fost de a croi viduri etnice în regiunile cu populație omogenă românească și de a răspândi pe o suprafață mai mare populația orașelor, unde Ungurii dispun — pe alocuri — de majorități relative. Prin această metodă cartografică autorul a intenționat să micșoreze suprafața locuită de Români, să exagereze suprafața locuită de Unguri și să creeze în mijlocul României de atunci imaginea unui « coridor », care să lege pe Ungurii din vest cu Secuii din răsărit.

Suprapunând harta « vidurilor etnice » a contelui Paul Teleki pe harta administrativă a Transilvaniei de General Constantin Teodorescu 1939, obținem următoarele rezultate evidențiate de harta alăturată. « Vidurile etnice » imaginare croite de contele P. Teleki adăpostesc în realitate 1277 de sate și cătune, dintre care 1080 românești, 110 maghiare, 61 germane, 14 slovace, 9 sârbești, 2 rutene și 1 sat cu altă naționalitate. Se mai constată că dintr'un total de aproximativ 1 milion locuitori ce se găsesc în « vidurile » de pe harta contelui Paul Teleki, peste 720.000 sunt Români, a căror densitate se ridica pe alocuri — în 1910 — chiar în coprinsul golurilor, până la 48 loc./km².

XLIII. VIDURILE ETNICE DE PE HARTA CONTELUI PAUL TELEKI

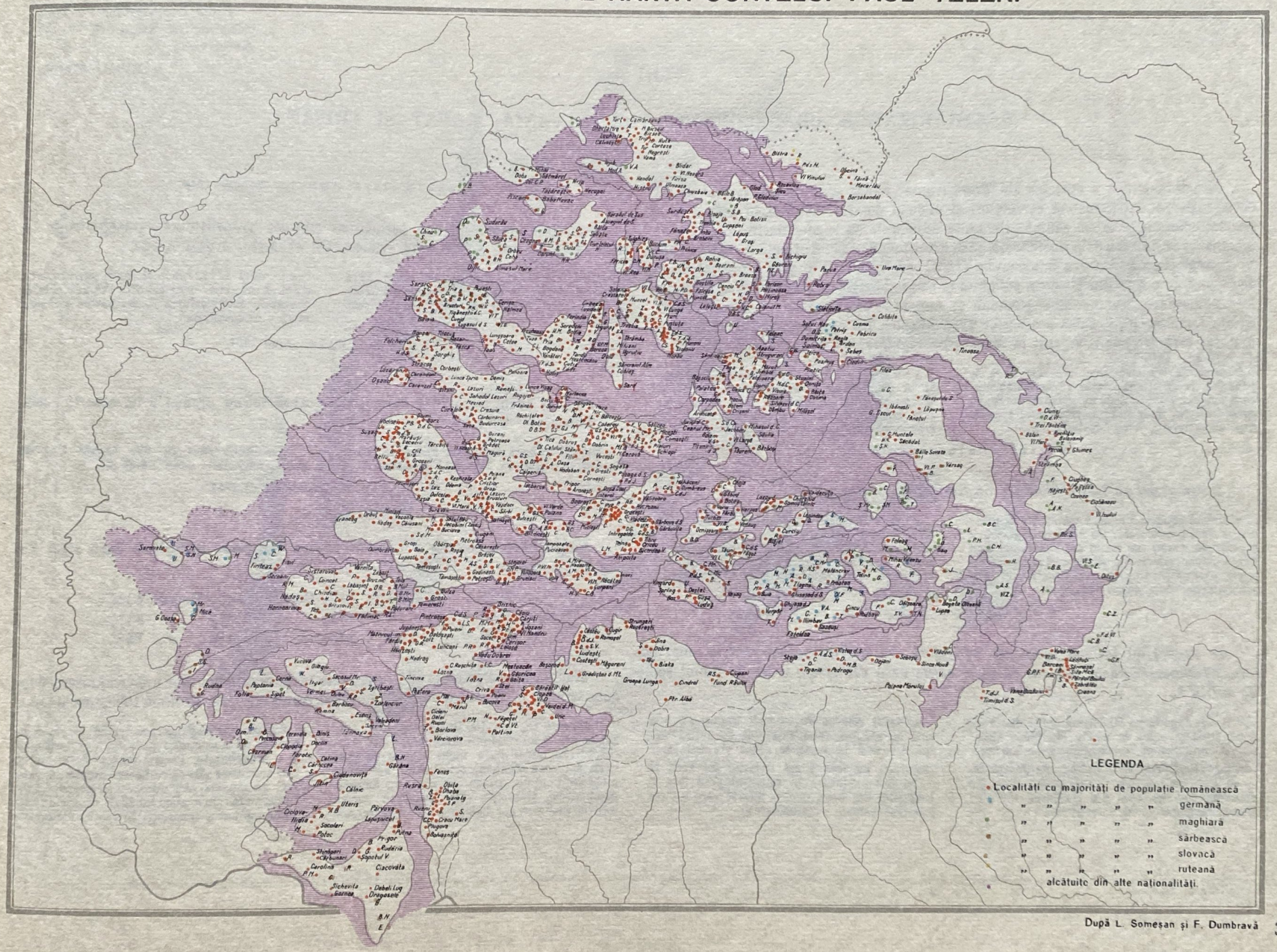

După L. Someşan şi F. Dumbravă

« Das Magyarentum ist keine biologische, sondern eine historische Einheit ».

AL. KARÁCSONYI, 1939

XLIII-bis

MAGHIARIZAREA ORAŞELOR DIN TRANSILVANIA, BANAT ŞI CRIŞANA

Structura etnică a oraşelor din Transilvania, Banat şi Crişana a format obiect de discuţie pentru numeroşi cercetători şi oameni de stat. Ungurii, în scopul de a stăpâni măcar oraşele, au căutat prin toate mijloacele să le maghiarizeze. Lupta de maghiarizare datează dela finele sec. XVIII, accentuându-se şi mai mult în veacul XIX, în deosebi după încheierea dualismului (1867), când politica ungară a fost stăpânită de idealul de a face din Ungaria poliglotă şi polinaţională un stat naţional maghiar.

Numeroase documente — germane şi ungare — din secolele trecute dovedesc care a fost structura etnică a oraşelor Transilvaniei. Ba încă mai mult: majoritatea oraşelor vechei Ungarii au fost la început nemaghiare; chiar Budapesta.

« Borsasztó volt még nem rég azt csak is gondolni, hogy Magyarország fővárosának nincsen magyar jellege, hogy az egyedüli város, az egész világon, mely hazája, történelmi typusát nem személyesiti, nem képviseli...».

« Nu chiar aşa de multă vreme era îngrozitor să te gândeşti că chiar capitala Ungariei nu are un caracter maghiar, că, în întreaga lume, este singurul oraş care nu personifică, nu reprezintă tipul patriei sale, al istoriei sale...».

Kossuth Lajos, Budapest 1904

Multe oraşe au fost întemeiate de Germani:

« Diese Deutsche Ungarns waren die Kulturträger des Abendlandes im südosteuropäischen Raum, sie waren vor allem die Begründer und durch Jahrhunderte die einzigen Träger städtischer Kultur in Ungarn und damit der wirtschaftlichen Blüte dieses Staates ».

« Aceşti Germani din Ungaria au fost purtătorii culturii occidentale în spaţiul sud-estic european. Ei au fost mai ales întemeietorii şi secole dearândul singurii purtători ai culturii orăşeneşti din Ungaria şi deci ai prosperităţii economice a acestui stat ».

Maja Depner, Stuttgart 1938

În timpul lui Iosif II, populaţia maghiară era într'un număr atât de mic în bazinul Panoniei, încât nici nu putea fi vorba de o colonizare a lor în Banat sau Transilvania:

« Wenn ungarische Historiker gerne den Vorwurf erheben, dass so wenig Madjaren angesiedelt worden seien tatsächlich verdanken auch madjarische Dörfer ihre Entstehung Joseph II. — so hat das seinem Grund darin, dass die damalige geringe Zahl der Madjaren für eine Umsiedlung gar nicht ausreichte ».

« Faptul relevat de istoricii unguri că e o vină că au fost colonizaţi atât de puţini Maghiari — deşi în realitate chiar şi unele sate ungureşti au luat fiinţă datorită lui Iosif II — îşi are explicaţia în numărul prea mic al Ungurilor din acea vreme, număr care nu era suficient pentru o colonizare ».

Hans Walter Rühig, Leipzig 1940

Caracterul românesc sau german al oraşelor Transilvaniei — maghiarizate în mare parte în sec. XIX — este evident. Un exemplu, oraşul Arad:

« Arad városának, legnagyobb része 1774 évben oláhokból, szerbekből, németekből állott, a magyarság képezte a polgárság lekisebb részét ».

« În anul 1774, cea mai mare parte a oraşului Arad era compusă din Valahi, Sârbi, Germani; maghiarimea forma partea cea mai mică a cetăţenilor ».

Lakatos Otto, Arad 1881

Până în 1910, peste 70% din populaţia Aradului au ajuns s'o formeze Ungurii. Relativ la Turda:

« Die Einwohner sind zum geringern Theil Ungern, die grössere Mehrzahl Romänen...».

« Locuitorii sunt în mic număr Unguri; marea majoritate o au Românii...».

A. E. Bielz, Hermannstadt 1857

Maghiarizarea oraşelor s'a pornit cu cea mai mare intensitate după 1880. Un caz foarte grăitor ni-l dă Oradea:

La 1721	. . .	Români	26%	Germani	56%	Unguri	18%
» 1880	. . .	»	12%	»	4%	»	55%
» 1910	. . .	»	12%	»	2%	»	85%

Maghiarizarea mersese atât de departe încât deviza statului ungar ajunsese, după cum scrie Al. Karácsonyi în « Magyarország » din 19 Iunie 1939, următoarea:

« Magyare ist, wer im Donauraum die Aufgaben des Magyarentums übernimmt und verrichtet. Er muss dazu nicht einmal magyarisch sprechen können, denn nicht das Blut, nicht die Zahl der Ahnen und nicht die Sprache machen den Menschen zum Magyaren, sonder das Übernehmen der Aufgaben im Donauraum».

«Acela este Maghiar care, trăind în spaţiul dunărean, îşi ia asupră-şi misiunea maghiarismului şi o îndeplineşte. Pentru aceasta el nu trebuie nici măcar să ştie să vorbească ungureşte, deoarece nu sângele, nici numărul strămoşilor şi nici limba nu fac din oameni Maghiari, ci numai acceptarea anumitor îndatoriri în spaţiul dunărean».

MAGHIARIZAREA ORAȘELOR DIN TRANSILVANIA

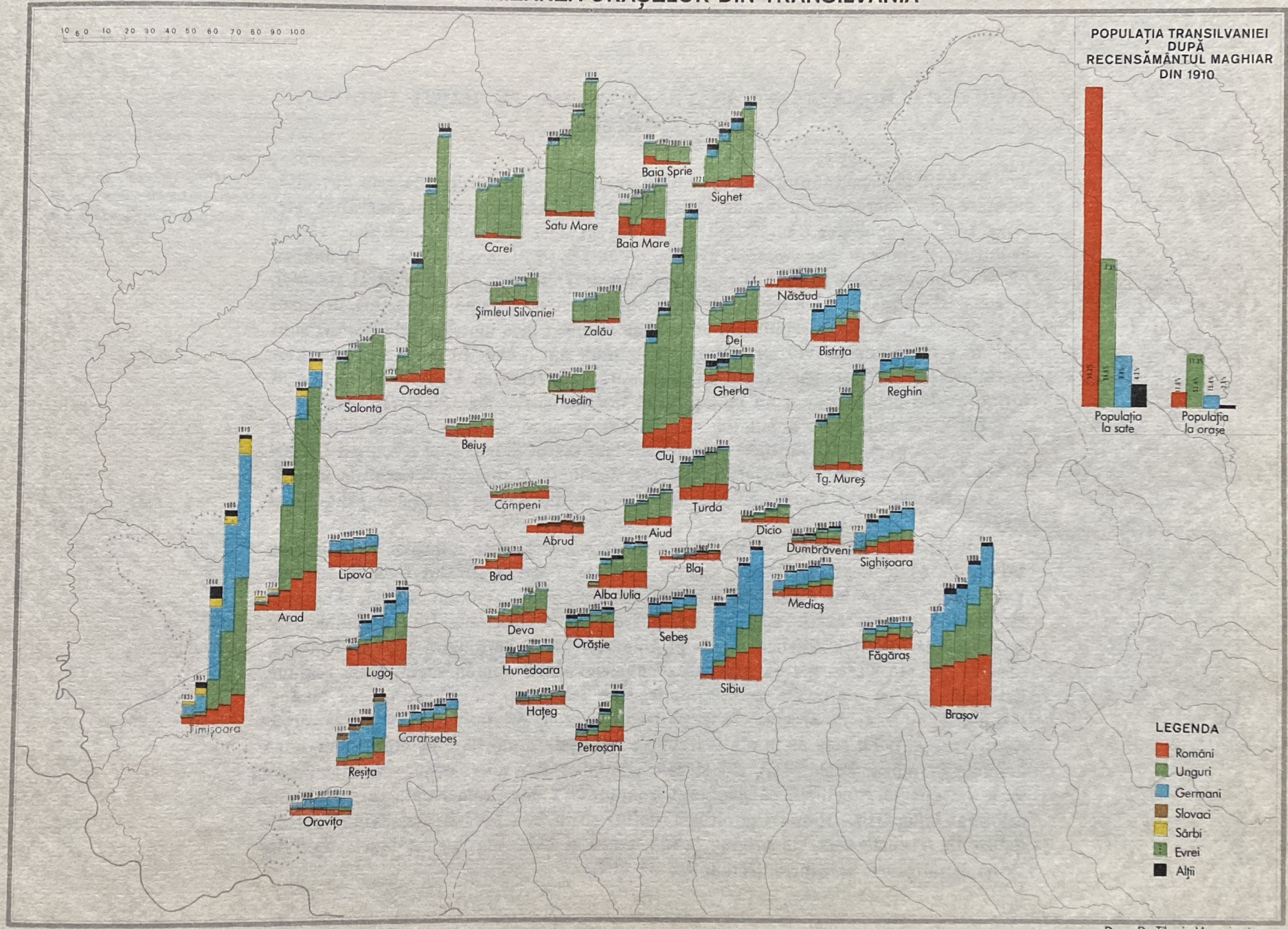

Dupa Dr. Tiberiu Morariu etc.

TOPONIMIA ROMÂNEASCĂ ÎN TRANSILVANIA PE HĂRŢI UNGUREŞTI ŞI AUSTRIECE

Vechimea şi continuitatea elementului românesc în Transilvania este dovedită în afară de numeroasele argumente istorice, etnice, statistice, antropogeografice etc. şi prin cele toponimice. Acest fapt reiese din analiza toponimiei munţilor, văilor, dealurilor şi chiar a unor comune, a căror nume n'au fost maghiarizate. Din analiza hărţilor topografice austriace şi maghiare, scara: 1: 25.000, 1: 75.000 şi 1: 100.000, se constată că majoritatea numirilor toponimice sunt de origine latină, ori în cazul că sunt compuse au determinante de origine latină. Unele dintre aceste numiri sunt atât de vechi că apelativul lor a dispărut de mult din limbă. În toponimia munţilor şi văilor, Românii au păstrat forma nealterată, în vreme ce Ungurii au metatezat forma auzită dela noi cum au metatezat şi formele auzite dela Slavi (Drăgan).

Fără îndoială peste populaţia românească, a cărei vechime este dovedită prin numeroase argumente ştiinţifice, s'au aşezat mai târziu Slavii, apoi coloniştii Unguri şi Saşi, cari în marea lor majoritate au fost asimilaţi. Multe dintre numirile toponimice româneşti sunt menţionate în documentele din veacul al IX-lea până în al XIV-lea.

În afară de numirile toponimice de origine latină, date munţilor şi văilor, ca de ex. la Alac, Cesariu, Dealul Iederii, Frăsiniş, Făgetul, Dealul Fagului, Gaura, Valea Repede, Dealul Frăsinului, Vârful Omului, Valea Vinului, Crişul, Ampoiul, Mureşul, Someşul, Tapia etc., se mai pot urmări aceleaşi numiri toponimice atât spre vest de graniţele Transilvaniei, în Ungaria, cât şi spre nord-est, în Rutenia, ceea ce ne dovedeşte marea extensiune a elementului românesc în acele regiuni. Este adevărat că multe din aceste numiri s'au schimbat, slavizându-se sau au fost maghiarizate, cu toate acestea ele îşi păstrează formele ori derivatele cu sufixe româneşti (Drăgan). La cele de mai sus trebuesc adăogate numirile toponimice date după animale (Zimbru, Breb etc.), cât şi cele administrative de cnezate, voevodate, care toate ne duc la concluzia că populaţia românească din Transilvania a stăruit din cele mai îndepărtate timpuri pe aceste plaiuri şi nu le-a părăsit niciodată. Numirile topice din Transilvania, de origine latină, tracă şi chiar slavă sunt foarte potrivite să ne lămurească vechimea Românilor de aici.

XLIV. TOPONIMIA ROMÂNEASCĂ DIN TRANSILVANIA ÎN HĂRŢI AUSTRIECE ŞI UNGARE

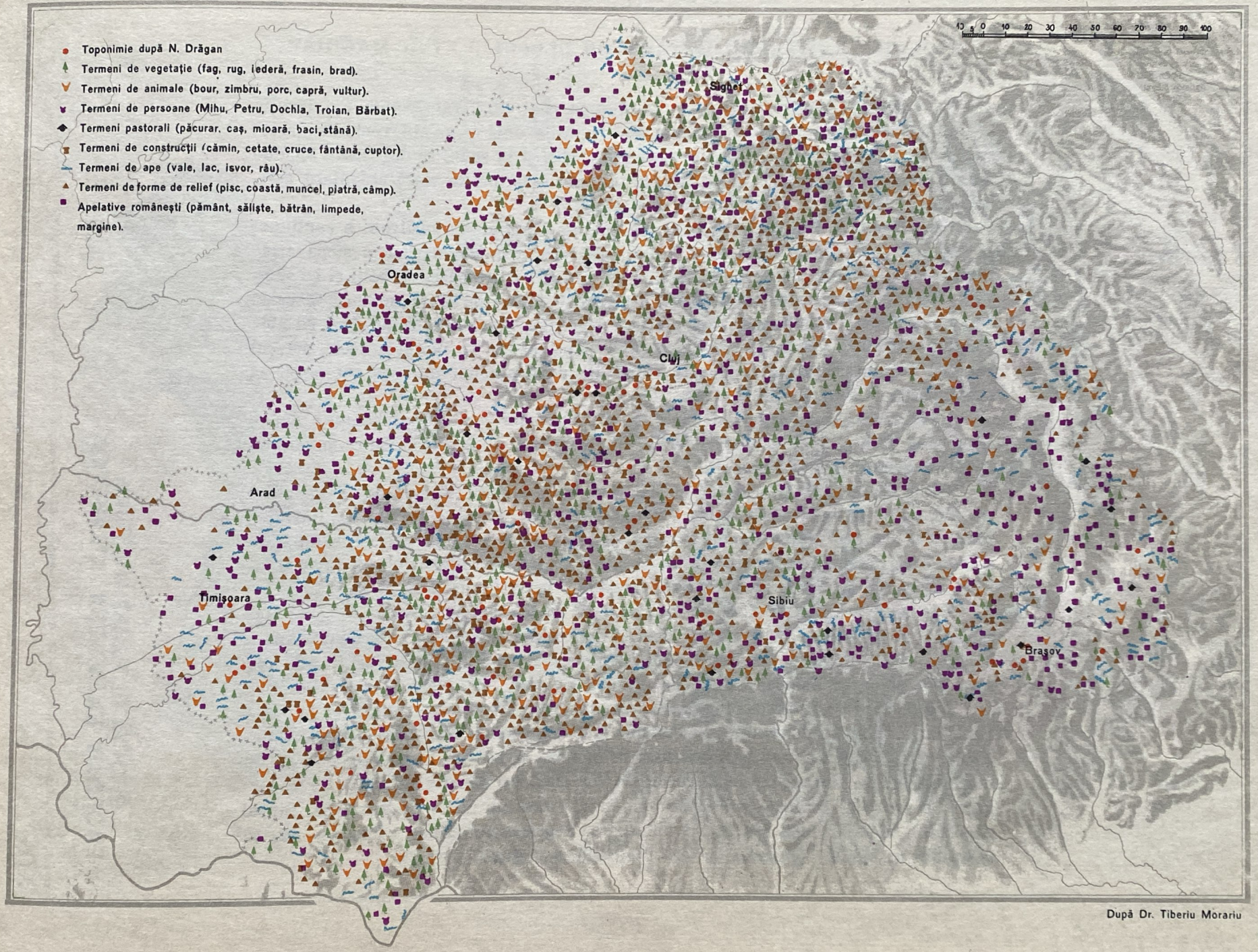

După Dr. Tiberiu Morariu

XLV

EVOLUȚIA EXTINDERII HOTARELOR BLOCULUI ETNIC MAGHIAR

Pe vremea așezării Maghiarilor în Europa centrală, Transilvania era locuită de urmașii Daco-Romanilor, Panonia de resturile unei populații romanice amestecată cu elemente germane, iar în Carpații nordici și în sudul râului Drava locuiau diferite seminții de origine slavă. Aceștia duceau o formă de viață sedentară agricolă-pastorală și erau organizați în mici state.

Câmpia dintre Dunăre și poalele apusene ale Carpaților transilvani a continuat să rămână încă foarte mult timp, chiar după așezarea Maghiarilor, o stepă aridă foarte slab populată, acoperită cu ierburi, cu nisipuri sburătoare, cu bălți și cu mlaștini. Datorită însușirilor sale, potrivite pentru o formă de viață nomadă, această câmpie a devenit cu timpul noua patrie a triburilor maghiare. Dispunând de abia 100.000—150.000 locuitori, Maghiarii n'au putut ocupa la început decât petecul câmpiei svântate, așezată la poalele Tatrei, iar după aproape un secol au reușit să stăpânească și o parte din Panonia.

Revărsarea Maghiarilor la început s'a îndreptat spre sudul câmpiei dintre Dunăre și Tisa și spre terenurile fertile ale Panoniei a cărei populație autohtonă le putea asigura hrana necesară.

Până la începutul secolului al XIII-lea însă, hotarul blocului etnic maghiar nu s'a putut extinde decât peste 2/3 din suprafața Panoniei și peste jumătatea nordică a câmpiei dintre Dunăre și Tisa, până în dreptul confluenței Mureșului. În stânga Tisei se opunea bariera inospitalieră a unor mlaștini inundabile, la Sud semințiile slave, iar la Nord, spre Dunăre, mlaștinile depresiunii Raab.

Drenarea mlaștinilor Tisei în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea a dat prilej Maghiarilor să se reverse și în stânga Tisei. Prin această pătrundere răsăriteană, limita blocului etnic maghiar s'a lărgit până în preajma poalelor Carpaților transilvani, spre Sud până în Bacica și malurile Dravei, iar spre NV, până în Carpații Mici.

Expansiunea politică a Maghiarilor în preajma «Pustei» — vechea lor patrie — s'a făcut în dauna autohtonilor. În Panonia și în depresiunea Raabului a fost maghiarizată vechea populațiune germanică și romanică, la poalele Carpaților nordici un mare număr de Slovaci, iar în Bacica și în câmpia Tisei diferite elemente slave, germane și române, primele colonizate aici în decursul ultimelor două secole. Blocul poporului maghiar însă n'a reușit nicăieri să depășească limitele «Pustei» sau să pătrundă în massă compactă bariera montană a spațiului carpatic.

EVOLUȚIA EXTINDERII HOTARELOR BLOCULUI ETNIC MAGHIAR

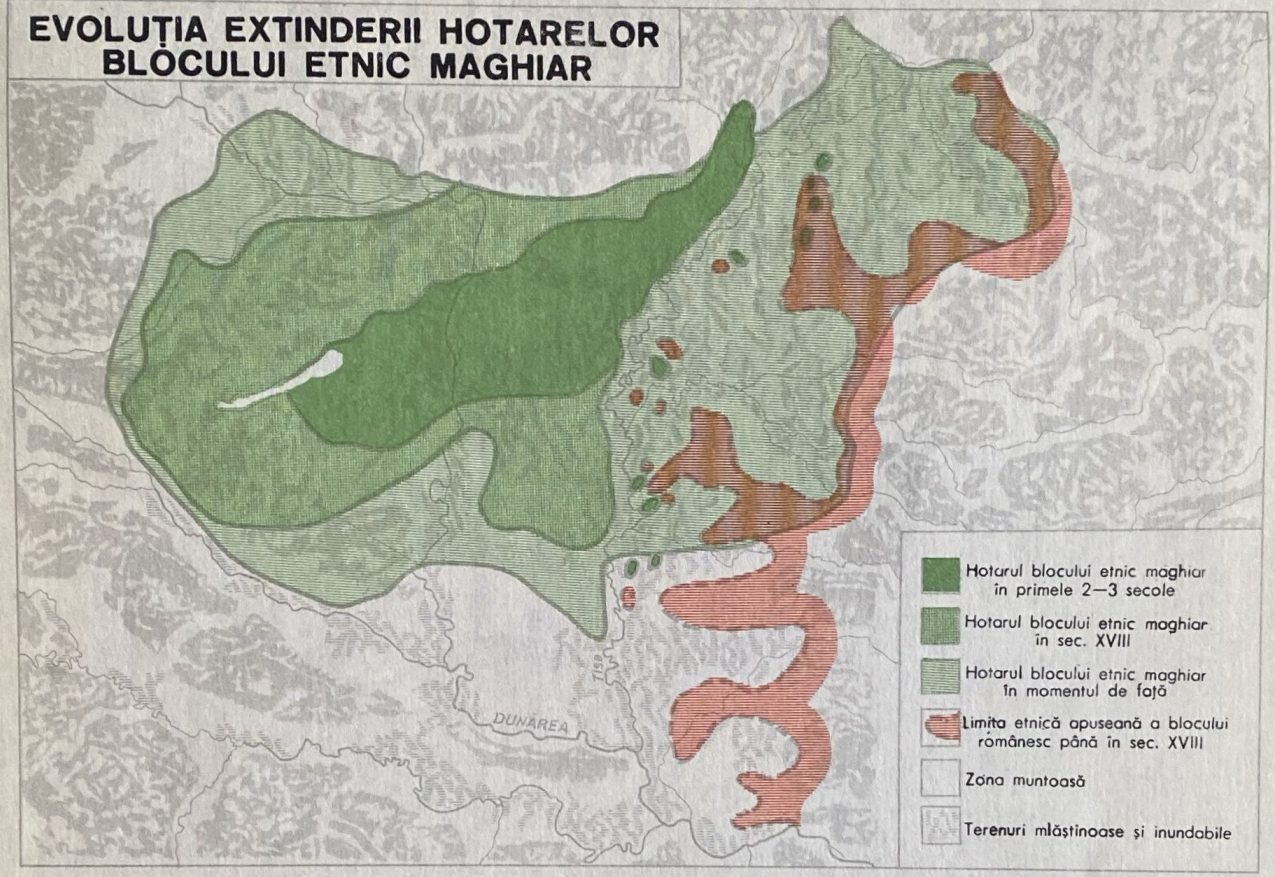

POPULAȚIILE MAGHIARIZATE ÎN BAZINUL DUNĂRII DE MIJLOC

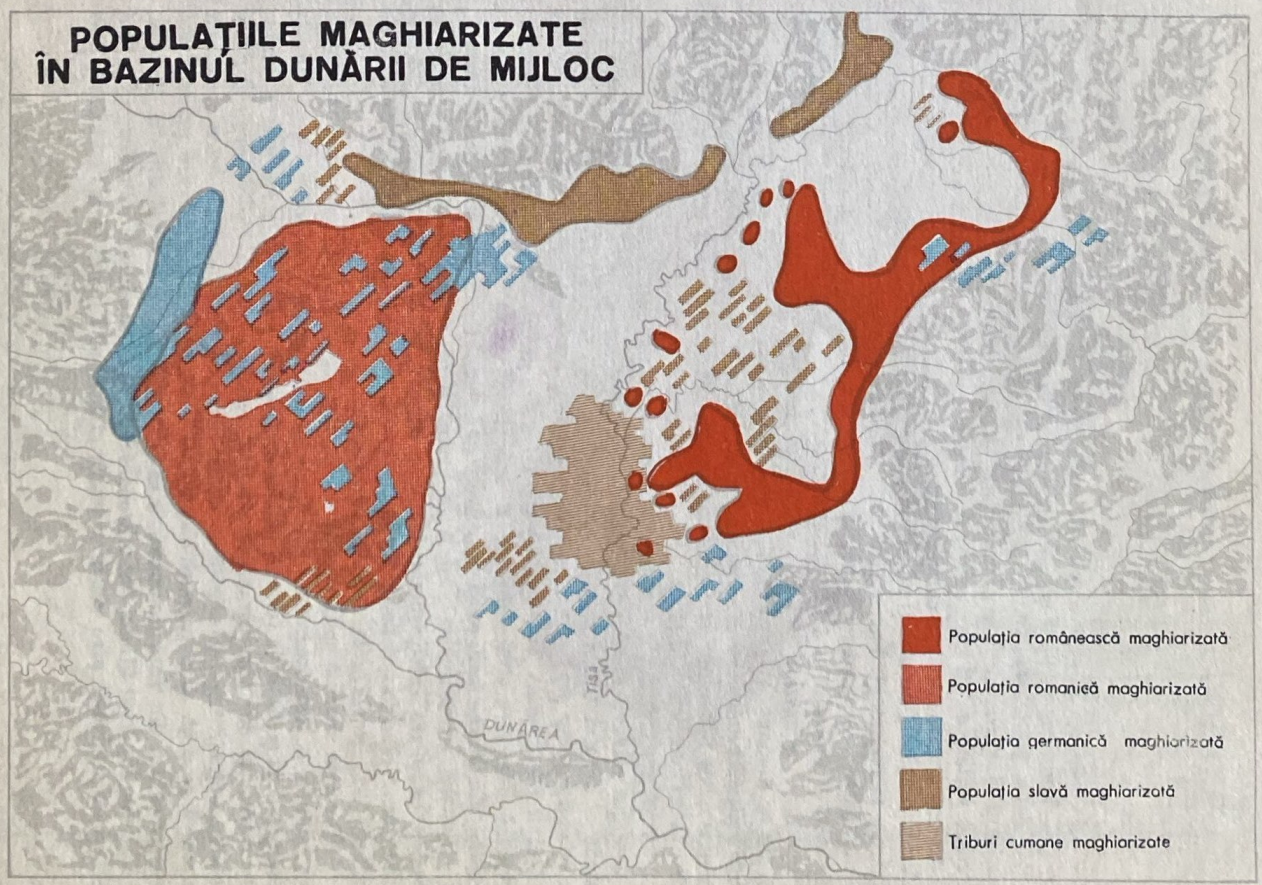

După Dr. L. Someșan

XLVI

LITURGHIA SLAVĂ ÎN ȚĂRILE ROMÂNE

Sec. XIV — XVI

Dela naşterea şi creştinarea lui, poporul român trăitor în Dacia a fost strâns laolaltă. Trăind în contact cu Slavii a împrumutat ca limbă de oficiere în biserică limba slavă. «Liturghia slavă a existat la toţi Românii, nu numai în Ţara Românească şi Moldova, ci şi în Transilvania şi în general şi la Românii din Ungaria. Această unitate de rit slav este anterioară cuceririi Transilvaniei de către Unguri; ea datează dintr'o epocă în care Românii trăiau în mici voivodate libere, căci această reformă religioasă nu s'ar fi putut produce sub egida coroanei apostolice a Sfântului Ştefan» (Panaitescu). Epoca expansiunei liturghiei slave este secolul X şi XI. Pe de altă parte împrumutarea în lexicul român a termenilor slavi designând o ierarhie eclesiastică, precum v l ă d i c ă, l i t u r g h i e, s t a r e ţ etc., demonstrează existenţa unor organizaţii politice care au putut primi liturghia slavă şi au putut-o adapta la Români. Atari formaţiuni politice sunt atestate de cele mai vechi cronici ungureşti, cari mărturisesc existenţa lor în Ardeal înaintea cuceririi maghiare. Erau de sigur nişte formaţiuni statale slavo-române, căci altfel ar fi straniu ca un popor latin să adopte liturghia slavă.

Ortodoxia creştină a fost cimentul care a întărit unitatea neamului românesc şi a închegat clădirea statelor române. Poporul român, aşezat în vecinătatea unui stat catolic — Regatul Ungariei — cu rost de a propaga credinţa creştină la ortodocşi, a reacţionat puternic prin ortodoxia sa. Căci reacţiune ortodoxă este biruinţa dela Posada (1330) a lui Basarab Voevod împotriva regelui ungur Carol Robert. Şi reacţiune ortodoxă împotriva altui rege ungur, Ludovic cel Mare, este revolta şi plecarea lui Bogdan din Maramureş, ca să întemeieze ţară nouă (1359), românească, în Moldova.

Românii ardeleni s'au păstrat ca neam aparte numai întrucât au reacţionat ortodox împotriva catolicismului maghiar agresiv. Nobilii români cari au părăsit ortodoxia trecând la catolicism ca să-şi păstreze moşiile şi boieriile, în veacurile de prigoană XIV şi XV, s'au topit în maghiarism.

Ortodoxia creştină sprijină şi mai puternic neamul românesc atunci când biserica română se organizează. Căci întemeierea mitropoliilor române din Ţara Românească (1359) şi Moldova (circa 1390) înseamnă pe lângă altele şi sprijinirea Românilor ortodocşi din afara graniţelor statelor române, cărora Statul maghiar nu le îngăduia organizarea bisericească cu mitropolie şi episcopii ortodoxe proprii. Dovada puternică ne-o dă chiar patriarhia ecumenică din Constantinopol care însărcinează pe mitropolitul din Ţara Românească să îngrijească de toţi ortodocşii din Ungaria. Acesta este înţelesul titlului dat mitropolitului Ţării Româneşti: «Prea sfinţit mitropolit al Ungrovlahiei, prea cinstit şi exarh al întregei Ungarii şi al Plaiurilor». Deci mitropolitul dela Argeş conducea bisericeşte Ţara Românească şi administra în numele patriarhului ecumenic pe Românii ortodocşi din Amlaş şi Făgăraş, cum şi pe Românii ortodocşi din întreaga Ungarie.

Mitropolia ortodoxă din Severin întemeiată în 1370 sub Vlaicu Voevod conducea bisericeşte Oltenia şi Banatul Severinului. În aceste părţi de Românie a avut rost bisericesc şi cea dintâiu mânăstire, Vodiţa (1369).

Tot aşa mânăstirea Prislop de lângă Haţeg, ridicată de Nicodim dela Tismana (1400), întăreşte ortodoxia în aceste părţi şi dă imbold la ridicarea de interesante biserici ortodoxe române pe valea Crişului şi în tot Haţegul.

În celălalt colţ de Românie, în Maramureş peste Tisa, altă fundaţie românească, anume mânăstirea Peri, întemeiată de urmaşii voevozilor moldoveni Dragoş şi Sas şi închinată de aceştia ca stavropighie patriarhului ecumenic (1391), îngrijeşte bisericeşte — aproape ca o episcopie — de Românii ortodocşi din şapte comitate: Sălagiu, Ciceu, Ugocea, Bereg, Ungurăşul, Bistriţa şi Maramureşul.

Şi mitropolia Moldovei cu mânăstirile ei numeroase, mai ales cu mânăstirea Neamţului (ca. 1390), priveşte spre Românii ortodocşi din nordul şi răsăritul Ardealului.

Preoţii ardeleni se hirotoneau de episcopii din Ţara Românească şi din Moldova.

Ştefan cel Mare (1457—1504) întemeiază întâia episcopie ardeleană după anul 1475, numită e p i s c o p i a V a d u l u i — în preajma feudelor sale Ciceul şi Cetatea de Baltă. Această episcopie atârnă de mitropolia Moldovei.

Sub Radu dela Afumaţi (1521—1529) se înfiinţează altă episcopie românească în Ardealul de sud, numită e p i s c o p i a G e o a g i u l u i, dependentă de mitropolia Ţării Româneşti.

În secolul XVI găsim episcopi ardeleni sfinţiţi în mitropolia din Târgovişte potrivit vechiului drept al mitropolitului Ţării Româneşti de a fi exarh patriarhal în toată Ungaria.

Deci în secolele XIV, XV şi XVI mitropoliile din Ţara Românească şi Moldova îngrijesc bisericeşte de Românii ardeleni, fie direct, fie prin episcopiile ardelene înfiinţate de Domnii români şi legate de mitropoliile din Ţară.

Preoţii din Banat se hirotoneau de către vlădici «rătăcitori» sfinţiţi la Târgovişte, deci Banatul era legat indirect de Ţara Românească. Părţile ungurene aveau preoţi hirotonisiţi la Vad, deci atârnau indirect de Suceava. După formarea paşalâcului de Buda, Caransebeşul, Timişoara, Aradul şi Oradea ajung sub ascultarea patriarhiei din Ipek, nou înfiinţată de Turci (1565) şi pe al cărei scaun a păstorit într'o vreme şi un patriarh român.

ORGANIZAREA BISERICII ORTODOXE SEC. XIV – XVI

După N.Iorga, Pr. N.M.Popescu şi Dr.N.M.Popp

XLVII

UNITATEA ROMÂNILOR PRIN ORTODOXIA CREŞTINĂ

Sec. XVII

Apariţia strălucitoare a lui Mihai Viteazul şi unirea tuturor Românilor sub acelaş sceptru a avut influenţă şi asupra vieţii bisericeşti. Încă din 1578, vlădica ortodox al Ardealului, sfinţit de mitropolitul Ţării Româneşti, se intitula: « Mitropolit de în tot ţinutul Ardealului şi Orăzii », iar la 1595, principele catolic al Transilvaniei hotăra ca « toate bisericile româneşti să fie sub judecata mitropolitului din Târgovişte, după dreptul bisericesc şi orânduiala ţării aceleia ».

După ce Mihai cucereşte Transilvania (Octombrie 1599), el întăreşte mitropolia românească a Ardealului, cu reşedinţa la Bălgrad (Alba Iulia), unde zideşte o mânăstire mitropolitană şi aşează ca mitropolit pe Ioan de Prislop. Sub jurisdicţia mitropoliei Ardealului erau episcopia Vadului şi episcopia Muncaciului, trecută acum în mâna Românilor. La rându-le toate trei atârnau de mitropolitul din Târgovişte. « Mihai a fost marele întemeietor al ierarhiei bisericeşti pentru Românii din Ardeal şi Ţara Ungurească » (Iorga), după cum fusese Alexandru cel Bun (1400—1432) pentru Moldova şi Radu cel Mare (1496—1508) pentru Ţara Românească.

Şi înainte de Mihai Viteazul şi după el, toţi mitropoliţii Ardealului au fost sfinţiţi în Ţara Românească, până la anul 1698. Apoi tiparniţele dela Govora, Târgovişte şi Iaşi, întocmai ca şi cea dela Braşov a târgovişteanului Coresi, răspândeau cărţi româneşti şi slavoneşti pentru întreaga ortodoxie, ca şi pentru nevoile sufleteşti ale Românilor de pretutindeni. Toate tipografiile ardeleneşti sunt întemeiate cu ajutor şi cu meşteri din Ţară; tipografia din Blaj, în secolul XVIII, lucra încă cu material şi cu meşteri dela Râmnic. De aceea mitropolitul Târgovişiei vorbea de « biserica noastră din Ardeal ».

Trei provincii eclesiastice stăruiau la vremea aceea pe pământul românesc: biserica Moldovei, biserica Ţării Româneşti şi biserica Ardealului, atârnătoare de Târgovişte. Titlul mitropolitului Albei Iulii suna astfel acum: « Vlădică al Bălgradului şi a toată Ţara Ardealului şi Ungurească şi celelalte ».

O grea lovitură suferă biserica românească, când în 1698, Atanasie Anghel, mitropolitul Bălgradului hirotonit la Târgovişte, proclamă unirea cu « beseareca Romei cea catolicească ». În 1701 e recunoscut de Papă şi împăratul habsburgic ca episcop al Românilor. Recunoaşterea se serba « pe ruina unei vechi organizări bisericeşti şi pe rămăşiţele sfâşiate ale trupului Bisericei româneşti unice, întinse fără întrerupere până la hotarele neamului » (Iorga).

Astfel odată cu sfârşitul secolului XVII şi cu frângerea în două a bisericei româneşti prin actul unirei, se închideau graniţele comuniunii duhovniceşti cu Ardealul. E adevărat că până la 1700, limba românească ajunsese limba de oficiere a serviciului divin în toate bisericele româneşti din cele trei principate, dar legăturile seculare ale Bisericii Ardealului cu ţările române încetează oficial. Totuşi ele se continuă neoficial prin preoţi ardeleni sfinţiţi în Principate pentru Ardeal, prin călugări propagandişti ai ortodoxiei, prin cărţi de slujbă trimise din Ţară şi mai ales prin conştiinţa puternică a poporului românesc că el este un singur neam, cu limba lui, cu legea lui, ori unde ar trăi. Această conştiinţă i-o dăduse ortodoxia creştină.

ORGANIZAREA BISERICII ORTODOXE
SEC. XVII

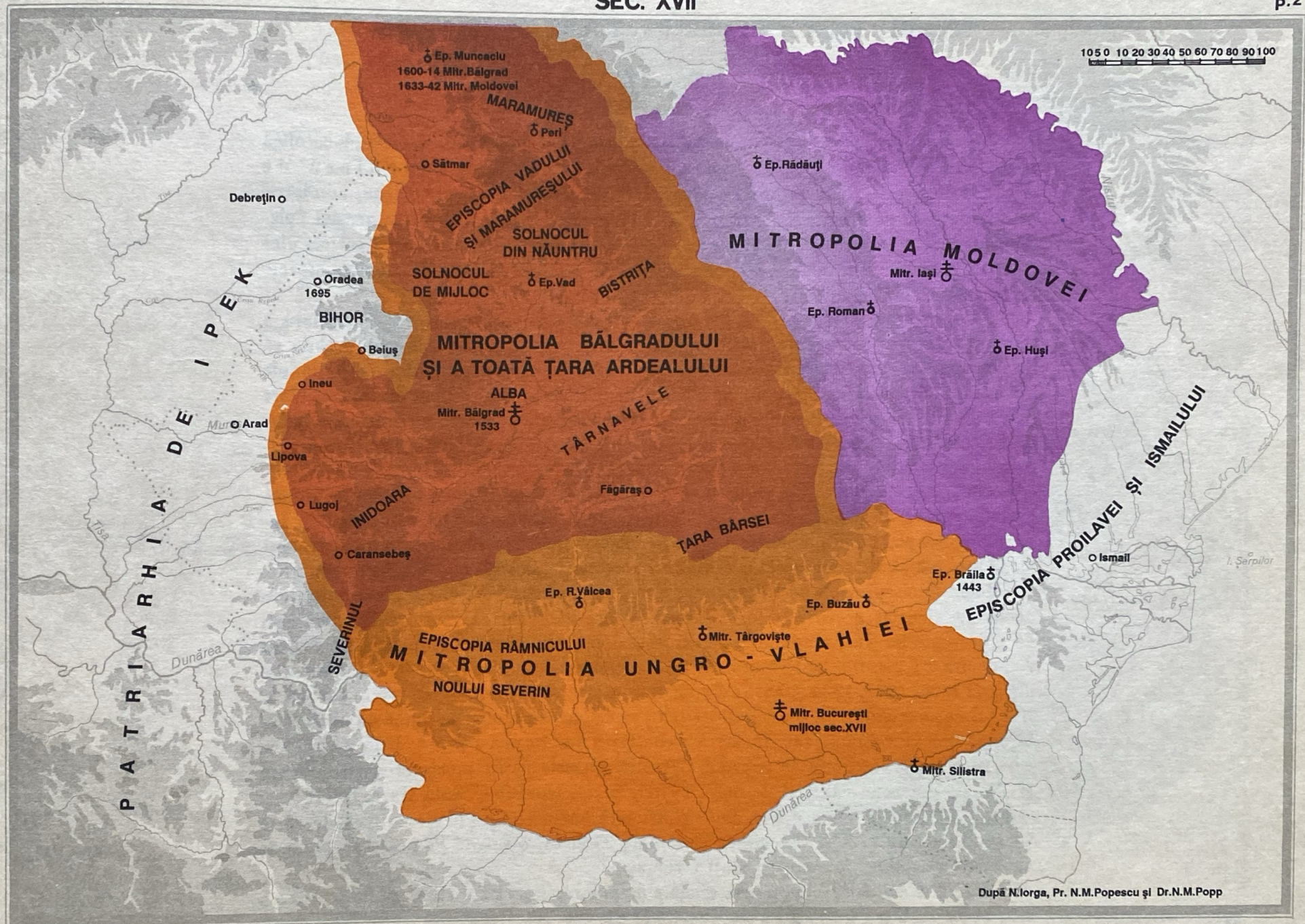

După N.Iorga, Pr. N.M.Popescu şi Dr.N.M.Popp

XLVIII

EPARHIA EPISCOPIEI GRECO-CATOLICE DE HAJDUDOROG

Sec. XIX

Prin «Bulla Christifideles graeci» lua fiinţă la 6 Mai 1912 o dieceză catolică de rit grecesc, numită episcopia greco-catolică maghiară de Hajdudorog. Bula declara ca singură limbă liturgică greaca veche, admiţând ca auxiliară la pastoraţie şi predicaţie limba maghiară. Sub jurisdicţia acestei episcopii au fost puse parohii din următoarele dieceze: dieceza slovacă de Eperjes, dieceza ruteană de Muncaciu, diecezele române de Gherla şi Oradea, precum şi cele patru judeţe ale Secuimei.

Scopul episcopiei de Hajdudorog s'a trădat din felul cum presa maghiară a epocei caracteriza persoana noului episcop: «În fruntea nouei episcopii trebue să fie un maghiar tare, energic şi cu totul intransigent, pentrucă aspiraţiunile naţionale ale Valahilor... nu se pot trata cu mănuşi de mătase». Deci scopul era arătat clar: maghiarizarea Românilor şi prin biserică. De aceea se preconiza chiar înfiinţarea unei episcopii ortodoxe maghiare a cărei realizare numai isbucnirea războiului mondial a împiedecat-o.

Concepţia maghiară era că greco-catolicii sunt Unguri. Pentru aceasta la întâmpinarea făcută de clerul român unit contra cedării multor parohii româneşti în favoarea episcopiei de Hajdudorog, titularul nouei episcopii a răspuns: «Între credincioşii mei pot să fie şi de aceia cari vorbesc românește, dar şi aceştia sunt maghiari».

Ideia unei episcopii de Hajdudorog e mai veche, căci încă din 1803 se înfiinţase acolo un vicariat greco-catolic unguresc; ori se constată că multe sate româneşti de greco-catolici s'au maghiarizat abia în a doua jumătate a secolului XIX. Pentru demonstrarea acestui fapt, foarte utilă e cercetarea şematismelor dela Hajdudorog din anii 1835, 1839, 1864 şi 1875; din ele se constată că la acea vreme multe parohii şi filii, ai căror credincioşi sunt daţi azi ca Unguri, aveau atunci ca limbă de oficiere în biserică limba română sau în tot cazul «lingua romana et hungarica».

În această categorie se cuprind 138 sate din cele patru judeţe secueşti, precum şi 57 sate din zona câmpiei de nord a Tisei, în judeţele Bihor, Satu Mare, Hajducu şi Sabolciu. Pe acest temei a fost chiar construită harta alăturată. Pe ea se vede că la începutul secolului XIX Secuimea şi câmpia Tisei între Criş şi Someş erau pline de sate greco-catolice în care se slujea românește.

Iată aşa dar, după acte oficiale maghiare, originea etnică a aşa zişilor «Unguri greco-catolici».

XLVIII. EPARHIA EPISCOPIEI GR.-CAT. DE HAJDUDOROG

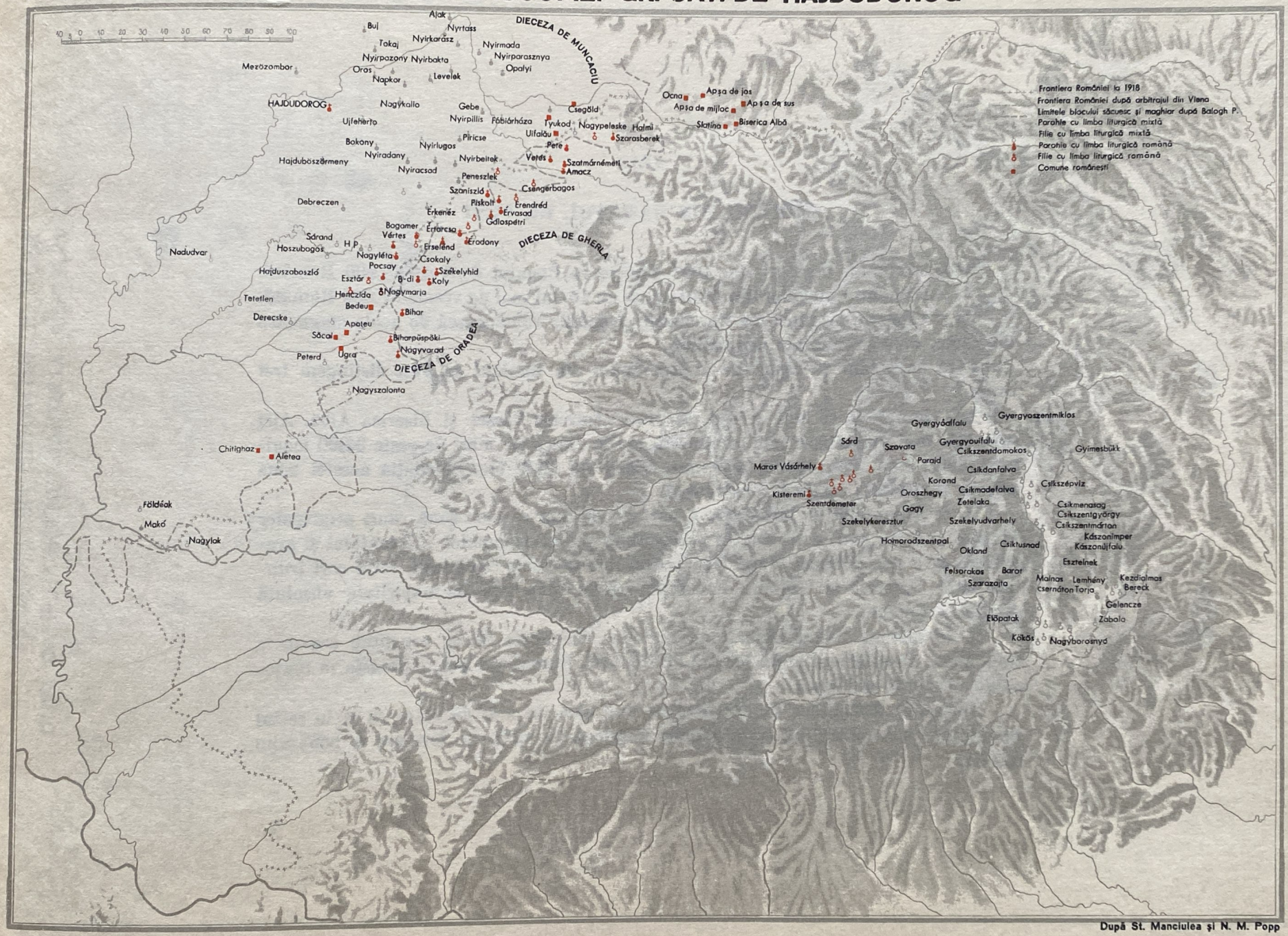

După St. Manciulea şi N. M. Popp

XLIX

ROMÂNII DIN BANATUL DE VEST

Recensământul iugoslav din 1921 găseşte în Banatul de Vest 68.000 Români. Recensământul maghiar din 1910 aflase cu 10 ani mai de vreme 87.000 Români.

Ca şi celelalte neamuri ale Banatului, populaţia românească de acolo stagnează din cauza unei pronunţate denatalităţi.

Faţă de modul de repartiţie al Românilor din Banatul de Vest distingem trei zone:

1. Prima zonă se află la sud, în jurul centrelor Vârşeţ şi Biserica Albă. Aici sunt cele mai numeroase sate româneşti, multe dintre ele mari de peste 3.000 locuitori: Satul Nou, Petrovasila, Alibunar, Nicolinţul Mare etc. Populaţia acestei zone este în majoritate relativă românească.

2. A doua zonă se întinde de o parte şi de alta a celor două râuri principale: Timişul şi Bega, cari constitue în acelaş timp şi axa economică a Banatului şi gravitează spre Becicherecul Mare. Nici aci nu lipsesc satele româneşti, între cari fruntaşe sunt Toracele şi Uzdinul. Populaţia acestei zone este în majoritate absolută germano-română.

3. În sfârşit, nordul Banatului, regiunea Chichinda Mare, constitue cea de a treia zonă, aceasta mai puţin locuită de Români. Numai aici populaţia este în majoritate absolută sârbească.

Vechimea Românilor din Banatul de Vest este tot atât de mare ca şi în restul Banatului, provincia fiind în întregime coprinsă în vatra de formare a poporului român.

XLIX.

ROMÂNII DIN BANATUL DE VEST
DUPĂ DATELE RECENSĂMÂNTULUI JUGOSLAV DIN 1921

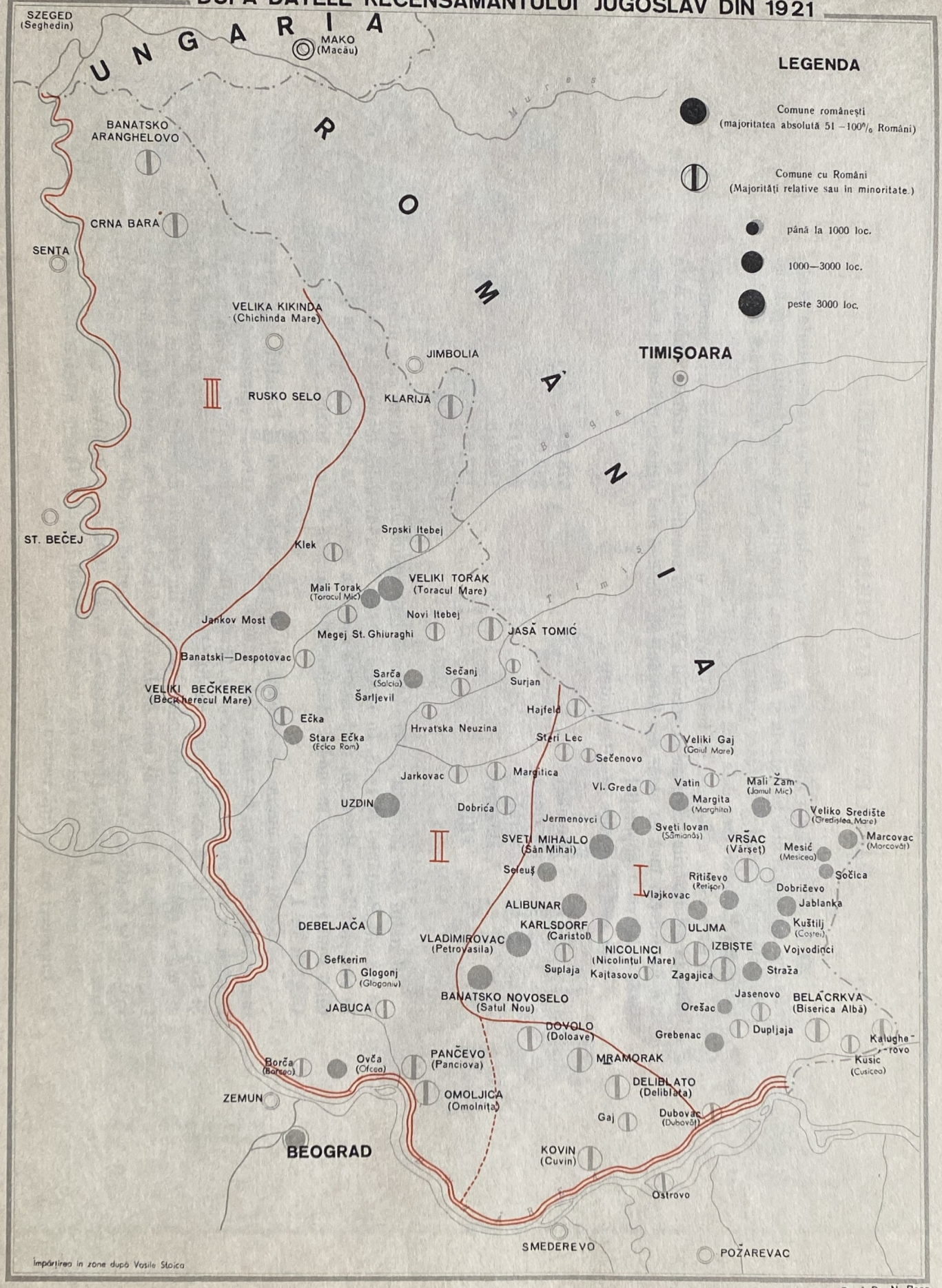

După Dr. N. Popp

L

HARTA ETNICĂ A BANATULUI ŞI A CRAINEI

Harta alăturată s'a întocmit pe baza rezultatului ultimelor recensăminte generale ale populaţiei din Iugoslavia şi România. Repartiţia pe naţionalităţi a populaţiei este dată prin cercuri şi sectoare proporţionale pe plase. Regiunea din nordul Dunării formează Banatul; cea dela sud represintă Craina.

Banatul a format în toate timpurile o unitate geografică şi economică; până la colonizările începute în secolul XVIII, el constituia şi o unitate etnică. Asta n'a împiedecat însă ca chiar aşa Românii să rămână mai departe măcar cu majoritatea relativă a populaţiei.

Iată grupele etnice ale Banatului:

Români	578.980
Germani	349.697
Sârbi	280.716
Unguri	196.310
Alţii	117.915
Total	1.523.618

Banatul este împărţit în 32 circumscripţii administrative, dintre care numai 21 au revenit României la 1918. În 14 din acestea Românii deţin majoritatea absolută. In comparaţie cu Românii, majorităţile absolute la celelalte naţionalităţi ale Banatului sunt repartizate în modul următor: Germanii în 2 plase, Sârbii în 4 plase, iar Ungurii în 1 plasă.

Craina nu este numai un pământ tot aşa de românesc ca şi Banatul, dar chiar mai omogen din punct de vedere etnic. Sunt unele plase în această regiune din dreapta Dunării cu un procent mai mare decât chiar la unele plase româneşti din Banat. Şi trebue notat că acestea sunt rezultatele recensământului iugoslav, cunoscut prin afirmarea redusă a numărului minoritarilor. Un teritoriu de 3.500 km² din judeţele: Craina, Timoc şi Pojarevăţ este declarat de Sârbii înşişi ca populat de Români în majoritate absolută. În această categorie se cuprind plasele: Porţile de Fier (Ključ), Cazane (Poreć), Palanca (Brza Palanka), Zvižd, Homolje şi Boljevac.

Din harta alăturată reiese aşa dar că părţi din Banat şi Craina sunt recunoscute de Iugoslavi ca regiuni româneşti.

L.

HARTA ETNOGRAFICĂ A BANATULUI ŞI A CRAINEI
DUPĂ DATE JUGOSLAVE DIN 1921 ŞI ROMÂNEŞTI DIN 1930

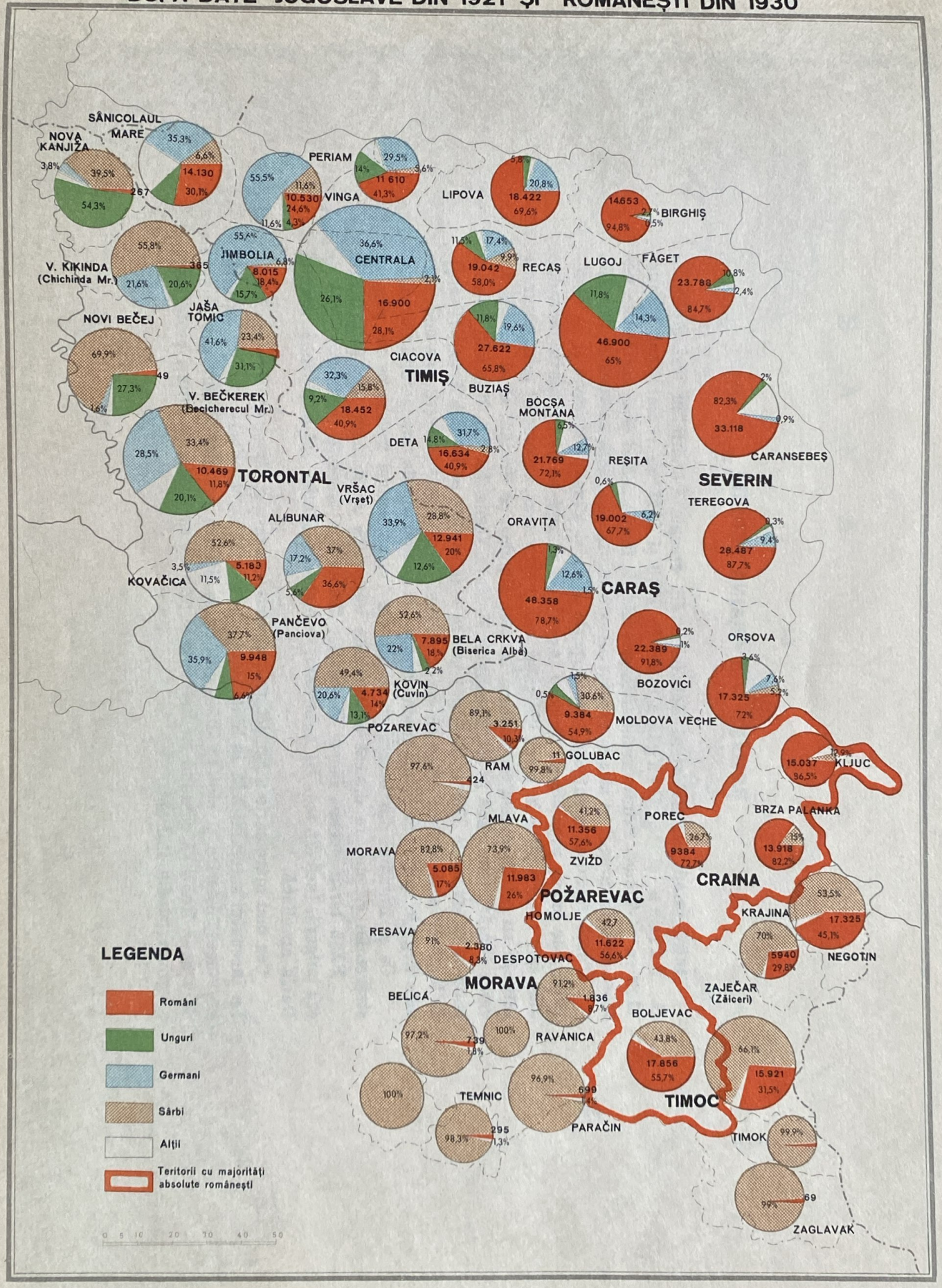

LI

ROMÂNII DIN CRAINA SERBIEI

Între primii cercetători ai Românilor din dreapta Dunării au fost profesorii G. Vâlsan şi G. Giuglea, cari în 1910 şi 1911 au vizitat ţinutul dintre Morava şi Timoc. Printre rezultatele cercetărilor făcute a fost şi o hartă care notează locurile în cari se afla la vremea aceea o massă compactă de 260.000 Români.

Toată regiunea muntoasă care desparte apele şi afluenţii Moravei şi ai Timocului este intens populată de Români. Aceştia se revarsă pe povârnişurile munţilor, atât spre răsărit până în şesul Vidinului, cât şi spre apus. Colonizări relativ recente sârbeşti au petecit massa românească în vest, silindu-i pe Români să se retragă din valea Dunării cam până în faţa localităţii Moldova Veche. La sud, Românii coboară până către isvoarele Timocului negru pentru a se sprijini pe munţii Artani (Rtanj). În toată această regiune nu se găsesc decât două insule curat sârbeşti: una mai mare dela Negotin spre apus şi alta destul de mică în împrejurimile târguşorului Cuceaina.

Ca şi Românii din Banat, şi aceştia din Craina Serbiei trăiesc pe un pământ străromân şi sunt în directă continuitate teritorială cu Românii din ţara liberă.

Până târzie vreme, blocul Românilor timoceni a despărţit populaţia sârbă de cea bulgară. Încă din sec. III autoritatea romană îşi făurise aci o provincie numită Dacia aureliană.

Cea mai mare parte a istoriei, ţinutul dintre Morava şi Timoc rămâne sub Turci. La începutul secolului XIX ia fiinţă noul Stat mic al Serbiei libere. În lipsa oricăror argumente istorice şi etnice, Miloş, principele Serbiei, pretinde Craina sub pretext de a avea frontieră comună cu România şi prin ea cu Rusia, pe atunci protectoare a ortodoxiei din Balcani.

ROMÂNII DINTRE MORAVA ȘI VIDIN

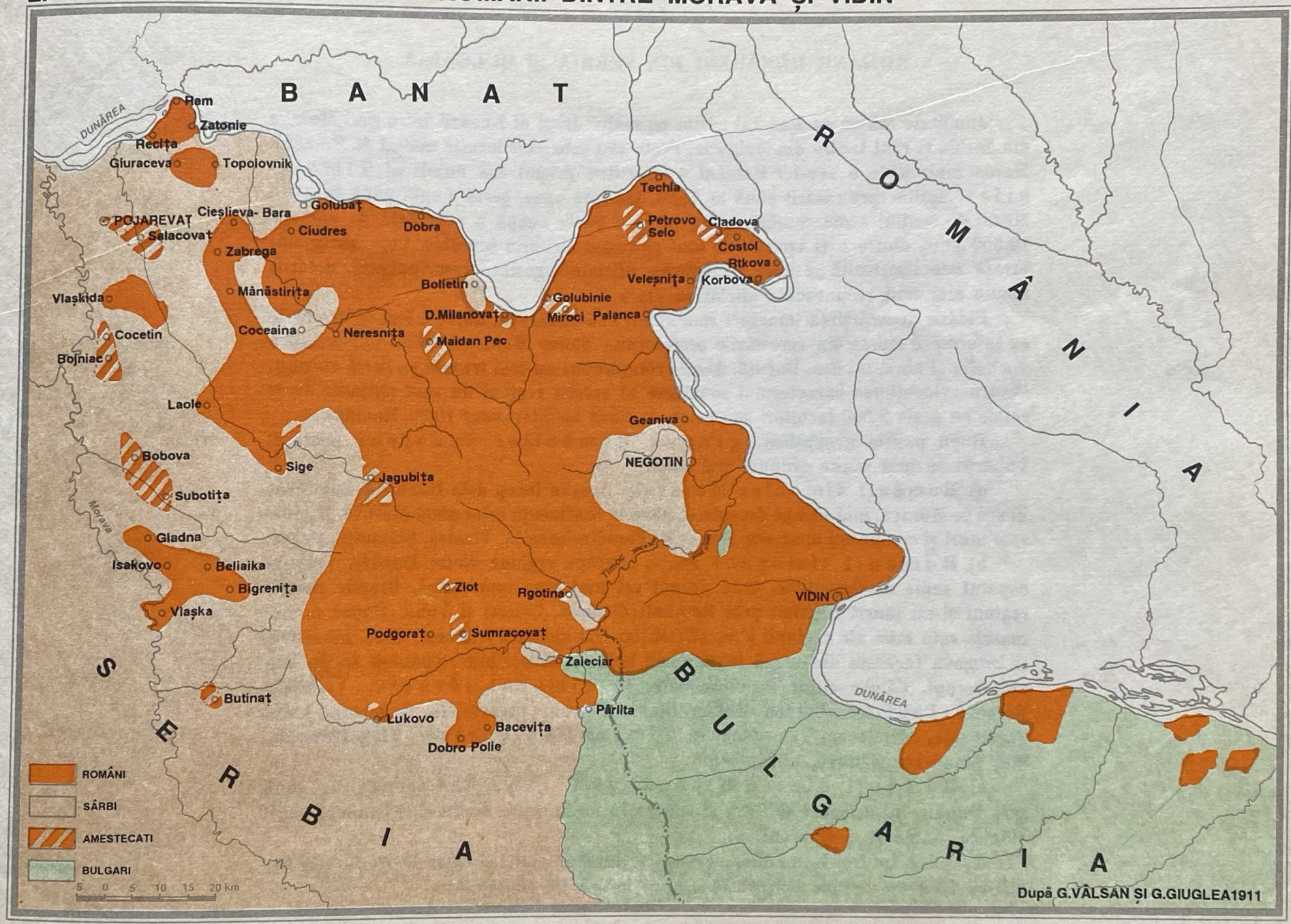

LII

ROMÂNII DUNĂRENI DIN SERBIA ŞI BULGARIA

Jumătate milion de Români găsim pe malul drept al Dunării între râul Morava din Serbia şi râul Iantra din Bulgaria. Peste 250 sate sunt locuite numai de Români. Marea majoritate a acestor Români o constitue grupul aşa numit al Timocenilor, întins spre răsărit până la Vidin, iar spre apus, peste munţi, până în valea Moravei. Spaţiul etnic românesc din această parte ocupă o suprafaţă de aproape 10.000 km², dintre cari vreo 8.000 km² pe fostul teritoriu iugoslav. Cum harta alăturată este construită pe baza statisticilor oficiale iugoslave resp. bulgară, notările făcute aici sunt recunoscute oficial ca atare.

Pentru desăvârşirea imaginei românimii sud-dunărene, harta a fost complectată cu informaţii culese din cercetările profesorului Stoian Romanski dela universitatea din Sofia şi ale d-lui Em. Bucuţă. Aceste complectări au fost trecute pe hartă cu roşu. Pentru evidenţierea caracterului românesc al acestei regiuni nu sunt amintite decât satele cu peste 3.000 locuitori sau satele ai căror locuitori sunt 100% Români.

După poziţia geografică, grupul Românilor dunăreni poate fi împărţit în mai multe grupuri mai mici:

a) Românii din valea Moravei. Aceştia încep dela Dunăre şi Pojarevăţ în sus pe Morava, mai ales pe dreapta ei, până la confluenţa celor două Morave. Destule sate mari şi româneşti apar aci: Ranovăţ, Porodin, Lazniţa, Vlaolea, Stămniţa, Busur.

b) Românii timoceni ocupă întreaga regiune dintre Dunăre, Vidin şi capătul sudic al Carpaţilor. Este grupul cel mai bine represintat. Oraşele acestei regiuni şi-au făurit destinul prin Români: Cladova, Zăiceri şi Vidin. Dintre numeroasele sate mici ale regiunii s'au diferenţiat trei comune fruntaşe: Zlot, Iabucovăţ şi Bregova (aceasta din urmă în teritoriu bulgar). Satele pur româneşti se ţin lanţ neîntrerupt. Câteva citate la întâmplare. În Timocul sârbesc: Vârbiţele, Râtcova, Podvârşca, Bordei, Rudna Glava, Plavna, Cameniţele, Gorniana, Luca, Ţoromaşţa, Nicoliceva, Valacoane. În Timocul bulgăresc: Vârf, Florentin, Şef, Stanotârn, Cutovo, Chirimbeg.

c) Românii dintre Nicopol şi Plevna sunt adunaţi mai mult spre Dunăre între Ischer şi Osna şi trăiesc în multe sate, dintre cari fruntaşe sunt: Măgura, Samovit şi Găureni.

Aşezarea tuturor Românilor acestora în număr mare şi chiar la frontierele României face ca atenţia îndreptată asupra lor să fie deosebită.

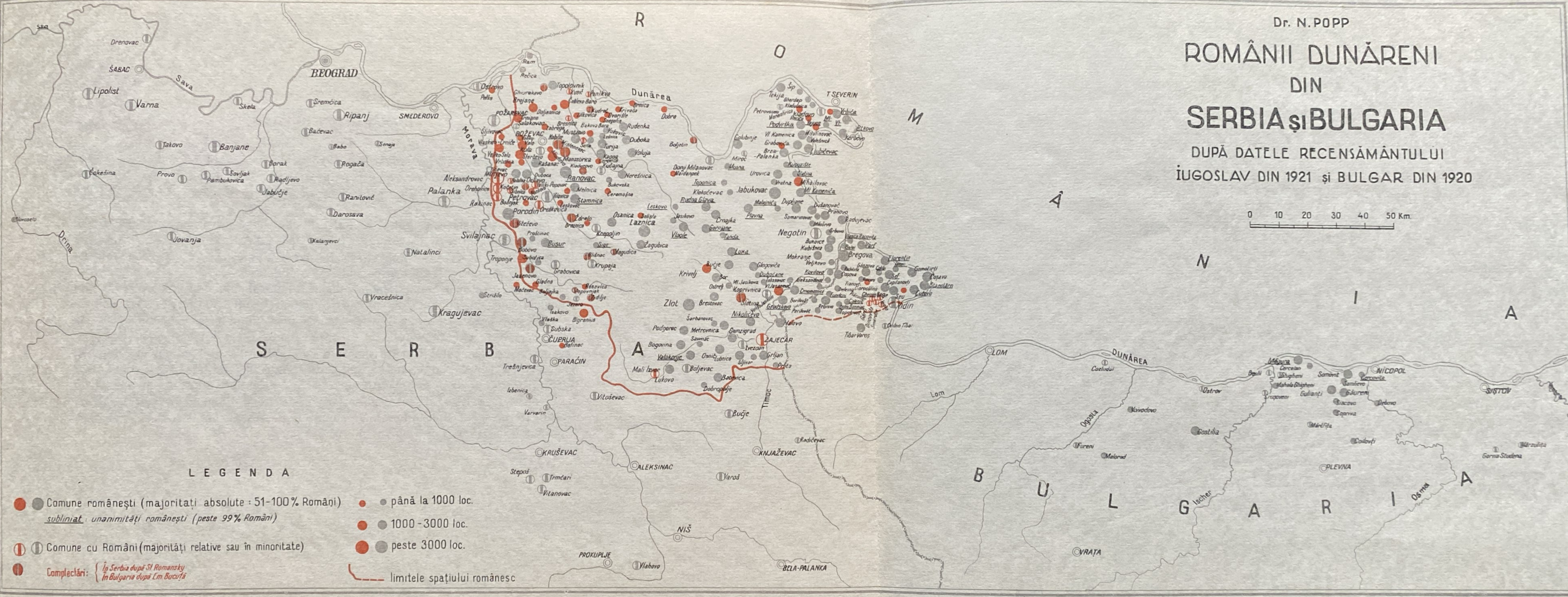
Dr. N. POPP
ROMÂNII DUNĂRENI
DIN
SERBIA și BULGARIA
DUPĂ DATELE RECENSĂMÂNTULUI
IUGOSLAV DIN 1921 și BULGAR DIN 1920
0 10 20 30 40 50 Km.
R O M Â N I A
S E R B I A
B U L G A R I A
Dunărea
DUNĂREA
BEOGRAD
LEGENDA
Comune românești (majorități absolute: 51-100% Români)
subliniat: unanimități românești (peste 99% Români)
Comune cu Români (majorități relative sau în minoritate)
Complectări: În Serbia după St. Romansky
În Bulgaria după Em. Bucuță
până la 1000 loc.
1000-3000 loc.
peste 3000 loc.
limitele spațiului românesc

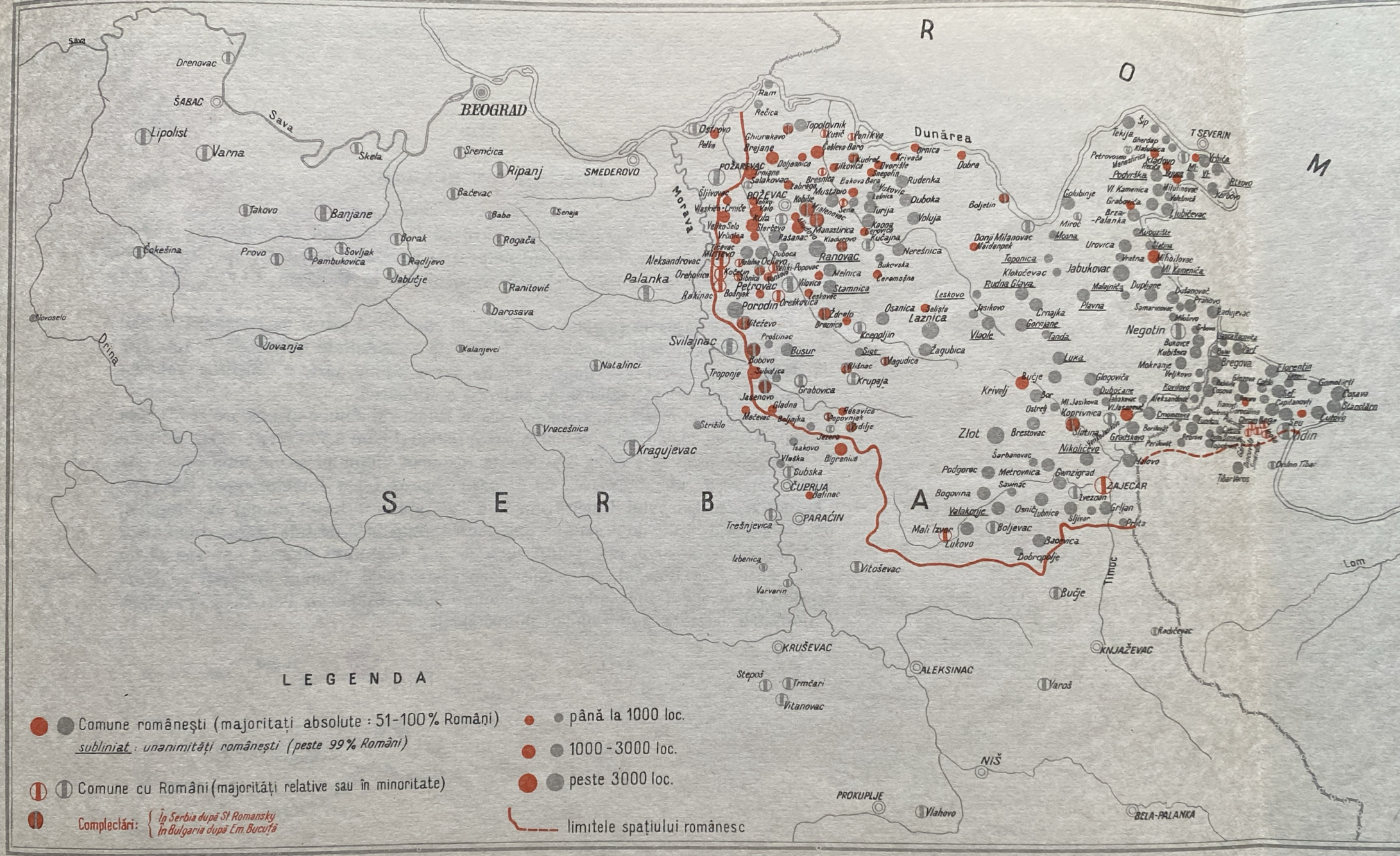
R O M
S E R B A
Sava
Drenovac
ŠABAC
Lipolist
Varna
Skela
Takovo
Banjane
Čokešina
Provo
Sovljak
Pambukovića
Borak
Radljevo
Jabučje
Moroselo
Drina
Jovanja
BEOGRAD
Sremčica
Ripanj
Bačevac
Babe
Senaja
Rogača
Ranitović
Darosava
Kalanjevci
SMEDEREVO
Dunărea
Ram
Rečica
Ostrovo
Petka
Ghiurgiakovo
Grejane
POŽAREVAC
Ornjane
Salakovac
Topolovnik
Kusić
Ponikva
Češeva Bara
Dobra
Dobrica
Kriváca
Kudreč
Dvorište
Snegotin
Tilkovica
Bresnica
Bakova Bara
Rudenka
Mustapić
Vukovic
Leskica
Duboka
Voluja
Turija
Kaona
Kučajna
Boljetin
POŽEVAC
Kobilić
Selo
Kula
Starčevo
Rašanac
Manastirica
Kladurovo
Nerešnica
Bukovska
Ceremošnja
Moravа
Šljivovac
Vleskovo-Crniče
Veliko Selo
Vrbnica
Trbevac
Milićevo
Aleksandrovac
Orehovica
Palanka
Rakinac
Kočetin
Petrovac
Bobnjak
Ranovac
Duboca
Velika Ocherva
Mala Ocherva
Veli Popovac
Melnica
Vilovica
Stamnica
Leskovac
Porodin
Oreškovica
Viteževo
Izdrelo
Breznica
Osanica
Selište
Laznica
Leskovo
Vlasole
Josikovo
Donji Milanovac
Maidanpek
Toponica
Klokočevac
Rudna Glava
Crnajka
Gornjane
Tanda
Luka
Krivelj
Bučje
Sor
Ostreč
Mt. Jasikova
Koprivnica
Zlot
Brestovac
Šarbanovac
Podgorac
Metrovnica
Sawmac
Bogovina
Valakonje
Mali Izvor
Lukovo
Boljevac
Osnić
Lubnica
Šljivar
Prita
Baošnica
Dobropolje
Nikoličevo
Gradsko
Gamzigrad
ZAJEČAR
Zvezdan
Grljan
Negotin
Bukovce
Kubišava
Makrenje
Veljkovo
Koritovo
Aleksandrovo
Dmogazrad
Gornja Bela
Bregova
Florentin
Gamzigrad
Caesariana
Svilajnac
Troponje
Bobovo
Subotica
Busur
Sige
Blišnac
Vagudica
Krupaja
Grabovica
Jasenovo
Gladna
Mačevac
Beljanica
Pčelavica
Popovnjak
Todilje
Jezero
Isakovo
Vlaška
Bigrenica
Subska
ČUPRIJA
Batinac
PARAĆIN
Trešnjevica
Izbenica
Varvarin
Natalinci
Vraćešnica
Kragujevac
Strižilo
Žagubica
Kalna
Tabarvaros
Timoc
Lom
Vitoševac
Bučje
Radičevac
KNJAŽEVAC
KRUŠEVAC
Stepoš
Trmčari
Vitanovac
ALEKSINAC
Varoš
NIŠ
PROKUPLJE
Vlahovo
BELA-PALANKA
LEGENDA
Comune românești (majoritați absolute : 51-100% Români)
subliniat : unanimități românești (peste 99% Români)
Comune cu Români (majorități relative sau în minoritate)
Compleclări: În Serbia după St. Romansky
În Bulgaria după Em. Bucuță
până la 1000 loc.
1000 - 3000 loc.
peste 3000 loc.
limitele spațiului românesc

LIII

ROMÂNII DIN BULGARIA

Recensământul oficial bulgar din 1910 dă la acea dată un număr de 96.502 Români în Bulgaria. Aplicând sporul natural al populaţiei româneşti pe timp de 30 de ani, deducem că în 1940 trebuiau să locuiască în Bulgaria c i r c a 140.000 R o m â n i.

Ca şi în Iugoslavia (Serbia), în Bulgaria sunt două grupe de Români. Cei mai numeroşi trăiesc în regiunea Dunării, în directă continuitate teritorială cu Românii din România şi cu cei din Timocul sârbesc, iar o infimă parte o constitue Românii macedoneni aflători în regiunea de sud-vest a Bulgariei.

Plasele cu cei mai mulţi Români sunt la Dunăre şi anume următoarele: V i d i n 45.000, Rahova 20.000, Cula 18.000, Nicopol 16.000 şi Lom 6.500. Peste 1.000 Români au şi plasele Şiştov şi Plevna. Mai ales în regiunea Vidinului găsim numeroase sate curat româneşti, cum ar fi marele sat Bregova cu peste 4.000 Români, apoi Gânzova, Chirimbeg etc. Tot cotul Dunării din faţa Calafatului e locuit numai de Români, iar malul drept al fluviului până la râul Iantra arată încă destule aşezări româneşti. Numărul lor scade spre sud. Totuşi chiar la sud de munţii Balcani aproape că nu există plasă fără Români. Între plasele cu peste 1.000 Români declaraţi ca atare de Bulgari în sudul Balcanilor menţionăm: Sofia, Filipopol, Peştera şi Pazargic. Majoritatea acestora sunt Români macedoneni.

LIII.

HARTA ROMÂNILOR DIN BULGARIA PE PLĂȘI LA 1940

ÎNTOCMITĂ DE Dr. N. POPP PE BAZA DATELOR RECENSĂMÂNTULUI BULGĂRESC DIN 1910

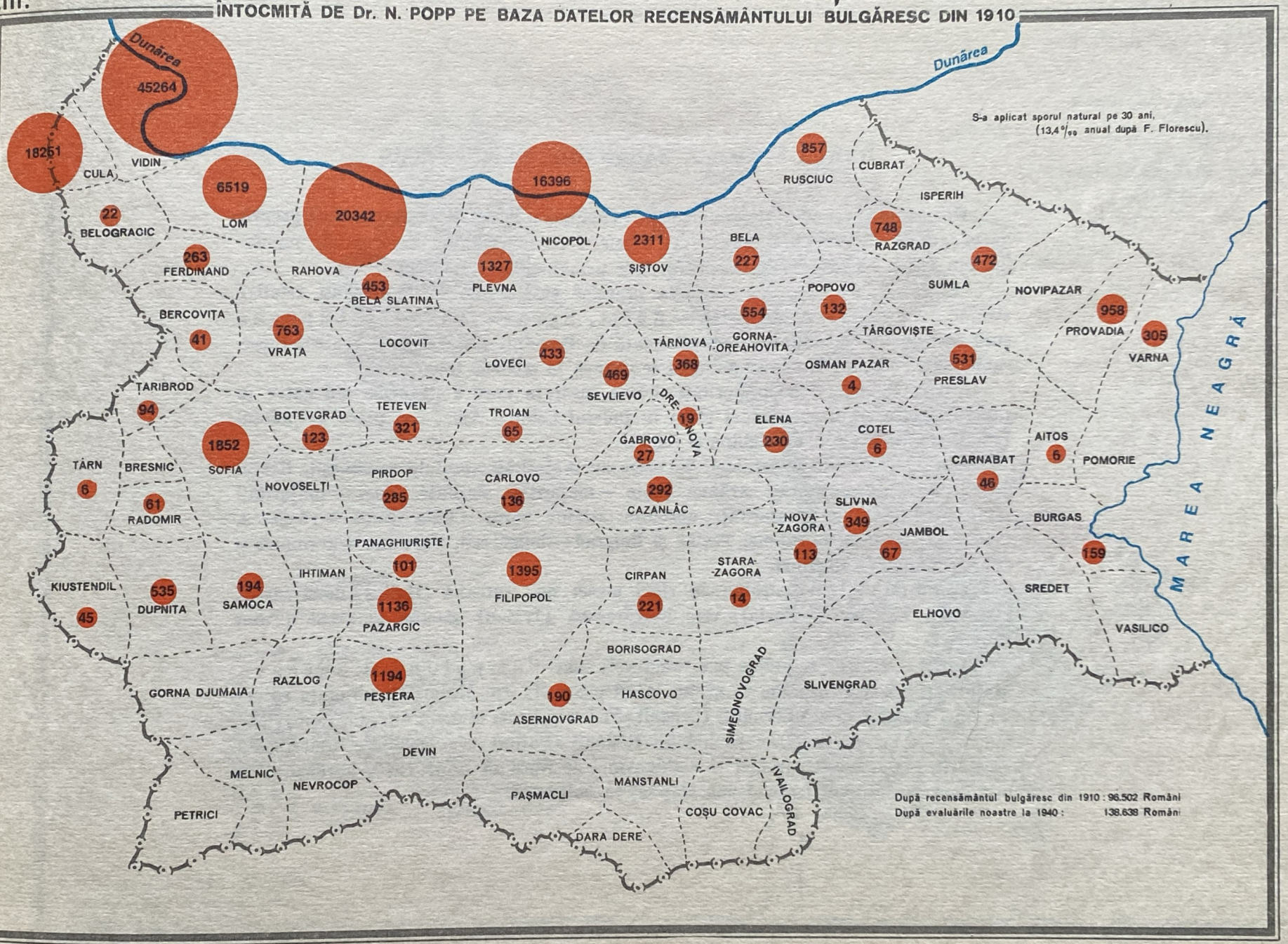

S-a aplicat sporul natural pe 30 ani, (13,4‰ anual după F. Florescu).

După recensământul bulgăresc din 1910 : 96.502 Români
După evaluările noastre la 1940 : 138.638 Români

LIV

HARTA ETNICĂ A BASARABIEI ŞI BUCOVINEI

Geograful şi etnograful german Paul Langhans a întocmit după o metodă proprie harta etnică a României bazat pe datele recensământului general al populaţiei din 1930. La această hartă putem face următoarele observaţii:

În Basarabia, cu excepţia oraşelor cari multe au majorităţi relative străine, în deosebi evreeşti, judeţele Bălţi, Soroca, Orhei şi Lăpuşna sunt locuite într'o proporţie impresionantă de Români. Ele constitue centrul Basarabiei sau « pieptul Moldovei » cum i se spunea în secolele trecute.

Singurele regiuni cu majorităţi străine sunt: în nord două plase din patru în judeţul Hotin şi în sud: cinci plase în judeţul Cetatea Albă, trei plase în judeţul Ismail şi câte o plasă în Tighina şi Cahul.

Din 37 plase ale Basarabiei, 25 plase au majorităţi absolute româneşti. Restul de 12 plase au majorităţi străine: şapte — majorităţi absolute, cinci — majorităţi relative. Plasele cu majorităţi absolute străine sunt: Chilia Nouă — rusească, Cazaci şi Secureni — rutene, Taşlâc şi Bolgrad — bulgăreşti, Tarutino — germană şi Ceadâr Lunga — Găgăuzi.

Majorităţi relative străine au cinci plase: una ruteană (Hotin), două ruseşti (Fântâna Zânelor şi Tuzla), una bulgărească (Traian) şi una germană (Tatar Bunar).

În Bucovina, judeţe pur româneşti sunt Câmpulung şi Suceava. Majorităţi absolute româneşti găsim la 10 plase din 16. Majorităţi absolute rutene au cinci plase: trei din Cernăuţi (Sepeniţ, Nistru şi Prut) şi două din Storojineţ (Răstoace şi Ceremuş); o plasă în judeţul Rădăuţi (Putila) are populaţie amestecată.

Prin ocuparea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord în Iunie 1940, aproape două milioane de Români treceau sub stăpânirea bolşevică.

HARTA ETNOGRAFICĂ
A
Basarabiei şi Bucovinei
După P.Langhans

CONSTRUITĂ PE BAZA RECENSĂMÂNTULUI DIN 1930

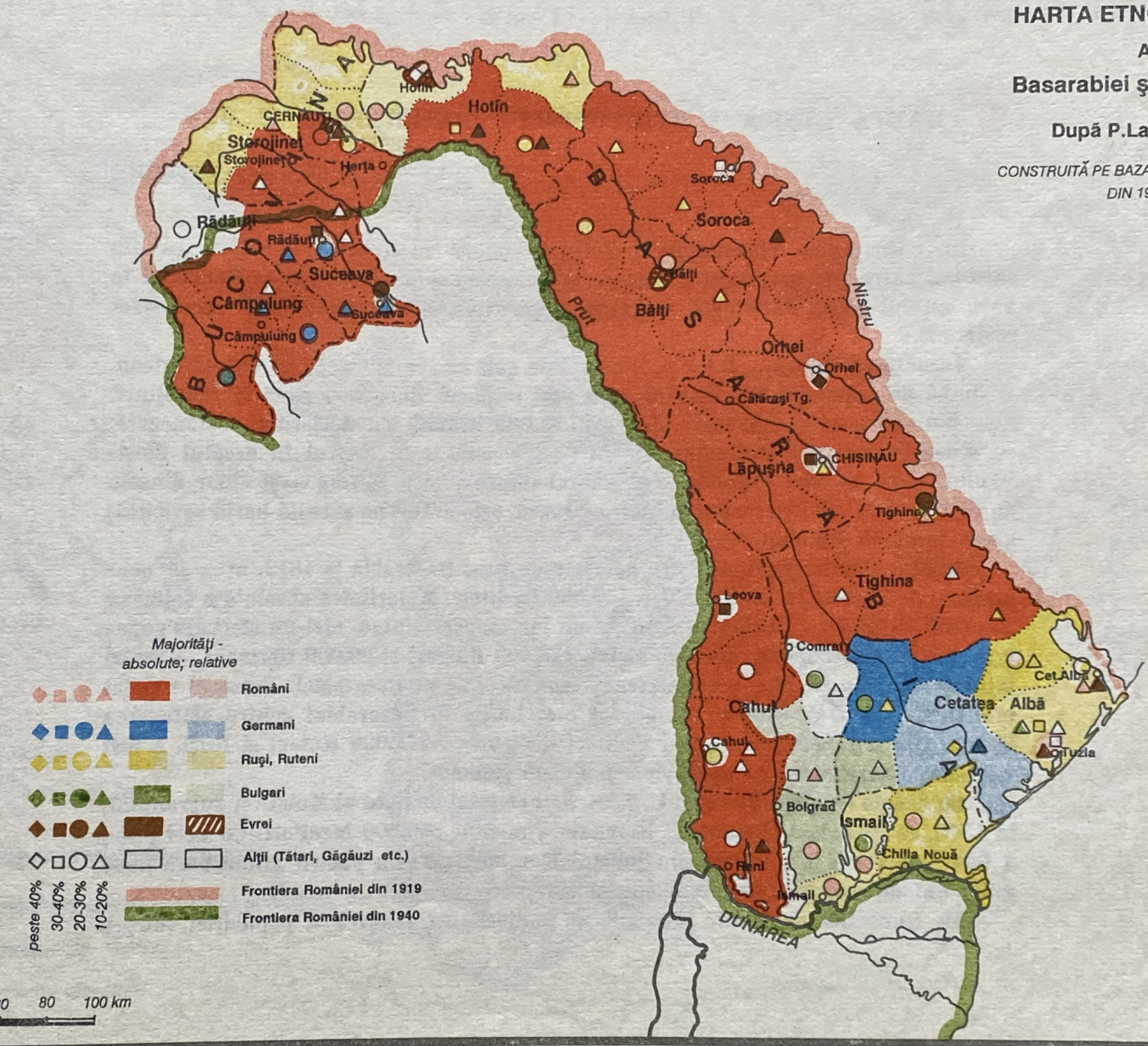

LV

HARTA ETNICĂ A TERITORIULUI DINTRE PRUT ŞI BUG

Isvor sovietic: ZELENIN

În « Russische Volkskunde », Zelenin publică în 1927 o hartă etnică din care noi extragem porţiunea privitoare la teritoriile ce au fost răşluite României în vara anului 1940. Iată cum se presintă Bucovina şi Basarabia după acest isvor sovietic:

Jumătatea sudică a Bucovinei este dată ca românească; nordul ca rutean. O limbă de populaţie românească urcă prin mijlocul Bucovinei până la Storojineţ.

Basarabia — inclusiv Bugeacul — este arătată ca majoritar românească, cu excepţia regiunii Hotinului. Massa românească trece Nistrul în dreptul Chişinăului, până la râul Cuialnic. Tot ţinutul dintre Nistru şi Bug — şi chiar dincolo de Bug — dela Olviopol până la Marea Neagră, este arătat pe această hartă sovietică drept ţinut cu Români.

Moldova dintre Prut şi Nistru, botezată de Ruşi Basarabia la 1812, avea la ocuparea ei de Soviete, în Iunie 1940, 3.150.000 locuitori. Majoritatea absolută o deţineau Românii cu 56,7%. Ruşii şi Rutenii la un loc nu represintau nici-un sfert din populaţia provinciei (23,6%). 250.000 Evrei, 180.000 Bulgari şi 90.000 Germani — astăzi toţi repatriaţi în Reich — complectează tabloul etnic al Basarabiei. Procesul repetat mai târziu în Transilvania s'a produs mai întâiu în Basarabia: pentru alăturarea la cele 160 milioane locuitori ai Uniunei Sovietice a 733.000 Ruteni şi Ruşi, a fost necesară, sacrificarea la aproape 2 milioane Români.

Cu ocazia ocupării de către U. R. S. S. a colţului de nord al Moldovei supranumit la 1775, de Austriaci, Bucovina, România a pierdut 600.000 locuitori. Cu acel prilej a fost ocupată şi o porţiune din judeţul Dorohoi; aceasta pentru prima oară după 2000 ani de istorie a cunoscut jug străin.

În Bucovina de Nord, Românii au majoritatea relativă a populaţiei (32%).

LV. HARTA ETNOGRAFICĂ SOVIETICĂ A TERITORIULUI DINTRE PRUT ŞI BUG

DUPĂ ZELENIN (RUSSISCHE VOLKSKUNDE) 1927

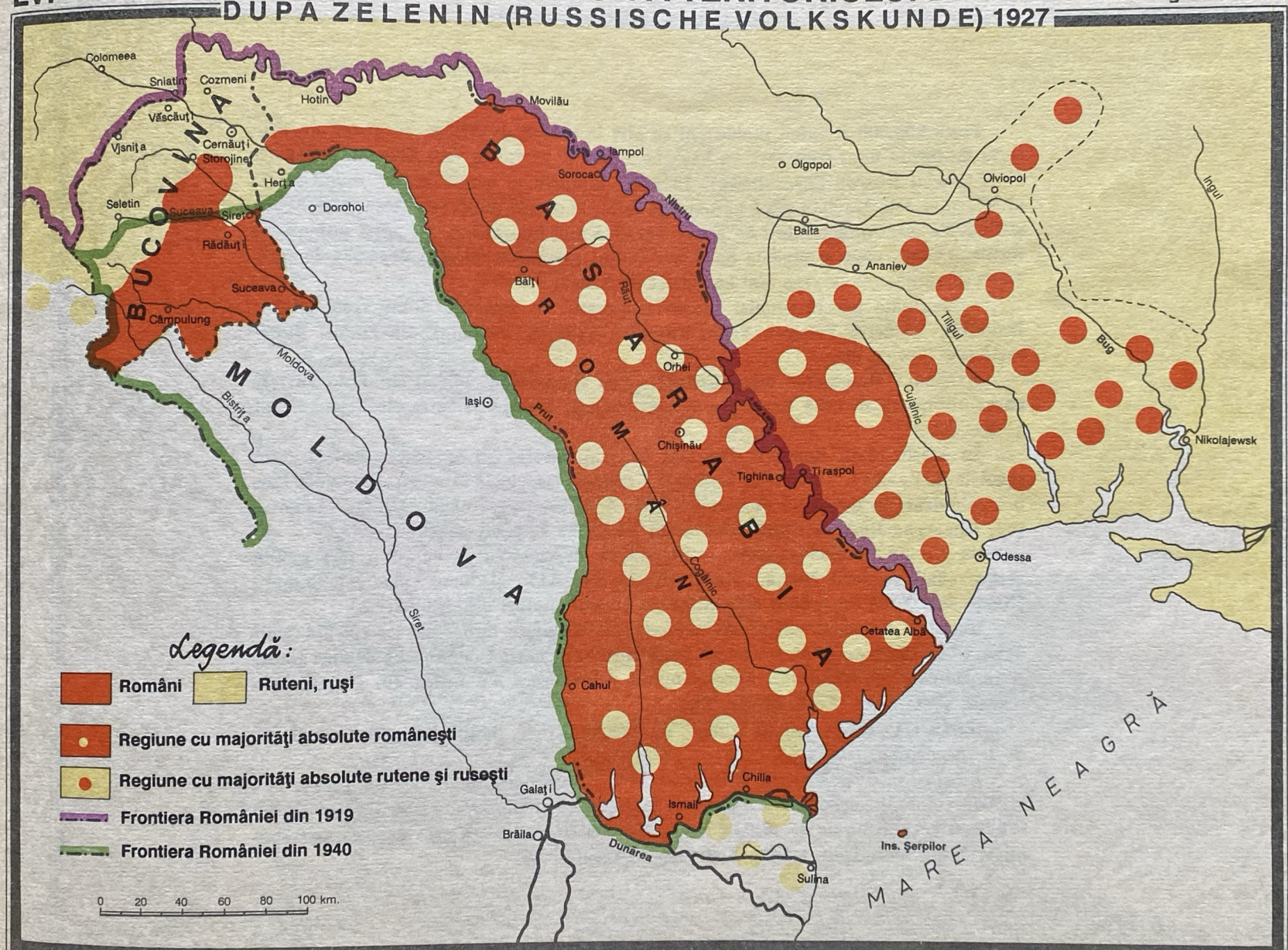

LVI

ROMÂNII TRANSNISTRIENI

Isvor românesc: SMOCHINĂ

Peste 800.000 Români moldoveni se află la răsărit de Nistru. Ei ocupă un teritoriu de forma unui triunghi cu baza la Nistru şi vârful la vreo 250 km depărtare de el (oraşul Kirowo-Elisavetgrad). În acest teritoriu ei ocupă masiv malul stâng al Nistrului dela Movilău până aproape de liman. Cei mai mulţi se găsesc între Nistru şi Bug. Pe măsura depărtării de Nistru sunt tot mai împrăştiaţi, formând numeroase insule. Izolaţi, apar şi dincolo de Nipru. Satul românesc cel mai depărtat de ţară, Glodoşi, se găseşte la vreo 500 km la est de Nistru.

Atâtea sate poartă numiri neaoş româneşti. Nu amintim decât vreo câteva: Domniţa, Mălăeşti, Perişori, Vadul Turcului, Şerbani, Dubăsari, Găvănosu, Bucureşti (pe Nipru) etc.

Existenţa Românilor transnistrieni a fost recunoscută oficial chiar de Soviete care înfiinţează în 1924 Republica Moldovenească, deşi nu pe întreg teritoriul locuit de Români.

În aceste părţi, Românii s'au lăţit în mod natural ori au fost colonizaţi prin secolele XIV—XVI. Tocmai în răsăritul Ucrainei, principele Dimitrie Cantemir face noi colonizări la începutul secolului XVIII. A fost o vreme când principii Moldovei (ex. Gheorghe Duca la sfârşitul secolului XVII) au stăpânit apusul Ucrainei — aşa numita Ucraina Moldovenească — în calitate de hatman al ei. Şi a fost o altă vreme când voevozii Roman Muşat (finele sec. XIV) şi Ioan Vodă cel Cumplit (finele sec. XVI) îşi arătau stăpânirea pe ambele maluri ale Nistrului.

Românii transnistrieni, aflaţi în directă continuitate teritorială cu cei din Moldova, n'au făcut decât să se scurgă peste Nistru, urmărind cununa de dealuri înalte şi împădurite ale Moldovei. Aceeaşi massă românească s'a întins din Carpaţi spre răsărit, peste Siret, Prut, Nistru, Bug.

Harta alăturată presintă modul de răspândire al Transnistrienilor după d-l N. P. Smochină.

Este demn de relevat că Rușii cari în 1812 creiază numele de B a s a r a b i a atribuit jumătăţii orientale a Moldovei, în 1940, când răpesc din nou Basarabia, tot ei îi dau vechiul nume de M o l d o v a. La aceasta se ajunge prin deplasarea Republicei Moldoveneşti din stânga Nistrului, în dreapta lui.

ROMÂNII TRANSNISTRIENI

După N.P. Smochină

LVII

HARTA ETNICĂ A SUD-VESTULUI PENINSULEI BALCANICE

În studiul său « Die Aromunen », marele etnograf german Gustav Weigand cercetează foarte atent pe represintanţii din Peninsula balcanică ai poporului românesc. Harta sa are ca obiect tocmai Macedonia, adică regiunea cuprinsă între Marea Ionică şi Egee la vest şi la est, în nord până în Albania centrală şi cursul superior al Vardarului, iar la sud până în Epir şi Tesalia. Trei grupuri etnice ocupă masiv această regiune: din Pind până la Adriatica şi marea Ionică: A l b a n e z i i, dela lacurile Ohrida şi Presba către răsărit: S l a v i i m a c e d o n e n i, etniceşte mai apropiaţi de Bulgari decât de Sârbi, iar la sud: G r e c i i. Câteva insule de Turci şi foarte frecvente insule de Români complectează tabloul etnic al Macedoniei dela sfârşitul secolului XIX.

Cea mai mare întindere ocupată de Români este regiunea Pindului, între Grecia şi Albania, pe cursul superior al Băiasei, dela Sanmarina până la Peristeri şi marginile Tesaliei. Centrele mai importante ale Românilor din Pind le formează Grebena şi Meţova.

În teritoriul albanez, cele mai importante insule româneşti le constitue Gramostenii, Fârşeroţii şi Muzăchiarii. Alţi Români mai sunt arătaţi la Nicea, Muscopole, Boboştiţa şi Pleasa.

Triunghiul dintre Ohrida, Cruşova şi Bitolia e presărat de Români.

Patrulaterul dintre lacul Presba, Vodena şi cursul Vistriţei arată şi el ca bine represintat elementul românesc: Pisoderi, Nevesca, Vlahoclisura, Xerolivadia. Ba chiar un întreg ţinut la sud de Castoria e menţionat sub numele de « Valachades ».

La poalele Olimpului sunt Românii din Vlaholivadia. Mai sunt apoi Românii tesalioţi din Elasona, Caragiola, Suflari. Cei mai sudici sunt Românii de lângă Volo, în sudul Tesaliei.

Un grup aparte îl formează Megleniţii, aşezaţi la apus de Vardar, între Ghevgheli şi Nănta.

În mod obişnuit, Românii, chiar când apar în regiuni restrânse, satele pe cari le ocupă sunt curat româneşti. Singurele două regiuni în cari Românii apar amestecaţi — în primul caz cu Albanezii, în al doilea cu Grecii — sunt: regiunea dintre Borat şi ţărmul Adriaticei şi regiunea dintre Larisa şi Tricala (Tărcol), ca centru având Vlahoiani.

Modul dispersat în care apare pe o hartă românimea macedoneană lasă uşor să se înţeleagă rolul pe care, în trecut, l-a jucat romanitatea balcanică, ai cărui singuri şi demni urmaşi sunt A r o m â n i i de azi.

HARTA ETNOGRAFICĂ A SUD-VESTULUI PENINSULEI BALCANICE

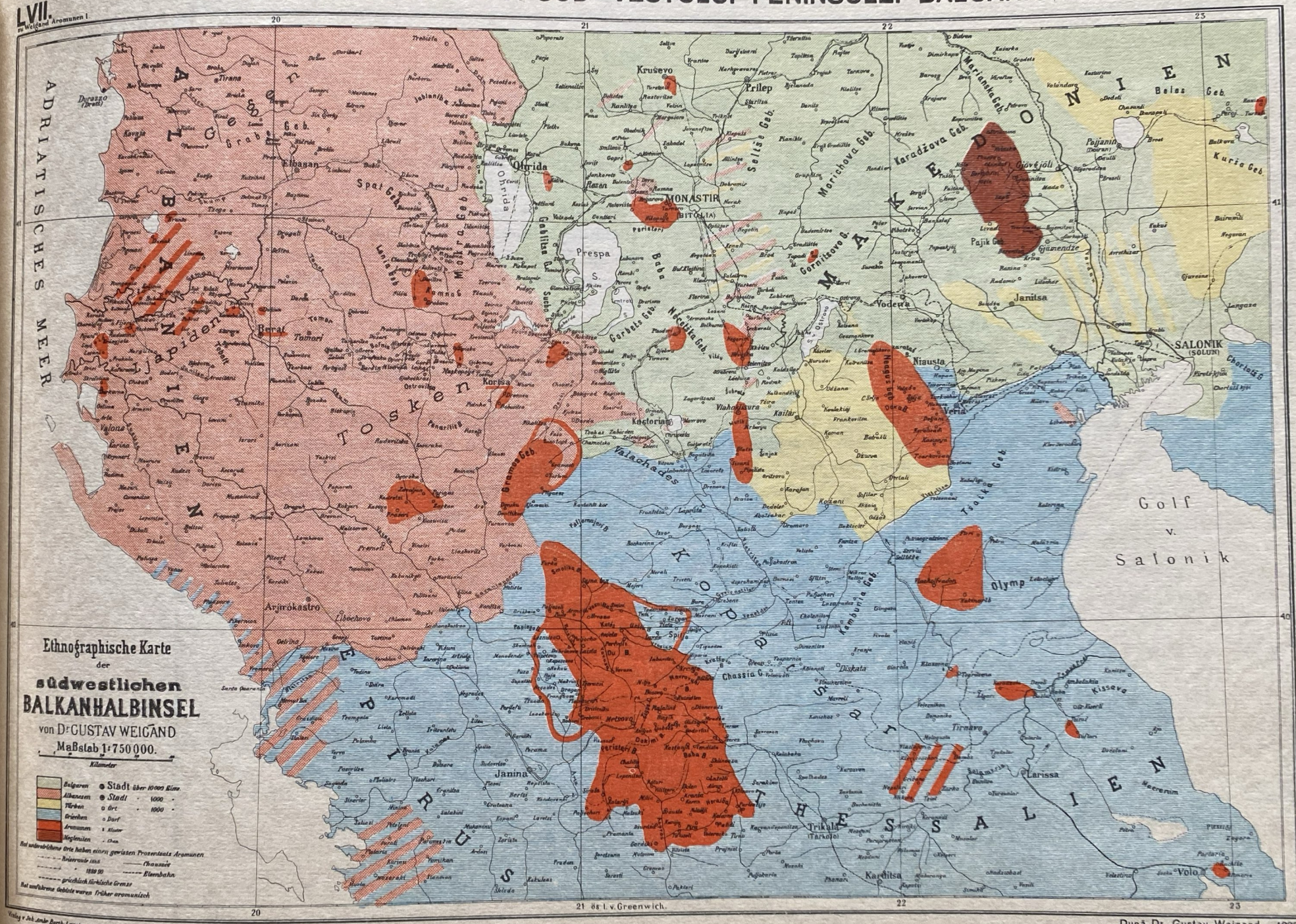

LVIII

ROMÂNII DIN MACEDONIA

Macedonenii constitue grupul cel mai răsleţit al trunchiului românesc. Numiţi astfel după regiunea din centrul Peninsulei balcanice — M a c e d o n i a — ei trăesc risipiţi în mijlocul popoarelor balcanice. Numărul lor este greu de apreciat exact; cu siguranţă însă că el se apropie de o jumătate milion. Cei mai numeroşi — peste 250.000 — locuesc în G r e c i a şi anume în E p i r. Aici se află centrele româneşti Ianina şi Grebena, precum şi numeroase sate: Sanmarina, Avdela, Băiasa, Peristeri, etc. Sunt apoi R o m â n i i t e s a l i o ţ i (regiunea Larisa); pe urmă Românii dela Vlaholivadia, Elasona, Vlahoclisura, Veria, Vodena, Florina; în sfârşit R o m â n i i m e g l e n i ţ i, în cele vreo 9 localităţi din jurul satului Nânta.

Români izolaţi mai sunt la Salonic (Săruna), Seres, Cavala şi chiar în Peninsula Calcidică.

Al doilea grup de Macedoneni se află în fosta Iugoslavie, împărţit în două centre: unul în sud-vest, în regiunea lacurilor Ohrida şi Presba, cu oraşul Bitolia (Bitule) şi cunoscutele sate Gopeş, Molovişte, Magarova, Beala, Cruşova etc. Al doilea centru este la răsărit de Vardar, la Scopia, Veles, Strumiţa, Pepelişte, Lumniţa. Românii macedoneni din Iugoslavia în mod cert depăşesc 90.000 suflete, deşi Sârbii nu recunosc decât 30.000.

Al treilea grup de Macedoneni, care s'ar putea cifra la vreo 70.000, se găseşte în A l b a n i a de sud în două regiuni: una de şes, Muzachia, pe la Fieri (Fearica) şi alta în munte, Fârşeroţii, având ca centre localităţile Frăşari, Coriţa (Corceaua), Muscopole, Pleasa, etc.

În fine urmează Macedonenii din B u l g a r i a, în număr de circa 15.000. Ei se găsesc în sud-vestul acestei ţări, în ţinuturile Duḅniţa, Giumaia de Sus, Nevrocop, cei mai mulţi — recunoscuţi şi de Bulgari — fiind Românii din regiunea Peştera.

Minoritatea românească din centrul şi sudul Peninsulei balcanice — A r o m â n i i — constitue o minoritate activă a spaţiului sud-estic.

ROMÂNII DIN MACEDONIA

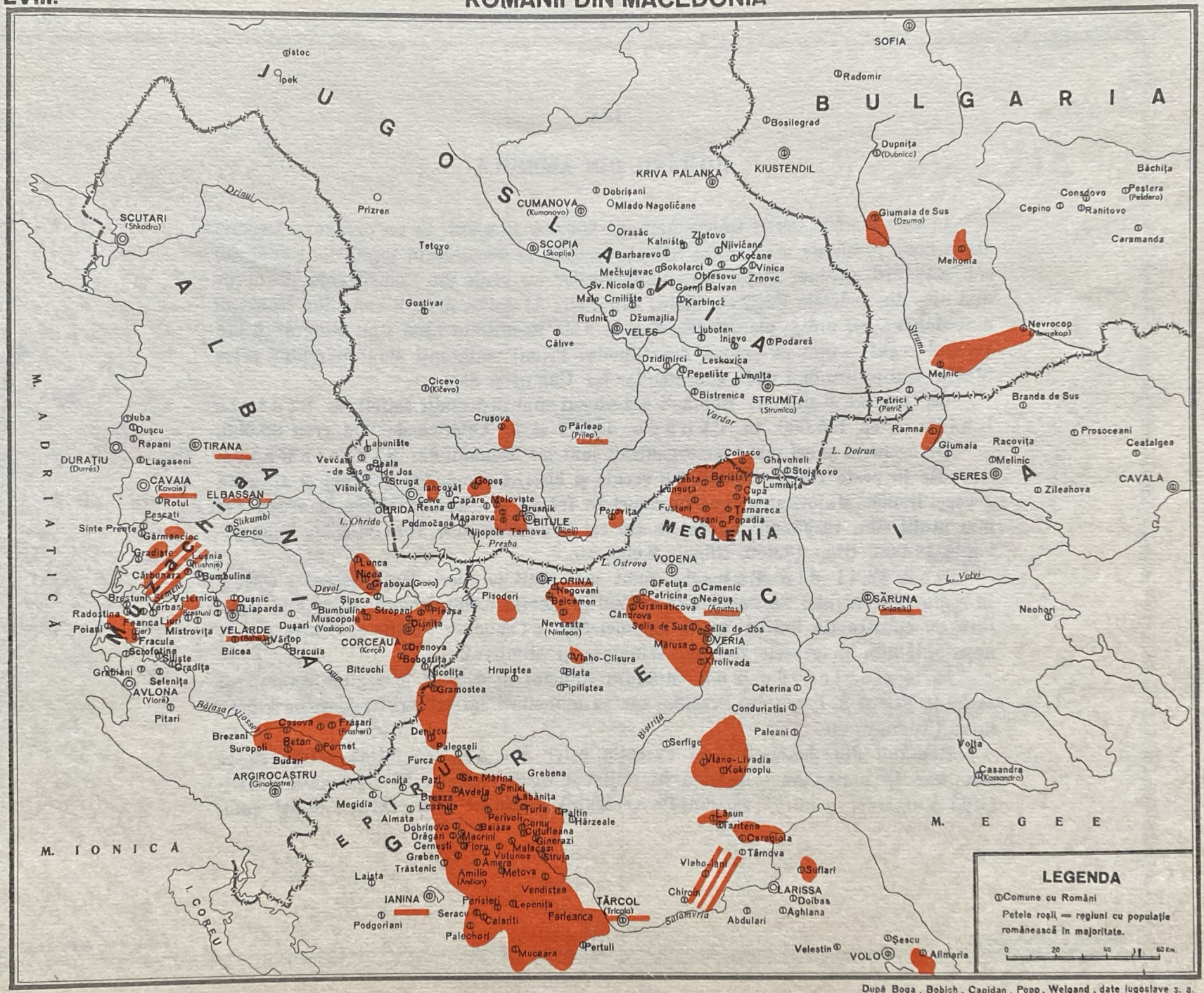

După Boga, Bobich, Capidan, Popp, Welgand, date iugoslave ș. a.

LIX

ROMÂNII DIN AMERICA

În cele două Americi trăiesc aproape 300.000 Români. Ei au emigrat începând din a doua jumătate a secolului XIX, provenind în deosebi din ţinuturile româneşti sub stăpâniri străine. Majoritatea emigranţilor au venit din Transilvania şi anume mai ales din judeţele Făgăraş, Sibiu, Alba, etc. Al doilea grup îl constitue Românii macedoneni, cei dintâi plecaţi dela Coriţa. Abia în ultimul rând sunt emigranţii din vechiul regat — mai cu seamă din Oltenia. Primii emigranţi s'au îndreptat către Statele Unite urmând pilda consătenilor lor Unguri şi Saşi.

Ca vechime şi număr, Românii americani sunt distribuiţi astfel: în Statele Unite circa 135.000, în Canada 45.000 şi în America de Sud vreo 80.000.

De asemeni şi cei mai bine organizaţi sunt tot Românii din Statele Unite. Locuesc în peste 100 de colonii, au şcoale şi biserici româneşti, precum şi ziare în aceeaşi limbă. Majoritatea sunt lucrători în fabrici şi uzine şi trăiesc la oraşe. Cei mai mulţi sunt răspândiţi în statele din est şi centru: New York 60.000, Pennsylvania 14.000, Ohio 13.000, Illinois 9.000, etc.

Românii din Canada sunt mai mult fermieri. Majoritatea se găsesc în regiunile centrale: Saskatchewan 20.000 şi Alberta 6.000. Imigrarea lor e în legătură cu construcţia liniilor ferate ale societăţii « Canadian Pacific ». Centre româneşti întâlnim în oraşele Regina, Winnipeg şi Montreal.

În America de Sud întâlnim Români în deosebi în regiunile miniere: astfel în Statul S. Paolo din Brazilia; sau ca muncitori agricoli ori fermieri în Argentina, Uruguay etc.

Românii din America — cu excepţia celor din America latină — tind să se asimileze în massa anglo-saxonă în mijlocul căreia trăiesc. Ei represintă contribuţia României — între contribuţiile vechiului continent — la clădirea lumei noui.

ROMÂNII DIN AMERICA

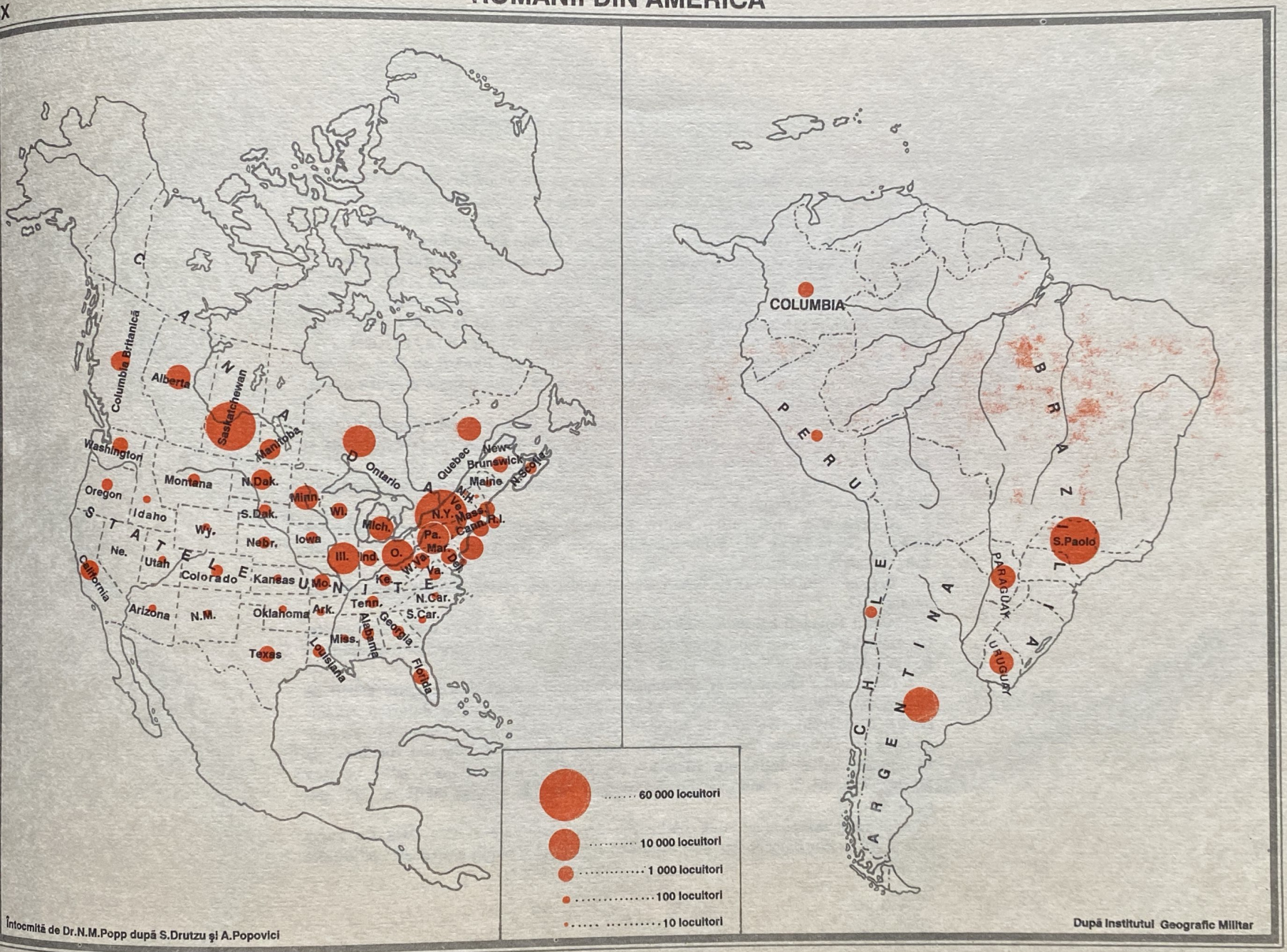

Întocmită de Dr.N.M.Popp după S.Drutzu şi A.Popovici

După Institutul Geografic Militar

LX

EXPANSIUNEA POPORULUI ROMÂNESC

Unul din cele mai unitare popoare din Europa din punct de vedere rasial şi linguistic, poporul român, ocupă în întregime teritoriul vechei Dacii, adică dela Tisa şi Nistru la Dunăre. În cursul evoluţiei bimilenare a poporului dac, daco-roman, român s'au putut observa puncte de retragere şi puncte de înaintare.

Sub împingerea blocului maghiar şi al Slavilor de Sud, poporul românesc s'a retras spre est, în câmpia Tisei. Aceeaş regresiune se constată în nord, în Maramureş şi Pocuţia, sub presiunea ruteană. În schimb la Nistru şi la Dunăre, Românii s'au revărsat peste aceste fluvii, ajungând până la mare, iar la răsărit — în formă insulară — până la Bug şi chiar Nipru (Românii transnistrieni).

Dela gura Moravei până în deltă, ambele maluri ale Dunării au fost — şi mai sunt încă — curat româneşti. Între Dunăre, Morava şi Vidin trăieşte grupul compact al Românilor timoceni.

În întreaga Peninsulă balcanică, din Alpii dinarici şi Balcani, până în Tesalia, se află insule — în trecut mai numeroase — de Români; ele acoperă muntele şi câmpiile şi constitue grupul Românilor macedoneni.

Întregul lanţ carpatic, până în Moravia, e înţesat de numiri româneşti cari mărturisesc de existenţa aci a Românilor în trecut.

Grupul celor mai răsleţi dintre Românii — astăzi disparenţi — îl formează Istro-Românii din Peninsula Istria, cari se slavizează, deşi sunt cuprinşi între hotarele Italiei.

O grea lovitură a suferit massa traco-romană din partea Slavilor începând din secolul VII.

Astăzi Românii balcanici sunt risipiţi în insule, pe zi ce trece mai neînsemnate, iar Românii dunăreni simt neîncetat presiunea slavă. Daco-Românii represintă o insulă latină într'un furtunos ocean slavo-turanic.

Dacă astăzi blocul unitar şi compact al Românilor din Dacia apare peticit pe alocuri (în Secuime, în Bugeac, în câmpia Banatului), aceasta se datoreşte colonizărilor de alogeni efectuate în ultimele secole, consecinţă a stăpânirilor străine. Aceasta nu înrâureşte însă întru nimic asupra omogenităţii blocului românesc de 18 milioane suflete întins din valea Moravei de dincolo de Dunăre, până la Bug şi mai departe în răsărit, şi din Maramureş până la ţărmul mării în Dobrogea de Sud.

Românii macedoneni sunt sentinelele îndepărtate care vestesc tăria din trecut a Românilor din Balcani, iar Istro-Românii formează o punte etnică spre latinitatea italiană.

LX.

EXPANSIUNEA ROMÂNILOR
ÎN EUROPA DE SUD-EST

Hartă întocmită de Dr. N. Popp după Boga, Capidan, Cvijic, Florinski, Lange, Langhans, Manuilă, Nour, Puscariu, Smochină, Vâlsan, Weigand și date oficiale cehoslovace, iugoslave, române și ungare

Motto:

Nu va fi pace în acest colţ al Europei şi nu va fi dreptate adevărată în lume cât timp nu se va face sau nu-şi va face dreptate Poporul Românesc.

Mareşal ION ANTONESCU

LXI

PARALELISM GEOPOLITIC

Cele două hărţi de pe pagina alăturată, Germania în Septembrie 1938 şi România în Septembrie 1941, se înfăţişează cu o isbitoare asemănare în ceea ce priveşte forma, cu totul nenaturală, a statelor respective, la epoca indicată.

Dacă analizăm harta Germaniei, constatăm situaţia paradoxală, pe care cel de al III-lea Reich avea s'o rezolve în curând, a cuiului înfipt adânc în interiorul statului german, reprezentat prin Cehoslovacia. Această stare de lucruri a provocat o sumă de discuţii şi numeroase studii, în care se analizau temeiurile geopolitice ce aveau să conducă la rezolvarea acestei spinoase probleme. Citâm în această privinţă, spre exemplu, Nr. 6 din Zeitschrift für Geopolitik, anul 1937, în care diferite studii semnate de Otto Schäfer, F. Meissner-Hohenmeiss, Silesius şi alţii scoteau în evidenţă imposibilitatea permanentizării acestei situaţii. Din analiza articolelor citate mai sus, argumentele principale care pledau pentru rotunjirea graniţei germane în spre S-E sunt următoarele:

Cehoslovacia a fost o ţară care şi-á datorit existenţa tratatului dela St. Germain (1919) şi convenţiunilor dela Cleveland, Pittsburg şi Moscova, convenţii provocate de Cehii expatriaţi. Ea a fost creată ca un stat tampon menit să pună stavilă expansiunii germane spre sud, în acelaş timp fiind un pion în jocul de şah Londra—Paris—Moscova. Constituirea statului cehoslovac în lungul paralelului a dus la obţinerea unei formaţiuni politice diforme, cu o graniţă de 4.300 km, mult prea lungă în raport cu suprafaţa ei, relativ mică. Cehoslovacia n'a fost numai un stat diform, ci şi artificial, căutând să adune sub o singură stăpânire cinci regiuni naturale deosebite: regiunea muntoasă a Sudeţilor, podişul Boem, depresiunea Moraviei, Slovacia şi Rutenia Subcarpatică. Analiza atentă a reliefului, climei, populaţiei, vieţii economice, aşezărilor omeneşti şi căilor de comunicaţie duce la concluzia că Cehoslovacia aparţinea la două mari spaţii europene diferite: spaţiul carpatic (Karpathenraum) şi Mittelgebirgsraum. Astfel: reliefu l nu era unitar, ci alcătuit din cele cinci regiuni naturale arătate mai sus; hidrografic Cehoslovacia aparţinea mărilor nordice (prin Elba şi Oder), dar şi basinului Mării Negre (prin Dunăre şi Tisa); prin industria din Boemia şi Moravia aparţinea Europei Centrale industriale, prin regiunea agricolă din S-E se încadra sud-estului

european; navigaţia aparţinea celor două sisteme hidrografice citate mai sus; căile ferate formau trei noduri, aproape fără legătură între ele, unul în Boemia, altul în Moravia, ultimul în Slovacia.

Punctul cel mai critic îl constituia faptul că Cehii erau minoritari în statul lor (45,4%), restul populaţiei alcătuind un mozaic din care Germanii erau 25%, Slovacii 19%, Maghiarii 5,8%, Rutenii 3,6%, etc.[1]). O asemenea situaţie ar fi putut-o învinge, poate, numai un stat mare; Cehoslovacia însă era sortită să se desmembreze, mai ales dacă se ţine seama de faptul că era înconjurată aproape numai de state adversare: Germania, Polonia, Ungaria.

Germania nu putea tolera existenţa mai departe a statului cehoslovac, printre altele şi pentrucă: *a*) împiedeca legătura dintre Austria şi Germania răsăriteană, tăind drumul natural între Marea Baltică şi Adriatica; *b*) făcea ca graniţa Germaniei să fie prea lungă în jurul celor trei laturi ale patrulaterului boem; *c*) avea o poziţie prea înaintată în cadrul Reichului, care-i periclita acestuia siguranţa, fapt agravat de situaţia Cehoslovaciei într'o tabără politică adversă; *d*) Cehii făcuseră planul de a «naţionaliza» statul lor, ceea ce era echivalent cu o «cehizare» a tuturor, în special a Germanilor sudeţi, contrazicându-se astfel ceea ce se aştepta dela Cehoslovacia: o situaţie asemănătoare cu a Elveţiei, cu libertatea deplină a naţiunilor conlocuitoare; *e*) deşi catolicismul este răspândit pe o scară redusă, totuşi Cehoslovacia permitea transformarea ei într'un teren de luptă a catolicismului împotriva germanismului; în sfârşit, pentrucă Cehoslovacia a dus o politică de sfidare şi lipsă de înţelegere faţă de interesele germane în această parte a Europei. De bună seamă că au mai fost şi alte pricini, care au silit Germania să transforme Boemia şi Moravia în protectorat, iar din Slovacia să facă un stat aparte, desfiinţând astfel acest stat artificial, croit de interese opuse celor ale Germaniei.

Dacă analizăm harta României din Septembrie 1941, constatăm o extraordinară asemănare cu situaţia germano-cehă din 1938. Într'adevăr, în urma arbitrajului dela Viena (1940), Ungaria a ocupat jumătatea răsăriteană a Transilvaniei, pătrunzând — împotriva oricărei legi geopolitice — ca un cui până în inima Statului român, tot aşa cum Boemia şi Moravia stăteau înfipte în trupul Germaniei.

Între anii 1938—1941 Ungaria a anexat teritorii care au mărit suprafaţa ei dela 93.073 km² la 171.352 km², luând 12.000 km² dela Slovacia (1938, primul arbitraj dela Viena), 12.000 km² Rutenia subcarpatică (1939), 42.200 km² din Transilvania (1940, al doilea arbitraj dela Viena) şi 11.000 km² dela Iugoslavia (1941). Astfel, Ungaria reeditează din punct de vedere geopolitic situaţia Cehoslovaciei, ajungând în acest interval un stat diform, lenticular, aşezat în lungul paralelului, ca niciun alt stat din Europa, ca un zid împotriva expansiunii germane spre sud şi mai ales ca o piedecă pusă împotriva desvoltării relaţiilor, din ce în ce mai strânse, dintre Germania şi România. Lung de circa 850 km, lat între 80 şi 330 km, statul ungar este diform ca şi fosta Cehoslovacie, cu graniţe artificiale, prea lungi pentru un stat cu o suprafaţă mijlocie.

Fatalitatea face ca aceleaşi anomalii geopolitice pe care le-am găsit la fosta Cehoslovacie să fie întru totul repetate la statul ungar, artificial, de astăzi. S'au întrunit în chip anorganic, sub aceeaş stăpânire politică, ţinuturi naturale total diferite, cum sunt pusta înaltă a Ungariei, şesul inundabil al Tisei, Rutenia muntoasă şi jumătatea răsăriteană a podişului transilvan. Climatic distingem cel puţin două zone deosebite, una de stepă a pustei şi alta umedă a podişului transilvan. Hidrografia aparţine unor sisteme diferite: de o parte Dunărea lipsită de afluenţi în cuprinsul Ungariei, de alta numeroşii afluenţi ai Tisei, toţi venind din basinul transilvan, sfărâmând ceea ce constituia unitatea hidrografică a României. Căile ferate aparţin la trei noduri deosebite: unul ungar (Budapesta), altul rutean şi altul transilvan, între primul şi ultimul legăturile fiind ca şi inexistente. Viaţa economică este cu totul opusă, de o parte economia agrară a fostei Ungarii, de alta economia forestieră, pastorală şi industrială a Transilvaniei; desmembrarea aceasta a dus la o totală pauperizare economică a Transilvaniei cedate, care în toate timpurile a gravitat din punct de vedere economic spre celelalte provincii româneşti, faţă de care are o poziţie centrală, şi nu spre Ungaria, căreia îi este periferică. Mai gravă dintre toate este situaţia etnică. În Transilvania cedată, Ungurii, cu Secuii şi Evreii la un loc, sunt mai puţin numeroşi decât Românii, care trec de 50%. Iar aşezarea Românilor tocmai în partea apuseană a regiunii cedate, după cum se vede din hartă, face ca situaţia să fie intolerabilă, întrucât s'a sfărâmat unitatea etnică, organică, a Românilor. În ceea ce priveşte metodele utilizate de statul maghiar pentru a-şi asigura stăpânirea, ele merg până la identitate cu cele ale fostei Cehoslovacii: «maghiarizare» cu orice preţ a popoarelor de alt neam (care, nu trebuie uitat, sunt situate la marginile

[1]) După datele oficiale ale recensământului cehoslovac din 1930, Germanii reprezentau 22,4%, Slovacii 29,8%, Maghiarii 4,9%.

Ungariei, nu în interior), utilizarea catolicismului ca argument politic, prin autodeclararea de stat apostolic (deşi numărul necatolicilor maghiari este impresionant) şi jocul politic cu emigranţii maghiari dela Londra şi New York — întru totul asemănător cu al Cehilor refugiaţi dinainte de 1919. La cele de mai sus adăogăm faptul că, la fel cu fosta Cehoslovacie, Ungaria e înconjurată numai de adversari: România, Croaţia, Slovacia, Serbia.

România de astăzi, ca şi Germania în 1938, nu poate suporta să-i fie fărâmată unitatea fizică, hidrografică, etnică, economică, luându-i-se o parte din podişul transilvan, vatra existenţei sale etnice şi centrul de gravitate politic al său. În acelaş timp, siguranţa ei strategică este redusă la nimic, prin pumnalul înfipt adânc în trupul său şi prin crearea unei graniţe suplimentare care depăşeşte cu 600 km pe cea veche.

Actualul stat maghiar, diform, artificial, neviabil, e un permanent pericol de nelinişte politică pentru Europa Centrală, aşa cum a fost şi Cehoslovacia. Pentru dreptele temeiuri de mai sus, Cehoslovacia a fost redusă la ceea ce trebuia să fie. Pentru aceleaşi drepte temeiuri Ungariei trebuie să i se aplice acelaş tratament. Situaţiile identice nu pot avea decât rezolvări identice.

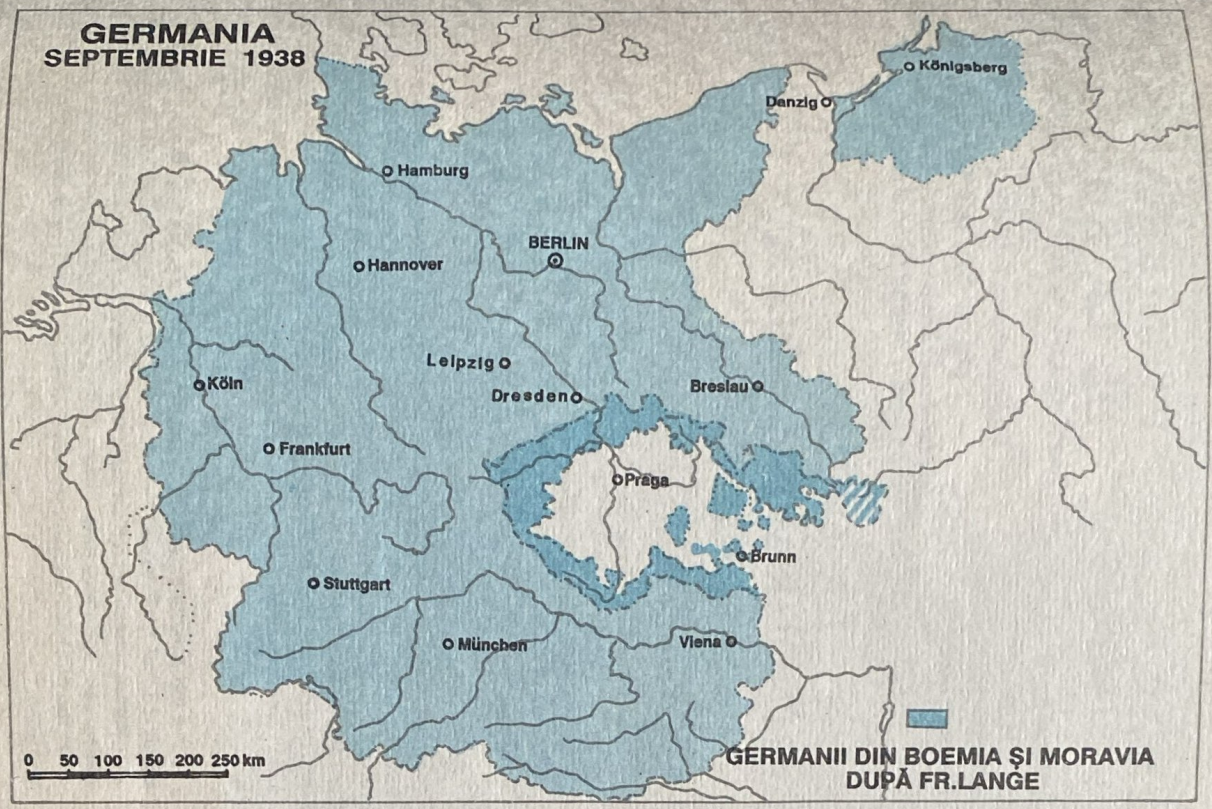

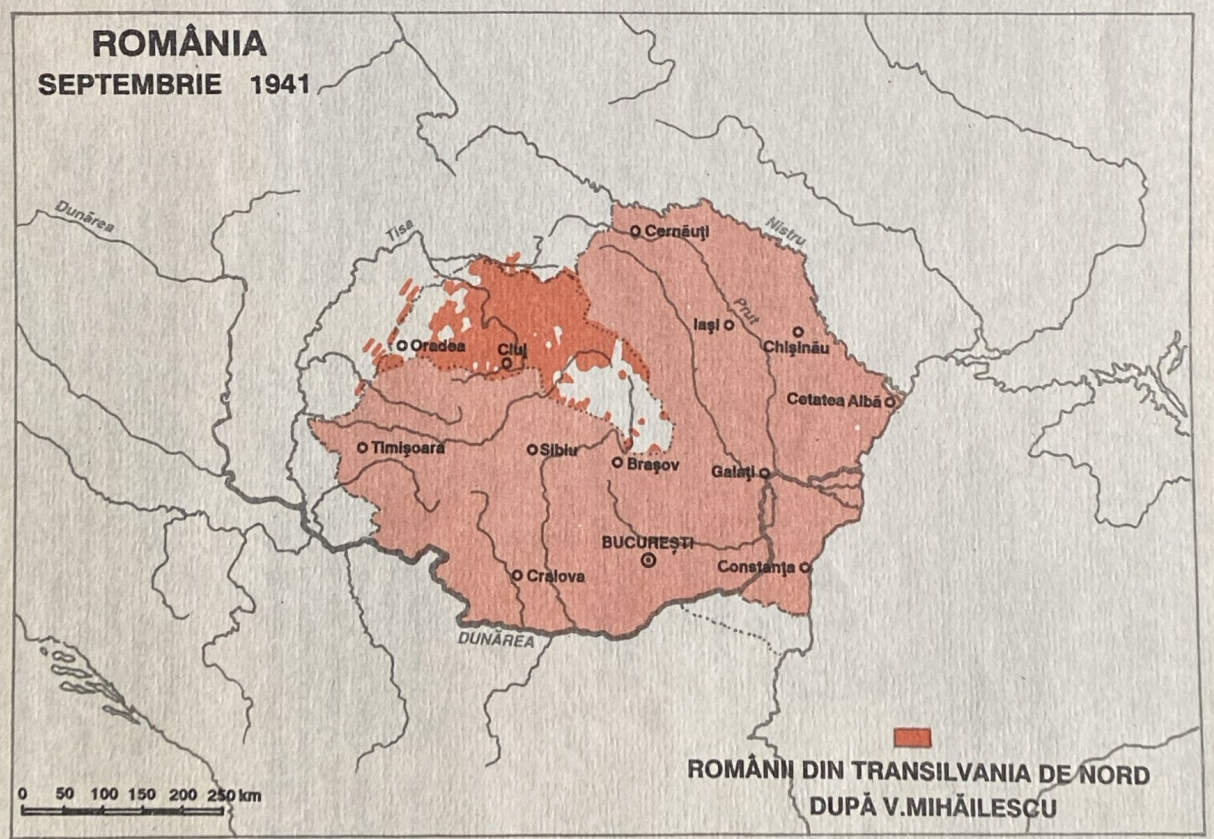

După N.Al. Rădulescu

ADDENDA I

HARTA ETNOGRAFICĂ A ROMÂNIEI

DUPĂ REZULTATELE RECENSĂMÂNTULUI DIN 1930

(Stabilită conform metodei prof. Paul Langhans)

de dr. SABIN MANUILĂ

Membru corespondent al Academiei Române

Director al Institutului Central de Statistică al României

ROMANIA'S ETHNOGRAPHIC MAP

ACCORDING TO THE RESULTS OF THE 1930 CENSUS

(After Professor Paul Langhans' method)

by SABIN MANUILĂ

Corresponding Member of the Romanian Academy

Director of Romania's Statistics Board

LA CARTE ETHNOGRAPHIQUE DE LA ROUMANIE

D'APRÈS LES RÉSULTATS DU RECENSEMENT DE 1930

(Etablie selon la méthode du Pr Paul Langhans)

par dr. SABIN MANUILĂ

Membre Correspondant de l'Académie Roumaine

Directeur de l'Institut Central de Statistique de Roumanie

DIE ETHNOGRAPHISCHE KARTE RUMANIENS

NACH DER VOLKSZAHLUNG VON 1930

(Nach der Methode Prof. Paul Langhans)

von Dr. SABIN MANUILĂ

Auswartiges Mitglied der Kgl. Rumanischen Akademie

Direktor des Rumanischen Statistischen Amtes

LA CARTA ETNOGRAFICA DELLA ROMANIA

SECONDO IL RISULTATO DEL CENSIMENTO DI 1930

(Secondo la metoda del Prof. Paul Langhans)

di Dottore SABIN MANUILĂ

Membre Corrispondente del'Accademia Romena

Direttore del'Istituto Centrale di Statistica di Romania

România a fost nevoită să cedeze o parte a teritoriului său. Acest dureros sacrificiu, făcut în unicul scop al menţinerii păcii în regiunea Europei de sud- est, va putea fi mai bine apreciat în lumina cifrelor şi a hărţii etnografice pe care o publicăm mai jos. Harta şi cifrele sunt îndeajuns de sugestive, comentariile nemaiavându-şi rostul.

Romania was in a position to surrender part of its territory not long ago. That painful sacrifice it made uniquely for the sake of peace-keeping in south-eastern Europe can be better assessed after running thorugh the following figures and reading the map below, which both speak for themselves.

La Roumanie a été obligée de céder une partie de son territoire. Ce douloureux sacrifice, accompli dans l'unique but du maintien de la paix dans le secteur sud-est européen, pourra être mieux apprécié a la lumiere des chiffres et de la carte ethnographique que nous publions ci-dessous, carte et chiffres qui sont suffisent suggestifs par eux-mêmes.

Rumänien ist in letzter Zeit gezungen worden, Teile seines nationalen Gebietes abzutreten. Dieser schmerzliche Verlust, nur durch die Absicht begründet den Frieden in Sü - Osten Europas zu bewahren, ist in seiner richtigen Tragwite von den folgenden Zahlen, die von selbst reden, und der anliegenden ethnographischen Karte zu ermessen.

La Romania e stata obbligata di rinunciare ad una parte del suo territorio. Questo sacrificio doloroso fatto con unico scopo di mantenere la pace nel settore sud - est europeo, potra essere molto apprezzato nella luce della cifre e della carta etnografica che noi abbiamo pubblicato qui, carta e cifre che sono assai soggestivi per se stesso.

ADDENDA II

STRUCTURA POPULAȚIEI ROMÂNIEI PE NAȚIONALITĂȚI

RECENSĂMÂNTUL DIN 1956

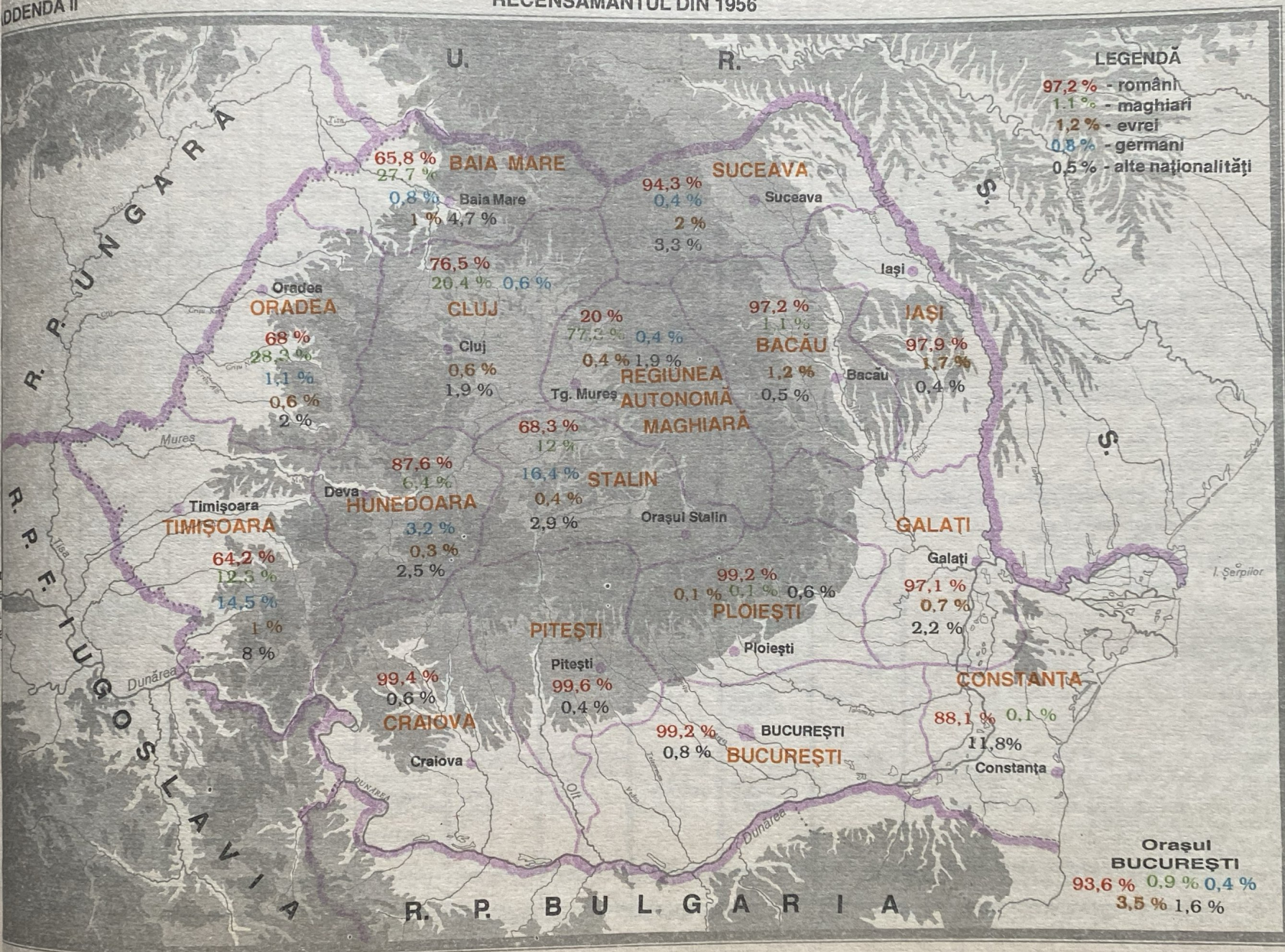

TERITORIUL ŞI POPULAŢIA ROMÂNIEI
ROMANIA'S TERRITORY AND POPULATION / TERRITOIRE ET POPULATION DE LA ROUMANIE
RUMÄNIEN : FLÄCHE UND BEVÖLKERUNG / TERRITORIO E POPOLAZIONE DELLA ROMANIA

I. SITUAŢIA CONFORM RECENSĂMÂNTULUI DIN 1930
ACCORDING TO THE 1930 CENSUS / SITUATION SUIVANT LE RECENSEMENT DE 1930
STAND NACH DER VOLKSZÄHLUNG VON 1930 / LA SITUAZIONE SECONDO IL CENSIMENTO DEL 1930

	Suprafaţa km² Area Superficie Fläche Superficie	Total Total Total Insgesamt Totalo	POPULAŢIA—POPULATION—POPULATION—BEVOLKERUNG— POPOLAZIONE							
			Români Romanians Rommains Rumänen Romeni	Unguri Hungarians Hongrois Ungarn Ungheresi	Germani Germans Allemands Deutsche Tedeschi	Ruşi, Ruteni, Ucraineni Russians, Ruthenians, Ukrainians Russes, Ruthènes, Ucrainiens Russen, Ruthener, Ukrainer Russi, Rutteni, Ucraineni	Bulgari Bulgarians Bulgares Bulgaren Bulgari	Evrei Jews Juifs Juden Ebrei	Alţii Others Autres Sonstige Altri	Total Total Total Insgesamt Totalo
România înainte de cedările de teritorii Romania before territories' surrender Roumanie avant les actuelles cessions de territoires Rumänien vor den Gebietsabtretungen La Romania davanti le attuali cessioni di territori	295.049	18.057.028 100,0%	12.981.324 71,9%	1.425.507 7,9%	745.421 4,1%	991.265 5,5%	366.384 2,0%	728.115 4,0%	819.012 4,6%	18.057.028 100,0%
România după cedările de teritorii Romania after territories' surrender Roumanie aprés les actuelles cessions de territoires Rumänien nach den Gebietsabtretungen La Romania secondo le cessioni di territori	195.259	11.895.711 100,0%	9.951.396 83,7%	512.067 4,3%	565.321 4,8%	68.002 0,6%	64.655 0,5%	313.089 2,6%	421.181 3,5%	11.895.711 100,0%
Teritorii cedate Surrendered territories' Territoires cédés Abgetretene Gebiete I territori ceduti	99.790	6.161.317 100,0%	3.029.928 49,2%	913.440 14,8%	180.100 2,9%	923.263 15,0%	301.729 4,9%	415.026 6,7%	397.831 6,5%	6.161.317 100,0%
din care : / of which : / dont : / davon : / dunque :										
1. Basarabia şi nordul Bucovinei Basarabia and northern Bucovina Bessarabie et Bucovine du Nord Bessarabien und Nord-Bukowina Basarabia e Bucovina di Nord	50.135	3.409.669 100,0%	1.787.364 52,3%	1.506 —	111.342 3,3%	899.667 26,3%	163.828 4,8%	275.419 8,1%	170.543 5,2%	3.409.669 100,0%
2. Transilvania Transylvania Transylvanie Siebenbürgen Transilvania	42.243	2.388.774 100,0%	1.173.479 49,2%	911.411 38,1%	68.268 2,9%	27.461 1,1%	721 —	138.800 5,8%	68.643 2,9%	2.388774 100,0%
3. Dobrogea Dobrogea Dobroudja Dobrudscha Dobrugia	7.412	362.874 100,0%	69.085 19,0%	523 0,1%	490 0,1%	1.135 0,3%	137.189 37,8%	807 0,1%	[1] 153.645 42,6%	362.874 100,0%
După reîncorporarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei Romania after it took possession again of Basarabia and northern Bucovina Aprés la reincorporation de la Bessarabie et la Bucovine du Nord Nach Bessarabiens und Nord-Bukowinas Anschluss Dopo la reincorporazione di Basarabia e Bucovina di Nord	245.385	15.305.380 100,0%	11.738.760 76,7%	513.573 3,4%	676.663 4,4%	967.669 6,3%	228.483 1,5%	588.508 3,8 %	591.724 3,9%	245.385 100,0%

1. În majoritate turci/Turks for the most part/En majorité turcs/In der Mehrzahl Türken/In maggioranza Turchi.

II. SITUAȚIA PROBABILĂ ÎN 1940
FORECAST FOR 1940 / SITUATION PROBABLE EN 1940 WAHRSCHEINLICHER STAND IN 1940 / SITUAZIONE PROBABLE NEL 1940

	Suprafața km² Area Superficie Fläche Superficie	Total Total Total Insgesamt Totalo	POPULAȚIA—POPULATION—POPULATION—BEVOLKERUNG— POPOLAZIONE							
			Români Romanians Roumains Rumänen Romeni	Unguri Hungarians Hongrois Ungarn Ungheresi	Germani Germans Allemands Deutsche Tedeschi	Ruși, Ruteni, Ucraineni Russians, Ruthenians, Ukrainians Russes, Ruthenes, Ukrainiens Russen, Ruthener, Ukrainer Russi, Rutheni, Ucraineni	Bulgari Bulgarians Bulgares Bulgaren Bulgari	Evrei Jews Juifs Juden Ebrei	Alții Others Autres Sonstige Altri	Total Total Total Insgesamt Totalo
România înainte de cedările de teritorii	295.049	20.050.378	14.656.647	1.506.605	782.283	1.088.430	409.273	734.901	872.239	20.050.378
Romania before territories' surrender		100,0%	73,1%	7,5%	3,9%	5,4%	2,0%	3,7%	4.4%	100,0%
Roumanie avant les actuelles cessions de territoores										
Rumänien vor den Gebietsabtretungen										
La Romania davanti le attuali cessioni di territori										
România după cedările de teritorii	195.259	13.291.525	11.283.414	536.026	587.488	74.650	77.451	282.786	449.710	13.291.525
Romania after territories' surrender		100,0%	84,9%	4,0%	4,4%	0,6%	0,6%	2,1%	3,4%	100,0%
Roumanie après les actuelles cessions de territoires										
Rumänien nach den Gebietsabtretungen										
La Romania secondo le cessioni di territori										
Teritorii cedate	99.790	6.759.098	3.374.329	970.581	195.058	1.013.814	331.902	451 807	421.607	6.759.098
Surrendered territories		100,0%	49,9%	14,4%	2,9%	15,0%	4,9%	6,7%	6,2%	100,0%
Territoires cédés										
Abgetretene Gebiete										
Le territori ceduti										
din care : / of which : / dont : / davon : / dunque :										
1. Basarabia și nordul Bucovinei	50.135	3.748.198	1.962.613	1.657	122.549	984.913	180.211	302.831	193.424	3.748.198
Basarabia and northern Bucovina		100,0%	52,4%	—	3,2%	26,3%	4,8%	8,1%	5,2%	100,0%
Bessarabie et Bucovine du Nord										
Bessarabien und Nord-Bukowina										
Basarabia e Bucovina di Nord										
2. Transilvania	42.243	2.603.832	1.305.066	968.421	72.108	28.103	706	148.621	80.807	2.603.832
Transylvania		100,0%	50,1%	37,2%	2,8%	1,1%	—	5,7%	3,1%	100,0%
Transylvanie										
Siebenbürgen										
Transilvania										
3. Dobrogea	7.412	407.515	106.534	553	519	1.339	150.962	412	1) 147.196	407.515
Dobrogea		100,0%	26,2%	0,1%	0,1%	0,3%	37,1%	0,1%	36,1%	100,0%
Dobroudja										
Dobrudscha										
Dobrugia										
După reîncorporarea Basarabiei și a nordului Bucovinei	245.394	17.039.723	13.246.027	537.683	710.037	1.059.563	257.662	585.617	643.134	17.039.723
Romania after it took possession again of Basarabia and norhern Bucovina		100,0%	77,7%	3,2%	4,2%	6,2%	1,5%	3,4%	3,8%	100,0%
Après la reincorporation de la Bessarabie et la Bucovine du Nard										
Nach Bessarabiens und Nord-Bukowinas Anschluss										
Dopo la reincorporazione di Basarabia e Bucovina di Nord										

1. In majoritate turci/Turks for the most part/En majorite turcs/In der Mehrzahl Türken/In maggioranza Turchi.

ADDENDA II

STRUCTURA POPULAŢIEI ROMÂNIEI PE NAŢIONALITĂŢI

Recensământul din 1956

După recensământul din 21 februarie 1956 (primul recensământ postbelic) a rezultat următoarea structură etnică a populaţiei României (în paranteză, estimările la 31 decembrie 1939, care cuprind, evident, Basarabia, nordul Bucovinei şi ţinutul Herţa, din fostul judeţ Dorohoi, precum şi sudul Dobrogei - Cadrilaterul):

- *români :* 14 996 114 (14 656 277) - 85,7%
- *maghiari :* 1 587 675 (1 506 573) - 9,1%
- *germani*: 384 708 (782 246) - 2,2%
- *evrei :* 146 264 (735 032) - 0,8%
- *romi (ţigani) :* 104 936 (-) - 0,6%
- *ucraineni, ruteni, huţani*: 60 479 (638 100) - 0,3%
- *ruşi :* 38 731 (450 806) - 0,2%
- *sârbi, croaţi, sloveni*: 46 517 (-) - 0,3%
- *tătari :* 20 469 (-) - 0,1%
- *turci :* 14 329 (-) - sub 0,1%
- *bulgari :* 12 040 (410 307) - sub 0,1%
- *alte naţionalităţi :* 77 188 (871 037 - aici intră şi romi, sârbi, croaţi, sloveni, tătari, turci) - 0,5%

Total populaţie: 17 489 450 (20 050 378)

STRUCTURA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA PE NAȚIONALITĂȚI

RECENSĂMÂNTUL DIN 1989

ADDENDA III
STRUCTURA POPULAŢIEI ROMÂNIEI PE NAŢIONALITĂŢI
Recensământul din 1992

Rezultatele preliminare ale recensământului din 7 ianuarie 1992 au relevat următoarea structură a populaţiei României pe naţionalităţi (în paranteză, populaţia la 5 ianuarie 1977):

- *români*[1] : 20 352 980 (18 999 565)
- *maghiari*[2] : 1 620 199 (1 713 928)
- *romi (ţigani)* : 409 723 (227 398)
- *germani*[3] : 119 436 (359 109)
- *ucraineni*[4] : 66 833 (55 510)
- *ruşi - lipoveni*[5] : 38 688 (32 696)
- *turci* : 29 533 (23 422)
- *sârbi* : 29 080 (34 429)
- *tătari* : 24 649 (23 369)
- *slovaci* : 20 672 (21 286)
- *bulgari* : 9 935 (10 372)
- *evrei* : 9 107 (24 667)
- *croaţi* : 4 180 (7 500)
- *cehi* : 5 800 (7 683)
- *polonezi* : 4 247 (4 641)
- *greci* : 3 897 (6 262)
- *armeni* : 2 023 (2 342)
- *alte naţionalităţi*[6] : 8 430 (5 279)
- *nedeclaraţi* : 1 047 (452)

Total populaţie : 22 760 449 (21 559 910)

După diverse estimări, pornind de la datele ultimelor recensăminte din România şi Republica Moldova, de la cele oferite de recensămintele din fostele republici sovietice, coroborate cu informaţiile demografiei statistice, destul de sărace dealtfel, privitoare la românii din sudul Dunării, la aromâni, macedoromâni, istroromâni, la românii din Ungaria, din alte state europene sau din alte zone geografice cu puternice concentrări ale diasporei româneşti, numărul românilor s-ar putea ridica la cca 30 000 000.

NOTE :
[1] Inclusiv persoanele care s-au declarat aromâni (21 089) şi macedoromâni (6 999).
[2] Inclusiv persoanele care s-au declarat secui (831).
[3] Inclusiv persoanele care s-au declarat saşi (1 843) şi şvabi (6 292).
[4] Inclusiv persoanele care s-au declarat ruteni (350).
[5] Din care 8 914 persoane s-au declarat ruşi.
[6] Inclusiv persoanele care s-au declarat caraşoveni (2 775) şi ceangăi (2 165).

ADDENDA III

STRUCTURA POPULAŢIEI ROMÂNIEI PE NAŢIONALITĂŢI

RECENSĂMÂNTUL DIN 1992

PRINCIPALELE NAŢIONALITĂŢI PE PROVINCII ISTORICE

în procente

	TOTAL	Români	Maghiari	Romi	Germani
ROMÂNIA	100	89,4	7,1	1,8	0,5
Banat	100	82,3	6,6	2,1	3,6
Crişana-Maramureş	100	71,8	21,2	2,6	1,4
Dobrogea	100	90,8	0,1	0,7	0,1
Moldova	100	98,4	0,1	0,8	0,1
Muntenia	100	97,7	0,2	1,8	0,1
Oltenia	100	98,2	0,1	1,5	sub 0,1
Transilvania	100	72,3	23,9	2,8	0,9

ADDENDA IV

STRUCTURA POPULAŢIEI REPUBLICII MOLDOVA PE NAŢIONALITĂŢI. ROMÂNII DIN UCRAINA ŞI DIN CELELALTE FOSTE REPUBLICI SOVIETICE

Recensământul din 1989

a) Republica Moldova

Republica Moldova (40 raioane) - fostă republică sovietică unională inventată de Moscova la 2 august 1940, după ocuparea Basarabiei - are 33 700 km² şi o populaţie de 4 335 400 locuitori, conform recensământului din 12 ianuarie 1989. Basarabia (9 judeţe) avea, în iunie 1940, o suprafaţă de 44 422 km² şi o populaţie, estimată la 31 decembrie 1939, de 3 191 016 locuitori (în 1941 au fost recenzaţi 2 733 563 locuitori).

"Conducerea R.A.S.S.Moldoveneşti (înfiinţată la 12 octombrie 1924 - n.n.) propune a se a forma R.S.S.Moldovenească unională în următoarea componenţă:

- raioanele Ananiev, Valea Hoţului, Grigoriopol, Dubăsari, Camenca, Kotovsk, Ocna Roşie, Râbniţa, Slobozia, Tiraspol şi Cerneansk din R.A.S.S.Moldovenească;

- judeţele Bălţi, Bender (Tighina - n.n.), Cahul, Chişinău (Lăpuşna - n.n.), Orhei, Soroca şi plasele Bolgrad, Ismail şi Reni din judeţul Ismail din Basarabia.

În baza acestui proiect, la R.S.S.Ucraineană, în afară de partea de nord a Bucovinei (judeţele Cernăuţi şi Storojineţ - n.n.), trec raioanele Codâma, Balta şi Pesciana din R.A.S.S.Moldovenească, judeţele Hotin, Akkerman (Cetatea Albă - n.n.) şi plasa Chilia a judeţului Ismail din Basarabia.

În conformitate cu aceasta R.S.S.Moldovenească va număra o populaţie de 2 538 400 oameni: în judeţele Basarabiei - 2 068 987 oameni şi în raioanele R.S.S.Moldoveneşti - 469 413 oameni.

Sub aspect etnic populaţia R.S.S.Moldovenească va avea următoarea componenţă:

- moldoveni (români - n.n.)	*- 1 556 863 sau 61,34%*
- ruşi	*- 263 551 sau 10,38%*
- ucraineni	*- 273 020 sau 10,76%*
- alte naţionalităţi	*- 444 866 sau 17,52%*

La R.S.S.Ucraineană va trece o populaţie de 1 401 246 oameni: din judeţele Basarabiei - 795 415 oameni, din raioanele R.A.S.S.Moldoveneşti - 129 743 oameni şi din partea de nord a Bucovinei - 476 088 oameni .(...)

Preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S.Ucrainene consideră necesar de a include în componenţa R.S.S.Ucrainene, în afară de partea de nord a Bucovinei, 8 raioane, în loc de 3, din R.A.S.S.Moldovenească (Codâma, Pesciana, Balta, Kotovsk, Ananaiev, Valea Hoţului, Cerneansk şi Ocna Roşie), precum şi de a include suplimentar plasa Ismail din judeţul Ismail din Basarabia."(...)

(Din informarea prezentată, la 20 iulie 1940, de către secretarul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., A. Gorkin, secretarului C.C. al P.C. (b) din Uniunea Sovietică, G.M.Malenkov, cu privire la stabilirea graniţei dintre R.S.S.Ucraineană şi R.S.S.Moldovenească, în *Pactul Molotov - Ribbentrop şi consecinţele lui pentru Basarabia*, Editura Universitas, Chişinau, 1991, p.83 - 86)

"Venind în întâmpinarea doleanţelor oamenilor muncii din Basarabia, ale oamenilor muncii din Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească privind reunirea populaţiei moldoveneşti din Basarabia cu populaţia moldovenească din R.A.S.S. Moldovenească şi călăuzindu-se pe principiul dezvoltării libere a naţionalităţilor, Sovietul Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste hotărăşte:

1. Se formează Republica Sovietică Socialistă Moldovenească unională;

2. În componenţa Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti unionale se includ oraşele Tiraspol şi Grigoriopol, raioanele Dubăsari, Camenca, Râbniţa, Slobozia şi Tiraspol ale Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldoveneşti, oraşul Chişinău şi judeţele Bălţi, Bender (Tighina - n.n.), Chişinău (Lăpuşna - n.n.), Cahul, Orhei şi Soroca ale Basarabiei." (...)

(Din Legea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, din 2 august 1940, cu privire la formarea Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti unionale, în *Pactul Molotov - Ribbentrop şi consecinţele lui pentru Basarabia*, p. 93 - 94)

ADDENDA I

În județul Cetatea Albă nici o naționalitate nu depășește procentul de 30%.
In the Cetatea Albă department the precentage of each nationality is lower than 30.
Dans le département de Cetatea Albă chaque nationalité a un taux inférieur à 30%.
Im Distrikt Cetatea Albă beträgt die Gezamtzahl jeder einzelnen Volksgruppe weniger als 30%.
Nel distretto di Cetatea Albă ognuna nazionalità ha una totalità meno a 30%.

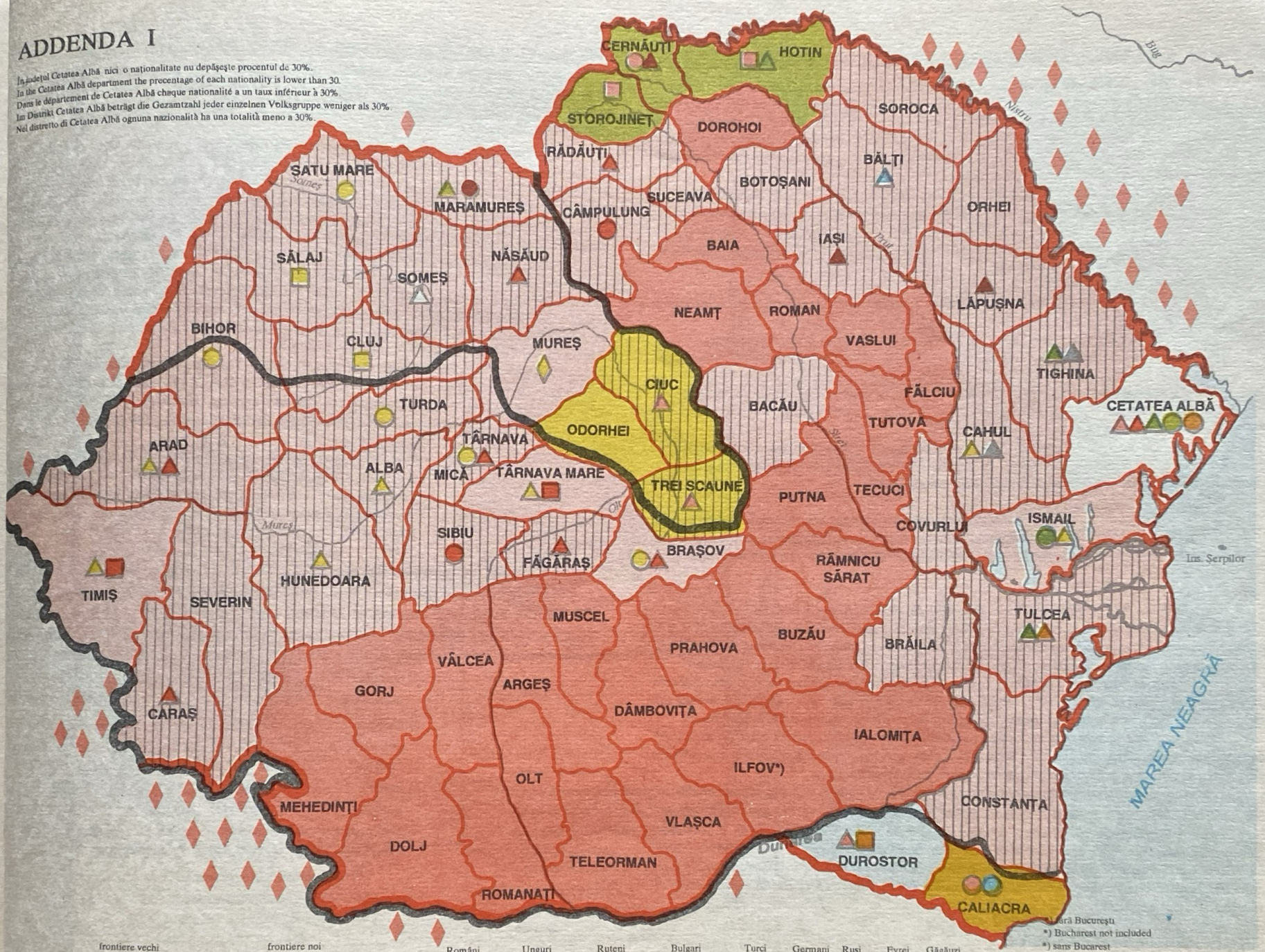

frontiere vechi
former frontiers
anciennes frontières
alte Grenzen
vecchi confini

frontiere noi
new frontiers
nouvelles frontieres
neue Grenzen
nuovi confini

Români	Unguri	Ruteni	Bulgari	Turci	Germani	Ruși	Evrei	Găgăuzi
Romanians	Hungarians	Ruthenians	Bulgarians	Turks	Germans	Russians	Jews	Gagauzi
Roumains	Hongrois	Ruthenes	Bulgares	Turcs	Allemands	Russes	Juifs	Gagautzi
Rumänen	Ungarn	Ruthener	Bulgaren	Türken	Deutsche	Russen	Juden	Gagautzi
Romeni	Ungheresi	Rutheni	Bulgari	Turchi	Tedeschi	Russi	Ebrei	Gagautzi

30 - 40%
20 - 30%

*) fără București
*) Bucharest not included
*) sans Bucarest
*) Bukarest Ausgenommen
*) senza Bucarest

Români în țările limitrofe
Romanians in neighbour countries
Roumains dans les pays limitrophes
Rumänen in den nachbarländern
I romeni nei paesi limitrofi

Unanimitate (între 90 și 100%) Majoritate absolută (51 - 89,9%)	Unanimity - from 90 to 100 - Absolute majority - 51 to 89,9 -	Unanimité (de 90 à 100%) Majorité absolue (51 - 89,9%)	Einstimmigkeit (zwischen 90 - 100%) Absolue mehrzahl (51 - 89,9%)	Unanimità (da 90 - 100%) Maggiorità assoluta (51 - 89,9%)

"În conformitate cu articolul 4 din Legea Sovietului Suprem al U.R.S.S. din 2 august 1940 «Cu privire la formarea Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti unionale», Prezidiul Sovietului Suprem al R.S.S. Ucrainene şi Prezidiul Sovietului Suprem al R.S.S. Moldoveneşti au prezentat spre examinare Sovietului Suprem al U.R.S.S. proiectul privind stabilirea graniţei precise între Republica Sovietică Socialistă Ucraineană şi Republica Sovietică Socialistă Moldovenească.

Conform proiectului de graniţă prezentat, de partea R.S.S. Moldoveneşti trec:

a) 76 de localităţi din judeţul Hotin cu o populaţie de 143 mii de oameni ;

b) 6 localităţi din judeţul Ismail cu o populaţie de 21 mii de oameni;

c) 14 localităţi din judeţul Akkerman (Cetatea Albă - n.n.) cu o populaţie de 39 mii de oameni;

De partea R.S.S. Ucrainene trec:

a) 46 localităţi din judeţul Bender (Tighina - n.n.) cu o populaţie de 27 mii de oameni;

b) 1 localitate din judeţul Cahul cu o populaţie de 8 mii de oameni;

c) 14 localităţi din fostele raioane ale R.A.S.S. Moldoveneşti cu o populaţie de 20 mii de oameni.

În felul acesta, conform proiectului, de partea R.S.S. Moldoveneşti trec 96 localităţi cu o populaţie de 203 mii de oameni, iar de partea R.S.S. Ucrainene 61 localităţi cu o populaţie de 55 mii de oameni.

Localităţile ce trec de partea R.S.S. Moldoveneşti în majoritatea lor au populaţie moldovenească, iar localităţile ce trec de partea R.S.S. Ucrainene, în majoritatea lor, au populaţie ucraineană, precum şi populaţie bulgară şi rusă."

(Din Informarea, din 21 octombrie 1940, privind stabilirea graniţei precise între Republicile Sovietice Socialiste Moldovenească şi Ucraineană, în *Pactul Molotov-Ribbentrop şi consecinţele lui pentru Basarabia*, p. 103 - 104)

"(...) C.C al P.C. (b) din Moldova, Prezidiul Sovietului Suprem şi Consiliul de Miniştri al R.S.S. Moldoveneşti adresează C.C. al P.C. (b) din Uniunea Sovietică, Guvernului U.R.S.S. şi Dumneavoastră personal rugămintea de a fi de acord cu revenirea în componenţa R.S.S. Moldoveneşti a judeţelor Basarabiei Hotin, Akkerman (Cetatea Albă - n.n.) şi Ismail.

(...) La formarea R.S.S. Moldoveneşti în componenţa ei au fost incluse şase din cele patrusprezece raioane ale fostei R.A.S.S. Moldoveneşti şi şase din cele nouă judeţe ale Basarabiei , Hotin, Akkerman şi Ismail fiind trecute în componenţa R.S.S. Ucrainene.

Trecerea în componenţa Ucrainei a acestor judeţe ale Basarabiei, care au constituit istoric şi economic parte integrantă a Basarabiei, a fost motivată prin faptul că în ele ar prevala populaţia ucraineană faţă de cea moldovenească (românească - n.n.).

(...) După cum se vede din datele prezentate (vezi mai sus - n.n.), populaţia ucraineană din judeţele basarabene trecute în componenţa Ucrainei este minoritară celei moldoveneşti.

La soluţionarea problemei trecerii în componenţa R.S.S. Ucrainene a judeţelor Basarabiei Hotin, Ismail şi Akkerman nu a fost luată în consideraţie comunitatea, istoric constituită, a teritoriilor Basarabiei, comunitatea economică a judeţelor de sud, centrale şi de nord ale Basarabiei, comunitatea lingvistică, culturală şi etnică a populaţiilor ce locuiesc în aceste judeţe.

Se ştie că limba vorbită a populaţiei din judeţele Basarabiei trecute în componenţa Ucrainei este limba moldovenească (română - n.n.). Toate populaţiile, inclusiv ucrainenii, ce locuiesc în judeţele Basarabiei Ismail, Akkerman şi Hotin vorbesc limba moldovenească autohtonă a Basarabiei.

(...) Dezmembrarea politico-administrativă a Basarabiei, care s-a produs în urma trecerii în componenţa R.S.S. Ucrainene a judeţului Hotin din nordul Moldovei şi a judeţelor Akkerman şi Ismail din sudul Moldovei se răsfrânge negativ asupra dezvoltării economice şi culturale a Republicii Moldoveneşti. Republica este lipsită de porturile dunărene şi de cele de la Marea Neagră (Bugaz, Akkerman, Chilia, Ismail, Vâlcov, Reni). Republica este privată de interacţiunea economică şi culturală a sudului şi nordului Moldovei cu raioanle ei centrale.

(...) Structura economică a Basarabiei, ce s-a constituit istoric, este de aşa natură, încât, rămânând inalienabilă în componenţa R.S.S. Moldoveneşti, în cazul prezenţei unei îmbinări fireşti a pieţei economice, culturale şi etnice a sudului, centrului şi nordului Basarabiei, va conduce la o dezvoltare rapidă a raioanelor Moldovei şi va da posibilitate republicii de a lichida mai repede urmările războiului, rămânerea în urmă în dezvoltarea economică şi culturală şi de a intra în rândul republicilor avansate ale U.R.S.S.

C.C. al P.C. (b) din Moldova, Prezidiul Sovietului Suprem şi Consiliul de Miniştri al R.S.S. Moldoveneşti vă roagă să examinaţi problema revenirii în componenţa R.S.S. Moldoveneşti a judeţelor basarabene Hotin, Akkerman şi Ismail, care în prezent fac parte din R.S.S. Ucraineană.

Alăturăm la această problemă harta R.S.S. Moldoveneşti în graniţele proiectate."

(Din scrisoarea, din 1946 , a secretarului C.C. al P. C. (b) din Moldova, N. Salagor, şi a preşedintelui Consiliului de Miniştri al R.S.S. Moldoveneşti, N. Koval, către I. V. Stalin, privind revenirea în componenţa R.S.S. Moldoveneşti a judeţelor Hotin, Akkerman şi Ismail, în *Pactul Molotov - Ribbentrop şi consecinţele lui pentru Basarabia*, p. 113 - 116)

În urma recensământului din 1989 a rezultat următoarea structură etnică a populaţiei Republicii Moldova - Basarabia, în frontierele stabilite printr-un decret al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. din 4 noiembrie 1940, prin care R.S.S. Ucraineană i se "transferau" cea mai mare parte a judeţelor Ismail şi Cetatea Albă, precum şi părţi din judeţele Hotin, Cahul şi Tighina (în paranteză, populaţia în 1959):

- *români* :	2 794 700 - 64,5%	(1 886 566 - 65,4%)
- *ucraineni* :	600 400 - 13,8%	(420 820 - 14,6%)
- *ruşi* :	555 100 - 12,8%	(292 930 - 10,2%)
- *găgăuzi* :	153 300 - 3,5%	(95 856 - 3,3%)
- *bulgari* :	88 400 - 2%	(61 652 - 2,1%)
- *evrei* :	65 800 - 1,5%	(95 107 - 3,3%)
- *germani* :	7 200 - 0,2%	(?)
- *alte naţionalităţi* :	70 500 - 1,6%	(31 546 - 1,1%)
Total populaţie :	**4 335 400**	**(2 884 477)**

TERITORII ROMÂNEŞTI ANEXATE DE RUSIA (1812) ŞI DE UNIUNEA SOVIETICĂ (1940 ŞI 1944)

EXPANSIUNEA RUSĂ ÎN JURUL MĂRII NEGRE (1700-1812)

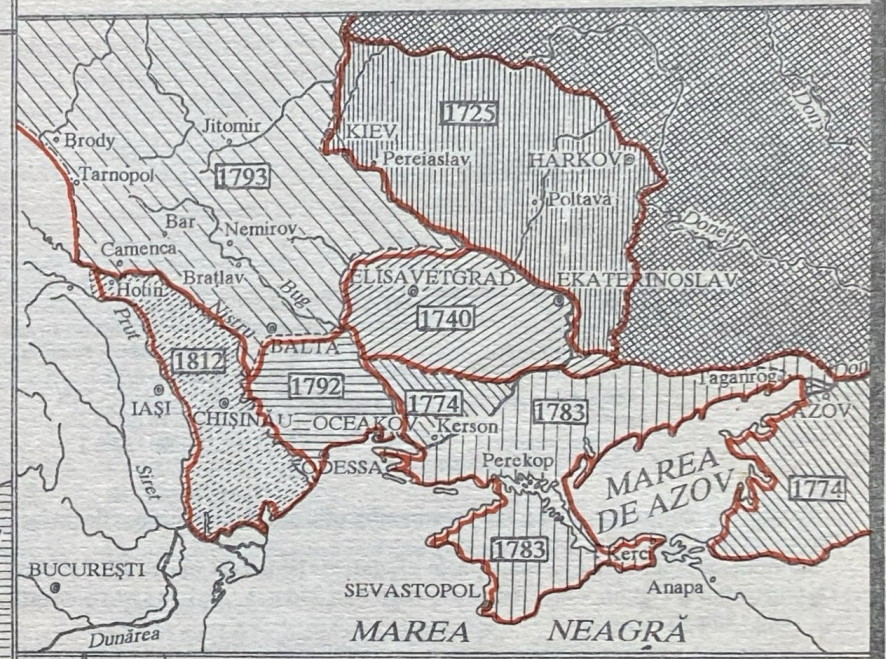

REPUBLICA AUTONOMĂ SOVIETICĂ SOCIALISTĂ MOLDOVENEASCĂ (1924-1940)

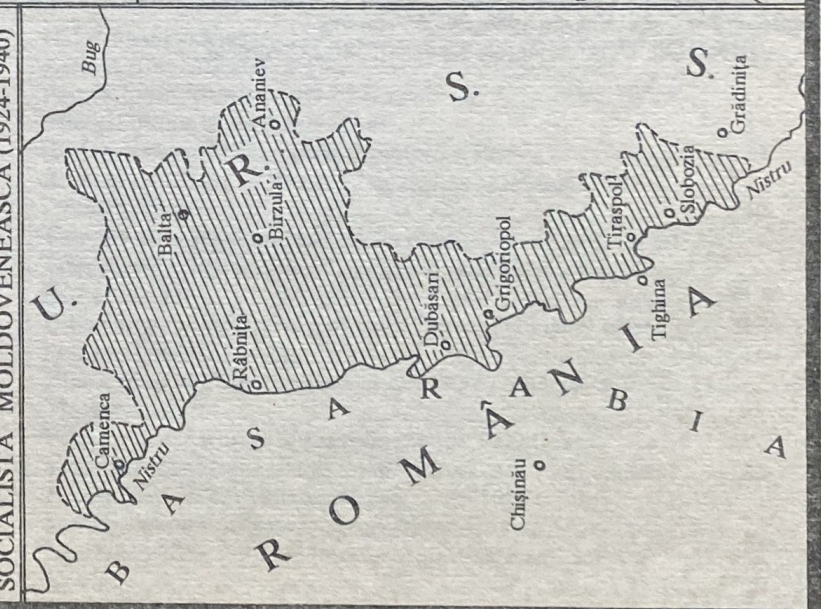

b) Românii din Ucraina

Nordul Bucovinei istorice (judeţele Cernăuţi şi Storojineţ), ţinutul Herţa (din fostul judeţ Dorohoi) - însumând 6 340 km² - , o mare parte a judeţului Hotin din nordul Basarabiei şi o parte din fostul judeţ Rădăuţi au format, după reocuparea de către sovietici, în 1944, a acestui teritoriu românesc, regiunea Cernăuţi, cu o suprafaţă de 8 100 km² şi 940 801 locuitori. Recensământul a relevat următoarea structură etnică a regiunii Cernăuţi (în paranteză, pentru comparaţie, estimările la 31 decembrie 1939, doar pentru judeţele Cernăuţi şi Storojineţ) :

- *ucraineni*:	666 095 - 70,8% (*ruteni şi ucraineni*: 146 198 - 45,7%; 84 176 - 45%)
- *români*:	100 317 - 10,7% (84 112 - 26,3%; 65 603 - 35,1%)
- *moldoveni*:	84 519 - 9% (sub denumirea de "moldoveni" au fost recenzaţi românii din Republica Moldova)
- *ruşi*:	63 066 - 6,7% (3 316 - 1%; 1 602 - 0,9%)
- *evrei*:	16 469 - 1,8% (49 587 - 15,5%; 14 832 - 7,9%)
- *germani*:	- (20 075 - 6,3%; 10 192 - 5,5%)
- *alte naţionalităţi*:	10 335 - 1% (16 014 - 5%; 10 480 - 5,6%)

Totalul românilor este - conform acestor cifre oficiale, departe de a reflecta însă realitatea - de 184 836.

Sudul Basarabiei - cea mai mare parte a judeţelor Ismail şi Cetatea Albă şi părţi din judeţele Cahul şi Tighina - face parte din regiunea Odessa. Aici au fost recenzaţi, în anul 1989, 144 534 români.

În regiunea Transcarpatică - parte a Maramureşului istoric - locuiesc, după datele recensământului din 1989, 29 485 români.

În total, în Ucraina au fost recenzaţi 386 222 români.

c) Românii din celelalte foste republici sovietice

În fostele republici sovietice, în afara Republicii Moldova şi a Ucrainei, conform recensământului din 1989, românii erau repartizaţi astfel:

Federaţia Rusă :	172 671	Azerbaidjan:	1 915
Kazahstan:	33 098	Kirghizia:	1 875
Uzbekistan:	5 595	Letonia:	1 450
Belarus:	4 964	Estonia:	1 215
Lituania:	3 223	Tadjikistan:	879
Gruzia:	2 842	Armenia:	525
Turkmenistan:	2 466		

În total, în fostele republici sovietice au fost înregistraţi 3 498 423 români, situaţie care, conform unor surse diverse, nu concordă cu realitatea. Academicianul Vladimir Trebici estimează numărul românilor la cca 4 400 000, cifră mai apropiată de realitate, ţinând cont de modul defectuos, interesat în care s-a efectuat recensământul, precum şi de informaţiile demografiei istorice.

LIST OF MAPS

Volume One -
ROMANIAN HISTORICAL SPACE

I. Pre-Roman Dacia. 1st Millenium a Chr. 7
II. Roman Dacia. 106 - 271 9
III. German Migration through Dacia. 3rd - 6th Century 11
IV. Barbarians' Invasions in Dacia. 4th - 13th Century 13
V. Transylvanian Duchies and Principalities. 10th - 13th Century 15
VI. Transylvania under the Rule of the Hungarian Kingdom. 12th - 16th Century 17
VII. Transylvania under Ottoman Rule. 1542 - 1600 - 1691 19
VIII. Walachia. 13th century 21
IX. Walachia. 14th - 15th century. Rule of Mircea the Old. 1386 - 1418 23
X. Walachia. 16th Century 25
XI. Moldavia. Before 1359 27
XII. Moldavia. 1359 - 1538. Rule of Ştefan the Great. 1457 - 1504 29
XIII. Moldavia. 1538 - 1600 31
XIV. Romanian Principalities under the Rule of Michael the Brave. 1600 33
XV. Walachia. 1601 - 1718 35
XVI. Walachia (Muntenia). 1716 - 1718 - 1739. The Phanariote Regime 37
XVII. Walachia 1739 - 1859 39
XVIII. Moldavia. 1601 - 1775 41
XIX. Moldavia. 1775 - 1812. The Phanariote Regime 43
XX. Moldavia. 1812 - 1856 45
XXI. Transylvania under the Habsburgs. 1688 - 1691 - 1867 47
XXII. The United Principalities. 1856 - 1859 - 1878 49
XXIII. Romania. 1878 - 1913 51
XXIV. Romania. 1913 - 1918 53
XXV. Transylvania in the Dualist Era. 1867 - 1918 55
XXVI. Romania. 1918 - 1940 57
XXVII. Romania. October 1940 59
XXVII-bis Romania. October 1941 61
Appendix Romania after the Peace Treaty of 1947 63

Volume Two -
"MILLENARY" HUNGARY

XXVIII. Hungary under the Arpads. 896 - 1301 13
XXIX. The Kingdom of Hungary under the Angevins, the Luxembourg Dynasty, the Corvinuses and the Jagiellos. 1301 - 1526 15
XXX. Hungary under the Turks. 1541 - 1688 17
XXXI. The Austrian Habsburg Empire including Hungary. 1688 - 1848 19
XXXII. Hungarian Absolutism Era. 1848 - 1867 21
XXXIII. The Austro - Hungarian Empire. 1868 - 1918 23
XXXIV. Central Europe. 1918 - 1940 25
XXXV. Central Europe. October 1940 27
XXXV-bis Central Europe. October 1941 29
Appendix I. Annexiation of territories and Military Occupation in Central, North-Eastern ans South-Eastern Europe. March 1938 - June 1941 31
Appendix II. Central and South-Eastern Europe. July 1941
a) Czechoslovakia. September 1938 - March 1939
b) Yugoslavia. April - July 1941 33
Appendix III. Central, North-Eastern and South-Eastern Europe after the Peace Treaty of 1947 35
Appendix IV. Central, North-Eastern and South-Eastern Europe in 1989 37
Appendix V. Central, North-Eastern and South-Eastern Europe. January 1993 39

Volume Three -
ROMANIAN ETHNIC SPACE

XXXVI. Old Romanian Space 9
XXXVII. Area of Romania and of Taken-away Territories. 1940
Population of Romania and of Taken-away Territories. 1940 11
XXXVIII. Ethnic Groups of Romania. 1940
Ethnic Groups of Taken-away Territories. 1940 13
XXXIX. Romanians Living in Romania as against Romanians Living Abroad. 1940 15
XL. Transylvania. Population of the Territory Part of Romania. 1940
Transylvania. Population of the Territory Taken-away from Romania. 1940 17
XLI-a. Ethnic Map of Transylvania and of Eastern Hungary after Magyar Sources 19
XLI-b. Ethnic Map of Transylvania and of Eastern Hungary after Magyar Sources 21
XLI-c. Ethnic map of Romania according to the 1930 Census and Figures on Romanians Living Abroad. After P. Langhans 23
XLI-d. Ethnic Map of Romania according to the 1930 Census and Figures on Romanians Living Abroad. After P. Langhans 25
XLII-a. Czechoslovakia. Ethnic Map acording to German Sources (Lange) 27

XLII-b. Hungary in 1941. Ethnic Map according to Italian Sources (Agostini) 29
XLII-c. Ethnic Groups of Czechoslovakia. 1930
Ethnic Groups of Hungary. May 1941 Frontiers 31
XLIII. Ethnic Vacuums on Count Paul Teleki's Map 33
XLIII-bis Magyarization of Transylvanian Towns 35
XLIV. Romanian Toponyms in Transylvania on Austrian and Magyar Maps 37
XLV. Evolution of Expansion of the Ethnic Magyar Bloc.
Magyarized Populations in the Median Danube Basin 39
XLVI. Organisation of the Orthodox Church. 14th -16th Century 41
XLVII. Organisation of the Orthodox Church. 17th Century 43
XLVIII. Diocese of Hajdudorog Greek-Catholic Bishopric 45
XLIX. Romanians in Western Banat 47
L. Ethnic Map of Banat and Carniola 49
LI. Romanians in Morava and Vidin 51
LII. Danube Romanians in Serbia and Bulgaria 53
LIII. 1940 Map of Romanians in Bulgaria, on Districts 55
LIV. Ethnographic Map of Basarabia and Bucovina 57
LV. Soviet Ethnographic Map of the Territory between the Prut and the Bug. According to Zelenin
(Russische Volkskunde), 1927 59
LVI. Romanians in Transdnestria 61
LVII. Ethnographic Map of the South-Western Balkan Peninsula 63
LVIII. Romanians in Macedonia 65
LIX. Romanians in America 67
LX. Romanians' Expansion in South-Eastern Europe. 1940 71
LXI. Germany. September 1938
Romania. September 1941 73
Appendix I. Ethnographic Map of Romania, according to the 1930 Census.
By Sabin Manuilă 75
Appendix II. Nationality Structure of Romania's Population. 1956 Census 79
Appendix III. Nationality Structure of Romania's Population. 1992 Census 81
Appendix IV. a) Nationality Structure of the Republic Modova's Population.
1989 Census 83
b) Russian Expansion around the Black Sea (1700 - 1812)
Soviet Socialist Autonomus Moldavian Republic (1924 - 1940)
Romanian Territories Annexed by Russia (1812) and the
Soviet Union (1940 and 1944) 85

LISTE DES CARTES

Tome 1er -

L'ESPACE HISTORIQUE ROUMAIN

I. La Dacie préromaine. I er millénaire av. J.-C. 7
II. La Dacie romaine. 106 - 271 9
III. La migration des peuplades germaniques à travers la Dacie.
IIIe - VIe siècles 11
IV. L'invasion des barbares turaniens et slaves à travers la Dacie.
IVe - XIIIe siècles 13
V. Duchés et voïvodats transylvains. Xe - XIIIe siècles 15
VI. Le voïvodat de Transylvanie sous la suzeraineté du Royaume de
Hongrie. XIIe - XVIe siècles 17
VII. La Principauté de Transylvanie sous la suzeraineté ottomane.
1542 - 1600 - 1688 19
VIII. La Valachie. XIIIe siècle 21
IX. Le Voïvodat de Valachie. XIVe - XVe siècles 23
X. Le Voïvodat de Valachie. XVIe siècle 25
XI. La Moldavie avant 1359 27
XII. Le Voïvodat de Moldavie. 1359 - 1538 29
XIII. Le Voïvodat de Moldavie. 1538 - 1600 31
XIV. Les principautés roumaines sous le règne
de Michel le Brave. 1600 33
XV. La Valachie. 1601 - 1718 35
XVI. La Principauté de Valachie (Munténie).
1716 - 1718 - 1739 37
XVII. La Principauté de Valachie. 1739 - 1859 39
XVIII. La Principauté de Moldavie. 1601 - 1775 41
XIX. La Principauté de Moldavie. 1775 - 1812 43
XX. La Principauté de Moldavie. 1812 - 1856 45
XXI. La Grande Principauté de Transylvanie sous la suzeraineté
des Habsbourg. 1688 - 1691 - 1867 47
XXII. Les Principautés Unies. 1856 - 1859 - 1878 49
XXIII. La Roumanie. 1878 - 1913 51
XXIV. La Roumanie. 1913 - 1918 53
XXV. La Transylvanie pendant le dualisme austro-hongrois.
1867 - 1918 55
XXVI. La Roumanie. 1918 - 1940 57
XXVII. La Roumanie. Septembre 1940 59
XXVII-bis. La Roumanie en octobre 1941 61
Addenda La Roumanie apres le Traité de paix de 1947 63

Tome 2 -

LA HONGRIE "MILLÉNAIRE"

XXVIII. La Hongrie sous la dynastie des Arpadiens. 896 - 1301 13

XXIX. Le Royaume de Hongrie sous les Angevins, la dynastie de Luxembourg, les Corvin et les Jagellon. 1301 - 1526 15

XXX. La Hongrie pendant l'occupation turque. 1541 - 1688 17

XXXI. L'Empire d'Autriche pendant la dynastie des Habsbourg, incluant la Hongrie. 1688 -1848 19

XXXII. L'époque de l'absolutisme autrichien. 1848 -1867 21

XXXIII. L'Empire austro-hongrois. 1868 - 1918 23

XXXIV. L'Europe centrale. 1918 - 1940 25

XXXV. L'Europe centrale. Octobre 1940 27

XXXV - bis L'Europe centrale. Octobre 1941 29

Addenda I. Annexions territoriales et occupations militaires en Europe centrale, du nord-est et du sud-est. Mars 1938 - juin 1941 31

Addenda II. L'Europe centrale et du sud-est. Juillet 1941
a) La Tchécoslovaquie. Septembre 1938 - mars 1939
b) La Yougoslavie. Avril - juillet 1941 33

Addenda III. L'Europe centrale, du nord-est et du sud-est apres le Traité de paix de 1947 35

Addenda IV. L'Europe centrale, du nord-est et du sud-est en 1989 37

Addenda V. L'Europe centrale, du nord-est et du sud-est. Janvier 1993 39

Tome 3 -

L'ESPACE ETHNIQUE ROUMAIN

XXXVI. Le berceau des ancêtres des Roumains. IVe - VIIe s. 9

XXXVII. La superficie de la Roumanie et des territoires perdus. 1940 (diagramme)
La population de la Roumanie et des territoires perdus. 1940 (diagramme) 11

XXXVIII. Les groupes ethniques de Roumanie. 1940 (diagramme)
Les groupes ethniques des territoires perdus. 1940 (diagramme) 13

XXXIX. Les Roumains de Roumanie et les Roumains de l'étranger. 1940 15

XL. La Transylvanie. La population du territoire perdu. 1940 (diagramme)
La population du territoire resté. 1940 (diagramme) 17

XLI-a. La carte ethnique de la Transylvanie et de la Hongrie orientale. D'après la version hongroise 19

XLI-b. La carte ethnique de la Transylvanie et de la Hongrie orientale. D'après la version hongroise 21

XLI-c. La carte ethnique de la Roumanie. D'après le recensement de 1930, complétée des Roumains de l'étranger. D'après P. Langhans 23

XLI-d. La carte ethnique de la Roumanie. D'après le recensement de 1930, complétée des Roumains de l'étranger. D'apres P. Langhans 25

XLII-a. La Tchécoslovaquie. Carte ethnique allemande (Lange) 27

XLII-b. La Hongrie en 1941. Carte ethnique italienne (Agostini) 29

XLII-c. Les groupes ethniques en Tchécoslovaquie. 1930 (diagramme)
Les groupes ethniques en Hongrie. Les frontieres en mai 1941 (diagramme) 31

XLIII. Les vides ethniques sur la carte du comte Paul Teleki 33

XLIII-bis. La magyarisation des villes de Transylvanie (diagramme) 35

XLIV. La toponymie roumaine en Transylvanie sur des cartes autrichiennes et hongroises 37

XLV. L'évolution de l'extension des frontieres du bloc ethnique hongrois.
Les populations magyarisées dans le bassin du Danube Moyen 39

XLVI. L'organisation de l'Eglise orthodoxe. XIVe - XVIe s. 41

XLVII. L'organisation de l'Eglise orthodoxe. XVIIe s. 43

XLVIII. L'éparchie de l'évêché catholique grec de Hajdudorog 45

XLIX. Les Roumains du Banat occidental 47

L. La carte ethnique du Banat et de la Krajina 49

LI. Les Roumains vivant entre la Morave et Vidin 51

LII. Les Roumains danubiens de Serbie et de Bulgarie 53

LIII. La carte des Roumains de Bulgarie par districts en 1940 55

LIV. La carte ethnographique de la Bessarabie et de la Bucovine 57

LV. La carte ethnographique soviétique du territoire compris entre le Prout et le Dniestr. D'apres Zelenine (Russische Volkskunde), 1927 59

LVI. Les Roumains de Transnistrie (d'outre-Dniestr) 61

LVII. La carte ethnographique du sud-ouest de la Péninsule balkanique 63

LVIII. Les Roumains de Macédoine 65

LIX. Les Roumains d'Amérique 67

LX. L'expansion des Roumains en Europe du sud-est. 1940 69

LXI. L'Allemagne. Septembre 1938
La Roumanie. Septembre 1941 73

Addenda I. Carte ethnographique de la Roumanie. D'après les résultats du recensement de 1930. Par Sabin Manuilă 75

Addenda II. La structure de la population de Roumanie par nationalités. Recensement de 1956 79

Addenda III. La structure de la population de Roumanie par nationalités. Recensement de 1992 81

Addenda IV. a) La structure de la population de la République de Moldavie par nationalités. Recensement de 1989 83
b) L'expansion russe autour de la mer Noire (1700 - 1812)
République Autonome Soviétique Socialiste Moldove (1924 - 1940)
Territoires roumains annexés par la Russie (1812) et par l'Union Soviétique (1940 et 1944) 85

Despre ediţia de faţă

Încheiem cu acest al treilea volum reeditarea celui mai bun şi mai complet atlas istoric şi etnic al românilor apărut până acum. Elaborat pe parcursul a aproape doi ani, începând din toamna anului 1940, la solicitarea lui Ion Antonescu, şi tipărit în 1942, atlasul SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC ROMÂNESC nu are un anume autor. După cum rezultă din textul inserat pe ultima pagină a ediţiei princeps, textele şi hărţile au fost verificate de "institutele de cercetări ştiinţifice româneşti". Dar nu numai atât; numeroase hărţi poartă semnătura unor cunoscuţi istorici, geografi şi etnografi români.

În acţiunea de contrapropagandă pe tărâm istoric şi cultural, care viza îndeosebi afirmarea şi reafirmarea drepturilor noastre - istorice şi etnice - asupra teritoriilor smulse sub ameninţarea folosirii forţei militare de către Rusia bolşevică şi Germania nazistă în iunie şi august 1940, au fost angrenate diferite instituţii culturale şi ştiinţifice româneşti, între care Academia Română, Institutul Central de Statistică şi Institutul Geografic Militar.

Alături de pregătirea armatei pentru reîntregirea fruntariilor naţionale pe calea armelor era necesară şi informarea corectă a opiniei publice internaţionale şi, mai ales, a oamenilor politici din ţările aliate sau foste aliate asupra drepturilor noastre istorice în perspectiva unui război care nu ne-ar fi ocolit şi a unei Conferinţe de pace unde, oricum, ne-am fi aflat în situaţia de a ne afirma şi apăra, cu toate mijloacele, drepturile. Astfel, la începutul anului 1941 este înfiinţat *Biroul Păcii*, având în componenţă o *Comisie istorică* - din care făceau parte specialişti reputaţi din domeniile istoriei, geografiei, demografiei şi statisticii - însărcinată cu elaborarea şi avizarea unor lucrări ce tratau sau informau despre subiecte "fierbinţi" şi de actualitate a istoriei românilor şi care urmau a fi traduse şi difuzate în principalele capitale europene, dar şi dincolo de Atlantic.

Între preocupările grupului de istorici angajaţi în această operă de mare importanţă pentru ţară s-a aflat şi cea privitoare la elaborarea unor hărţi şi lucrări de cartografie istorică şi etnică necesare pentru a se face mai bine cunoscută peste hotare evoluţia statalităţii româneşti, dar şi ca un sprijin ştiinţific şi autorizat pentru diplomaţii şi oamenii politici la masa viitoarelor tratative de pace. Despre importanţa şi utilitatea unor astfel de hărţi şi atlase istorice şi etnice nu mai este cazul să discutăm aici. Amintim doar, în context, de dramatica zi de 30 august 1940, zi în care pe masa aşa-ziselor tratative de la Viena s-a desfăşurat o hartă...

În aceste împrejurări a apărut şi volumul SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC ROMÂNESC. Îndeosebi partea a treia a atlasului (volumul 3 în ediţia noastră) avea menirea, dar nu mai puţin decât celelalte două, de a demonstra, încă o dată, justeţea drepturilor noastre istorice în conjunctura politico-militară de atunci. Conjunctură care, din păcate, s-ar putea reedita oricând, şi mai ales în spaţiul nostru geografic, dacă nu vom şti, măcar acum, să luăm în serios avertismentul tragic al lui Nicolae Iorga din vara anului 1940 sau să ne pătrundem de întreaga semnificaţie a adevărurilor concentrate în textul lui Gheorghe I. Brătianu, din toamna lui 1941, text care este reluat de noi pe coperta a IV-a a fiecărui volum al prezentei ediţii.

După cum se poate constata, volumul al treilea este consacrat românităţii, atât celei existente şi dezvoltate în cadrul statului naţional unitar, cât şi celei afirmate şi perpetuate în afara hotarelor sale, imediat dincolo de acestea sau mai departe - ca o mărturie a spaţiului de formare a poporului român - ori mult, mult mai departe, chiar peste oceane - urmare a vicisitudinilor istorice sau economice cu care românii au fost obligaţi să se confrunte. Este cazul, la urmă, al românilor trăitori, de pildă, în Siberia sau în cele două Americi.

Cel de-al treilea volum - SPAŢIUL ETNIC ROMÂNESC -, corespunzând părţii a treia a atlasului SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC ROMÂNESC, este editat în aceleaşi condiţii redacţionale ca şi celelalte două anterioare: s-au respectat, la redesenarea hărţilor, elementele topografice, toponimice, grafice etc., îndepărtându-se erorile existente în inscripţionarea hărţilor. Comentariul istoric care le însoţeşte, precum şi textul introductiv al acestui volum sunt reproduse prin fotocopiere, înlăturându-se doar greşelile evidente de tipar. Constrângerile tehnoredacţionale şi de spaţiu au determinat însă modificări la macheta volumului, care nu mai corespunde cu cea originală, precum şi la formatul unora dintre hărţile reproduse, dar aceasta nu împietează în nici un fel asupra conţinutului şi a valorii informative, respectându-se, în ţotalitate, titlul seriei - Restitutio in integrum - în care apare noua ediţie a atlasului.

Ca şi în cazul volumelor anterioare, celui de faţă i-am adăugat, la addenda, şapte hărţi. Patru dintre ele prezintă structura etnică a spaţiului statalităţii româneşti. Prima, reflectând rezultatele recensământului din 1930, a fost realizată şi publicată în anul 1940 de dr. Sabin Manuilă, membru corespondent al Academiei Române şi director al Institutului Central de Statistică; republicarea ei o considerăm ca o îndreptăţită restituire şi ca un omagiu adus savantului. Următoarele două ilustrează realităţile etnice din România oferite de datele recensămintelor din 1956 - primul recensământ postbelic - şi din 1992. Cea de-a patra prezintă structura etnică a populaţiei Republicii Moldova - cel de-al doilea stat românesc - stabilită pe baza recensământului din 1989. În sfârşit, celelalte trei hărţi, în relaţie directă cu cea de-a patra şi cu textul ce-o însoţeşte, oferă imaginea expansiunii ruse în jurul Mării Negre, culminând cu anul 1812, a teritoriului Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldoveneşti (1924 - 1940) şi a teritoriilor româneşti anexate de Rusia (1812) şi de Uniunea Sovietică (1940 şi 1944).

Nu putem sfârşi, la încheierea acestui volum şi a reeditării întregului atlas istoric şi etnic publicat pentru prima dată acum mai bine de 50 de ani, fără a reproduce un larg fragment dintr-un articol al marelui istoric Gheorghe I. Brătianu - *Geopolitica, factor educativ şi naţional*-, al cărui conţinut de idei este de o nedezminţită actualitate:

"***Rostul geopoliticii ne apare mai limpede ca oricând. Ea trebuie să folosească, după metoda pe care alţii au întrebuinţat-o cu atâta succes, valoarea educativă şi convingătoare a hărţii pentru orientarea spiritului public.***

Din nici un lăcaş de cultură, din nici un edificiu public să nu lipsească imaginea acestor realităţi suprapuse: harta ţinuturilor locuite de români şi a graniţelor actuale ale ţării.

Cu deosebire tineretului să i se înfăţişeze mereu această icoană a dreptăţilor şi a suferinţelor, a înfrângerilor şi a nădejdilor acestui neam. Poate atunci va învăţa să-şi înalţe fruntea mai presus de marginile strâmte în care suntem osândiţi a vieţui şi va şti să întrevadă, dincolo de frământările şi tulburările fără lege şi fără rost, linia mare şi dreaptă a destinelor naţiunii, pe care au păşit cu cinste şi cu glorie generaţiile înaintaşilor. Aceste destine, la noi şi aiurea, sunt sădite în pământul însuşi din care ne-am născut, după cum statuia, cu perfecţiunile ei sculpturale, e cuprinsă în blocul de marmoră din care dalta o va desprinde. Dar trebuie inspiraţia şi dibăcia artistului pentru a desface chipul din lut sau din piatră, precum trebuie credinţa şi voinţa unui neam pentru a stăpâni pământul ce-i este dat să rodească în deplinătatea puterilor şi însuşirilor sale.

S-a spus că o naţiune este mai presus de toate o conştiinţă morală. Unul din factorii meniţi să o dezvolte, şi să contribuie mai puternic la izbândirea ei, e fără îndoială această ştiinţă tânără şi totuşi veche, ca şi lumea pe care o cercetează şi o frământă: geopolitica.

Ea ne întăreşte în credinţa că nimic nu este pierdut, cât timp păstrăm, neîndupleçată şi neştirbită, conştiinţa legăturii veşnice dintre acest neam şi pământul său, cât timp se va găsi un glas care să revendice cu tărie, în faţa naţiunii şi a istoriei, drepturile ce nu se pot prescrie, pe care împrejurări potrivnice le pot acoperi vremelnic, fără a împiedica însă triumful unei justiţii care întârzie adesea, dar nu lipseşte niciodată." (În "Geopolitica şi geoistoria. Revista română pentru sud-estul european", anul I, nr. 1, septembrie-octombrie 1941, p. 16-17)

CUPRINS

Volumul 1 -
SPAŢIUL ISTORIC ROMÂNESC

Formarea unităţii româneşti 3

I. *Dacia preromană. Mileniul I a. Chr. n.* (text) 6
Dacia preromană. Mileniul I a. Chr. n. (hartă) 7

II. *Dacia romană. 106 - 271* (text) 8
Dacia romană. 106 - 271 (hartă) 9

III. *Migraţiunea popoarelor germanice prin Dacia. Sec. III - VI* (text) 10
Migraţiunea popoarelor germanice prin Dacia. Sec. III - VI (hartă) 11

IV. *Năvălirile barbarilor turanici şi slavi prin Dacia. Sec. IV - XIII* (text) 12
Năvălirile barbarilor prin Dacia. Sec. IV - XIII (hartă) 13

V. *Ducate şi voievodate transilvane. Sec. X - XIII* (text) 14
Ducate şi voievodate transilvane. Sec. X - XIII (hartă) 15

VI. *Voievodatul Transilvaniei sub suzeranitatea regatului ungar. Sec. XII - XVI* (text) 16
Voievodatul Transilvaniei sub suzeranitatea regatului ungar. Sec. XII - XVI (hartă) 17

VII. *Principatul Transilvaniei sub suzeranitate otomană. 1542 - 1600 - 1688* (text) 18
Principatul Transilvaniei sub suzeranitete otomană. 1542 - 1600 - 1691 (hartă) 19

VIII. *Ţara Românească. Sec. XIII* (text) 20
Ţara Românească. Sec. XIII (hartă) 21

IX. *Voievodatul Ţării Româneşti. Sec. XIV şi XV* (text) 22
Voievodatul Ţării Româneşti. Sec. XIV - XV. Epoca lui Mircea cel Bătrân. 1386 - 1418 (hartă) 23

X. *Voievodatul Ţării Româneşti. Sec. XVI* (text) 24
Voievodatul Ţării Româneşti. Sec. XVI (hartă) 25

XI. *Moldova. Înainte de 1359* (text) 26
Moldova. Înainte de 1359 (hartă) 27

XII. *Voievodatul Moldovei. 1359 - 1538* (text) 28
Voievodatul Moldovei. 1359 - 1538. Epoca lui Ştefan cel Mare. 1457 - 1504 (hartă) 29

XIII. *Voievodatul Moldovei. 1538 - 1600* (text) 30
Voievodatul Moldovei. 1538 - 1600 (hartă) 31

XIV. *Principatele române sub Mihai Viteazul. 1600* (text) 32
Principatele române sub Mihai Viteazul. 1600 (hartă) 33

XV. *Ţara Românească. 1601 - 1718* (text) 34
Ţara Românească. 1601 - 1718 (hartă) 35

XVI. *Principatul Ţării Româneşti (Muntenia). 1716 - 1718 - 1739* (text) 36
Principatul Ţării Româneşti (Muntenia). 1716 - 1718 - 1739. În epoca fanariotă (hartă) 37

XVII. *Principatul Ţării Româneşti. 1739 - 1859* (text) 38
Principatul Ţării Româneşti. 1739 - 1859 (hartă) 39

XVIII. *Principatul Moldovei. 1601 - 1775* (text) 40
Moldova. 1601 - 1775 (hartă) 41

XIX. *Principatul Moldovei. 1775 - 1812* (text) 42
Principatul Moldovei. 1775 - 1812 . În epoca fanariotă (hartă) 43

XX. *Principatul Moldovei. 1812 - 1856* (text) 44
Principatul Moldovei. 1812 - 1856 (hartă) 45

XXI. *Marele principat al Transilvaniei sub suzeranitate habsburgică. 1688 - 1691 - 1867* (text) 46
Marele principat al Transilvaniei sub suzeranitate habsburgică. 1688 - 1691 - 1867 (hartă) 47

XXII. *Principatele Unite. 1856 - 1859 - 1878* (text) 48
Principatele Unite. 1856 -1859 - 1878 (hartă) 49

XXIII. *România. 1878 - 1913* (text) 50
România. 1878 - 1913 (hartă) 51

XXIV. *România. 1913 - 1918* (text) 52
România. 1913 - 1918 (hartă) 53

XXV. *Transilvania în timpul dualismului austro - ungar. 1867 -1918* (text) 54
Transilvania în timpul dualismului. 1867 - 1918 (hartă) 55

XXVI. *România. 1918 - 1940* (text) 56
România. 1918 - 1940 (hartă) 57

XXVII. *România. Septembrie 1940* (text) 58
România. Octombrie 1940 (hartă) 59

XXVII - bis *România în octombrie 1941* (text) 60
România. Octombrie 1941 (hartă) 61

Addenda *România după Tratatul de Pace din 1947* (text) 62
România după Tratatul de Pace din 1947 (hartă) 63
Despre ediţia de faţă 64

Volumul 2 -
UNGARIA "MILENARĂ"

Lipsa de omogenitate etnică şi administrativă a Ungariei "milenare" 6

XXVIII. *Ungaria sub Arpadieni. 896 - 1301* (text)....12
Ungaria sub Arpadieni. 896 - 1301 (hartă)....13
XXIX. *Regatul Ungariei sub regi din dinastii diferite. 1301 - 1526* (text)....14
Regatul Ungariei sub Angevini, dinastia de Luxemburg, Corvineşti şi Iageloni. 1301 - 1526 (hartă)....15
XXX. *Ungaria sub turci. 1541 - 1688* (text)....16
Ungaria sub turci. 1541 - 1688 (hartă)....17
XXXI. *Ungaria sub Habsburgi. 1688 - 1848* (text)....18
Imperiul habsburgic al Austriei cuprinzând şi Ungaria. 1688 - 1848 (hartă)....19
XXXII. *Ungaria în timpul absolutismului austriac. 1848 - 1867* (text)....20
Epoca absolutismului austriac. 1848 - 1867 (hartă)....21
XXXIII. *Ungaria în timpul dualismului austro - ungar. 1868 - 1918* (text)....22
Imperiul austro - ungar. 1868 - 1918 (hartă)....23
XXXIV. *Europa centrală. 1918 - 1940* (text)....24
Europa centrală. 1918 - 1940 (hartă)....25
XXXV. *Ungaria în 1940* (text)....26
Europa centrală. Octombrie 1940 (hartă)....27
XXXV - bis *Europa centrală. Octombrie 1941* (text)....28
Europa centrală. Octombrie 1941 (hartă)....29
Addenda I. *Noua geografie politică în centrul, nord - estul şi sud - estul Europei. Iunie 1941* (text)....30
Anexiuni teritoriale şi ocupaţii militare în Europa centrală, de nord - est şi de sud - est. Martie 1938 - iunie 1941 (hartă)....31
Addenda II. *Europa centrală şi de sud - est. Iulie 1941*
a) *Cehoslovacia. Septembrie 1938 - martie 1939* (text)
b) *Iugoslavia. Aprilie - iulie 1941* (text)....32
Europa centrală şi de sud – est. Iulie 1941
a) ***Cehoslovacia. Septembrie 1938 - martie 1939*** (hartă)
b) ***Iugoslavia. Aprilie - iulie 1941*** (hartă)....33
Addenda III. *Europa centrală, de nord - est şi de sud - est după Tratatul de Pace din 1947* (text)....34
Europa centrală, de nord - est şi de sud - est după Tratatul de Pace din 1947 (hartă)....35
Addenda IV. *Europa centrală, de nord - est şi de sud - est în 1989* (text)....36
Europa centrală, de nord - est şi de sud - est în 1989 (hartă)....37
Addenda V. *Europa centrală, de nord - est şi de sud - est. Ianuarie 1993* (text)....38
Europa centrală, de nord - est şi de sud - est. Ianuarie 1993 (hartă)....39
Despre ediţia de faţă....40

Volumul 3 -

SPAŢIUL ETNIC ROMÂNESC

Spaţiul etnic românesc....5
XXXVI. *Vatra străromână. Sec. IV - VII* (text)....8
Vatra străromână. Sec. IV - VII (hartă)....9
XXXVII. *Suprafaţa României şi a teritoriilor pierdute. 1940* (text)
Populaţia României şi a teritoriilor pierdute. 1940 (text)....10
Suprafaţa României şi a teritoriilor pierdute. 1940 (diagramă)
Populaţia României şi a teritoriilor pierdute. 1940 (diagramă)....11
XXXVIII. *Grupele etnice ale României. 1940* (text)
Grupele etnice ale teritoriilor pierdute. 1940 (text)....12
Grupele etnice ale României. 1940 (diagramă)
Grupele etnice ale teritoriilor pierdute. 1940 (diagramă)....13
XXXIX. *Românii din România şi românii de peste hotare. 1940* (text)
Românii de peste hotare (text)....14
Românii din România în comparaţie cu românii de peste hotare. 1940 (hartă)....15
XL. *Transilvania: populaţia teritoriului pierdut. 1940* (text)
Transilvania: populaţia teritoriului rămas. 1940 (text)....16
Transilvania. Populaţia teritoriului pierdut. 1940 (diagramă)
Populaţia teritoriului rămas. 1940 (diagramă)....17
XLI - a. *Harta etnică a Transilvaniei şi a Ungariei de răsărit* (text)....18
Harta etnică a Transilvaniei şi Ungariei de răsărit. După versiunea maghiară (hartă)....19
XLI - b. *Harta etnică a Transilvaniei şi a Ungariei de răsărit* (text)....20
Harta etnică a Transilvaniei şi Ungariei de răsărit. După versiunea maghiară (hartă)....21
XLI - c. *Harta etnică a României* (text)....22
Harta etnică a României. După recensământul din 1930 completată cu românii de peste hotare. După P. Langhans (hartă)....23
XLI - d. *Harta etnică a României* (text)....24
Harta etnică a României. După recensământul din 1930 compleată cu românii de peste hotare. După P. Langhans (hartă)....25
XLII - a. *Harta etnică a Cehoslovaciei* (text)....26
Cehoslovacia. Harta etnică germană (Lange) (hartă)....27
XLII - b. *Harta etnică a Ungariei* (text)....28
Ungaria la 1941. Harta etnică italiană (Agostini) (hartă)....29

XLII - c. *Grupele etnice ale Cehoslovaciei şi Ungariei* (text) 30
Grupele etnice ale Cehoslovaciei. 1930 (diagramă)
Grupele etnice ale Ungariei. Frontierele din mai 1941 (diagramă) 31
XLIII. *Corecturi pe harta contelui Paul Teleki* (text) 32
Vidurile etnice de pe harta contelui Paul Teleki (hartă) 33
XLIII - bis. *Maghiarizarea oraşelor din Transilvania, Banat şi Crişana* (text) 34
Maghiarizarea oraşelor din Transilvania (diagramă) 35
XLIV. *Toponimia românească în Transilvania pe hărţi ungureşti şi austriece* (text) 36
Toponimia românească din Transilvania în hărţi austriece şi ungare (hartă) 37
XLV. *Evoluţia extinderii hotarelor blocului etnic maghiar* (text) 38
Evoluţia extinderii hotarelor blocului etnic maghiar (hartă)
Populaţiile maghiarizate în bazinul Dunării de mijloc (hartă) 39
XLVI. *Liturghia slavă în ţările române. Sec. XIV - XVI* (text) 40
Organizarea Bisericii ortodoxe. Sec. XIV - XVI (hartă) 41
XLVII. *Unitatea românilor prin ortodoxia creştină. Sec. XVII* (text) 42
Organizarea Bisericii ortodoxe. Sec. XVII (hartă) 43
XLVIII. *Eparhia episcopiei greco-catolice de Hajdudorog. Sec. XIX* (text) 44
Eparhia episcopiei gr.-cat. de Hajdudorog (hartă) 45
XLIX. *Românii din Banatul de Vest* (text) 46
Românii din Banatul de Vest. După datele recensământului iugoslav din 1921 (hartă) 47
L. *Harta etnică a Banatului şi a Crainei* (text) 48
Harta etnografică a Banatului şi a Crainei. După date iugoslave din 1921 şi româneşti din 1930 (hartă) 49
LI. *Românii din Craina Serbiei* (text) 50
Românii dintre Morava şi Vidin (hartă) 51
LII. *Românii dunăreni din Serbia şi Bulgaria* (text) 52
Românii dunăreni din Serbia şi Bulgaria (hartă) 53
LIII. *Românii din Bulgaria* (text) 54
Harta românilor din Bulgaria pe plăşi la 1940. Întocmită de dr. N. Popp pe baza datelor recensământului bulgăresc din 1910 (hartă) 55
LIV. *Harta etnică a Basarabiei şi Bucovinei* (text) 56
Harta etnografică a Basarabiei şi Bucovinei. După P. Langhans. Construită pe baza recensământului din 1930 (hartă) 57
LV. *Harta etnică a teritoriului dintre Prut şi Bug* (text) 58
*Harta etnografică sovietică a teritoriului dintre Prut şi Bug. După Zelenin (*Russische Volkskunde*), 1927* (hartă) 59
LVI. *Românii transnistrieni* (text) 60
Românii transnistrieni (hartă) 61
LVII. *Harta etnică a sud-vestului Peninsulei balcanice* (text) 62
Harta etnografică a sud-vestului Peninsulei balcanice (hartă) 63
LVIII. *Românii din Macedonia* (text) 64
Românii din Macedonia (hartă) 65
LIX. *Românii din America* (text) 66
Românii din America (hartă) 67
LX. *Expansiunea poporului românesc* (text) 68
Expansiunea românilor în Europa de sud - est. 1940 (hartă) 69
LXI. *Paralelism geopolitic* (text) 70
Germania. Septembrie 1938 (hartă)
România. Septembrie 1941 (hartă) 73
Addenda I. *Harta etnografică a României. După recensământul din 1930. De dr. Sabin Manuilă* (texte în limbile română, engleză, franceză, germană şi italiană) 74
Harta etnografică a României. După recensământul din 1930. De dr. Sabin Manuilă (hartă) 75
Addenda II. *Structura populaţiei României pe naţionalităţi. Recensământul din 1956* (text) 78
Structura populaţiei României pe naţionalităţi. Recensământul din 1956 (hartă) 79
Addenda III *Structura populaţiei României pe naţionalităţi. Recensământul din 1992* (text) 80
Structura populaţiei României pe naţionalităţi. Recensământul din 1992 (hartă) 81
Addenda IV. *Structura populaţiei Republicii Moldova pe naţionalităţi. Românii din Ucraina şi din celelalte foste republici sovietice. Recensământul din 1989* (text) 82
a) *Structura populaţiei Republicii Moldova pe naţionalităţi. Recensământul din 1989* (hartă) 83
b) *Expansiunea rusă în jurul Mării Negre (1700 - 1812)* (hartă)
Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (1924 - 1940) (hartă)
Teritorii româneşti anexate de Rusia (1812) şi de Uniunea Sovietică (1940 şi 1944) (hartă) 85
List of Maps 87
Liste des cartes 88
Despre ediţia de faţă 90

Realizat cu concursul Direcţiei Topografice Militare
şi al Tipografiei Militare a Ministerului Apărării Naţionale
Cartografierea hărţilor: colonel inginer LUCIAN PETRE

Apărut : septembrie 1993
ISBN 973-32-0367-X

Suntem ceea ce Nicolae Iorga numea : un Stat de necesitate europeană. Răzimată pe cetatea carpatică şi veghind asupra gurilor Dunării, străjuind aici în numele şi interesul întregii Europe din spatele ei - ba, încă şi mai departe -, se cheamă că România noastră trăieşte şi vorbeşte aicea nu numai pentru dânsa singură. Statul nostru este, deci, în atenţia estului şi vestului, nordului şi sudului deopotrivă - şi în tot timpul. Ea deţine, cum s-a spus, cu adevărat o poziţiune-cheie. Iar atenţia aceasta a altuia pentru tine poate fi grijă şi simpatie, poate fi ocrotire, dar poate fi şi apetit sau primejdie. Înseamnă, deci, că, mai mult decât oriunde aiurea, veghea în astfel de puncte trebuie să fie mereu trează (veghea ta , a celui acolo aşezat). Ideea de hotar, de putere şi apetit economic internaţional, de autarhie şi independenţă, trebuie purtată acolo mereu în conştiinţe, ca o obsesie. Suntem, prin poziţia noastră pe glob, dar şi prin cele ce poartă faţa şi ascund măruntaiele pământului nostru, ca o stână carpatică la un vad de lupi. Ciobanii, drept aceea, trebuie să aibă ghioagă bună toţi şi ... să doarmă cât mai puţin. Se înţelege, deci : un Stat cu o astfel de situaţie, în care te urmează în tot locul vânturile, valurile, dator este, el cel dintâi, să cunoască această situaţie, să-şi dea permanent seama de toate, bune şi rele, câte se ascund într-însa. Toţi membrii acestui Stat, şi în primul rând pătura lui conducătoare, trebuie să-şi aibă gândul mereu aţintit la ele.

GHEORGHE I. BRĂTIANU

(din **Cuvânt înainte** la "Geopolitica şi geoistoria. Revista română pentru sud-estul european", anul I, nr. 1, septembrie-noiembrie 1941)

Editura Militară

ERATĂ

Plasamentul corect al hărților : **addenda I, addenda II** și **addenda IV** este următorul :

– addenda I – la pagina 75
– addenda II – la pagina 79
– addenda IV – la pagina 83

Editura Militară își cere scuze cititorilor pentru această eroare de montaj a hărților menționate.